आ.व. २०८०।०८१ को सामाजिक परीक्षण

उर्लाबारी नगरपालिका
नगरकार्यपालिकाको कार्यालय उर्लाबारी मोरङ,
कोशी प्रदेश, नेपाल

परामर्शदाता:

श्री पकली टेक्नोलोजि इन्स्टिच्युट प्रा.लि.

इटहरी १७, सुनसरी

विषय सूची

परिच्छेद एक - *१*

अध्ययनको पृष्ठभुमि, परिचय *१*

१उद्देश्य २. ..... २

सामाजिक परीक्षण अध्ययनका विधिहरू २

परीक्षण प्रारम्भिक प्रतिवेदन र प्रस्तुतिको तयारी : ३

र्यक्रम सञ्चालन विधिप्रारम्भिक प्रतिवेदन प्रस्तुति का ४

सामाजिक.परीक्षणआचारसंहिता ४

परिच्छेद दुई - ६

उर्लाबारी नगरपालिकाको स्थापना र नामाकरणः ६

राजनैतिक. तथा प्रशासनिक केन्द्र ७

जनसंख्याको विवरणः ९

उर्लाबारीनगरपालिकाको जनसंख्या र जातजातीको विवरणः ९

उर्लाबारीनगरपालिकाको वडागत जनसंख्याको वितरणः १०

नगरपालिकाको सम्भावना र अवसरहरू ११

आर्थिक तथा सामाजिक तथा भौगोलिक अवस्था १२

नगरपालिकाको अन्तर गाउँपालिका/नगरपालिकासँग सम्बन्ध : १२

परिच्छेदतीन- *१४*

स्थानीय तह सञ्चालन सम्बन्धी विद्यमान व्यवस्था *१४*

स्थानीय तह सञ्चालन र यसको अधिकार .: १४

स्थानीय तहको संरचना १४

स्थानीय तहको काम कर्तव्य र अधिकार १५

परिच्छेद चार - *२१*

उर्लाबारी नगरपालिकाको गत आर्थिक वर्ष का मुख्य मु (०८१।२०८०)उद्देश्य तथा प्राथमिकताहरू २१

)नगरपालिकाले गत आर्थिक व२०८०।०८१ मा हासिल गरेका मुख्य मुख्य(उपलब्धी हरू २२

गरपालिकाका यस वर्षका मुख्य मुख्यउपलब्धी) हरूआ(०८२।२०८१ .व. २७

नगरपालिकाले आयोजना कार्यान्वयन गर्दा भोगेका समस्या तथा चुनौतिहरू ३२

४ ५.उर्लाबारीनगरपालिकाको अवसर , सम्भावना तथा आगामी दिनमा चाल्नु पर्ने कदमहरू ३२

४.६. सामाजिक जिम्मेवारी र कार्य सम्पादनको लेखाजोखा गत आर्थिक वर्षहरूमा गरिएका कामहरू)बाटप्राप्त नतीजाहरूको तुलनात्मक अध्ययन । ३४

क बिषयगत.ेषेत्र का मुख्य मुख्य कार्य तथा .ब.शाखागत रूपमा गत आ /उपलब्धी हरू ४९

स्वास्थ्य क्षेत्रको विवरण..... ४९

.शिक्षा क्षेत्रको विवरण.....५६

महिला, बालबालिका, तथा परिचाल समवन्धि क्षेत्रको विवरण ६१

भौतिक पूर्वाधार क्षेत्रको विवरण.....६७

भवन तथा बस्ती विकास सम्बन्धी क्षेत्रको विवरण.....७१

कृषि क्षेत्रको विवरण.....७३

पशु विकास क्षेत्रको विवरणः ७७

प्रधानमन्त्री रोजगार क्षेत्रको विवरण ८०

सामाजिक सुरक्षा तथा पन्जिकरण क्षेत्रको विवरण ८१

खानेपानी,सरसफाई तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन क्षेत्रको विवरण ८३

नगरपालिकाको न्याय कानुन तथा मानव अधिकार क्षेत्रको विवरण; ८५

सुशासन तथा संस्थागत क्षमता विकासको क्षेत्रको विवरणः ८७

सुचना प्रविधि तथा राजस्व परिचालन सम्बन्धी क्षेत्रको विवरणः ९१

स्थलगत अवलोकनका क्रममा नगरपालिका तथा वडा कार्यालयमा सेवा लिन आएका सेवाग्राहीलाई सेवा प्रवाह . विकास निर्माण, शिक्षा, स्वास्थ्य र रोजगारको विषयमा गरिएका प्रश्नहरू तथा देखिएका केही तथ्यहरू.....९३

षयगत शाखाहरूको सामाजिक लेखाजोखावि ९६

प्रशासन शाखा.....९६

आर्थिक प्रशासन शाख २.....९६

प्राविधिक शाखा ९६

सामाजिक व िकास..... ९७

योजना शाखा ९७

सूचना प्रविधि शाखा ९७

सामाजिक परीक्षणका क्रममा देखिएका सबल पक्षहरू..... ९७

सामजिक.परीक्षणबाट देखिएका चुनौती तथा कमिकमजोरीहरू..... ९८

आयोजना तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्दा भोगेका समस्याहरू ९८

भावी कार्यक्रम सञ्चालनका लागि चाल्नुपर्ने कदमहरू तथा सुझावहरू ९८

लक्षित समूह कार्यक्रम तर्जुमा तथा कार्यान्वयन सम्बन्धमा ९९

सेवा प्रवाह कार्यसम्पादन र सुशासन सम्बन्धमा ९९

सामाजिक जिम्मेवारी पूरा गर्न स्थानीय तहले चाल्नु पर्ने कदमहरू वा सुझावहरू १००

नीति .,योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा र कार्यन्वयन सम्वन्धमा १००

लक्ष . ित समूह कार्यक्रम तर्जुमा तथा कार्यन्वयन सम्वन्धम १००

सेवा प्रवाह., कार्यसम्पादन सम्बन्धमा १०१

अन्य विविध सम्बन्धमा १०१

नगरपालिकाले आगामी वर्षहरूमा लिनुपर्ने रणनीतिहरू १०२

परिच्छेद पाँच - ***१०३***

कार्यक्रमको निष्कर्ष तथा सुझाव ***१०३***

प्राप्त कार्यक्रमको निष्कर्ष १०३

सामाजिक परीक्षकको तर्फबाट सुझाव तथा प्रतिवदेन १०५

सन्दर्भ सामग्रीहरूः १०८

अनुसूचि १कालगत अवलोकनका क्रममा लिइथा स्थमाजिक परिक्षणअन्तरक्रिया कार्यक्रम त:ही तस्विरहरू ..... ङ्कचचद्रच! ख्द्वद्रण□कचण थद्र□ घङ्गद्दञथङ्गघ.

अनुसूचि २ :प्रारम्भिक प्रतिवेदन प्रस्तुतिकरण कार्यक्रममा उपस्थिति विवरणः ..... ङ्कचचद्रच! ख्द्वद्रण□कचण थद्र□ घङ्गद्दञथङ्गघ.

परिच्छेद - एक

अध्ययनको पृष्ठभुमि, परिचय

१.१ अध्ययनको पृष्ठभूमि, परिचय

नेपालको संविधान २०७२ ले सङ्घीय संरचना अनुसार संघ, प्रदेश र स्थानीय तह गरी तीन तहको व्यवस्था गरेको छ । नेपालको राज्यशक्तिको प्रयोग यी तीन तहहरूले संविधान तथा कानून बमोजिम गर्ने व्यवस्था गरिएको छ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ ले स्थानीय तहलाई नीति, कानून, मापदण्ड कार्यान्वयन र नियमन गर्ने अधिकार दिएको छ । स्थानीय सरकार जनताको घरदैलोमा सेवा दिने निकटतम प्रशासनिक तह हो । अधिकार र जिम्मेवारीले सम्पन्न स्थानीय सरकारको संस्थागत विकास र अनुशासन अनिवार्य पक्ष हुन् ।

सुशासनका विभिन्न आयामहरूमध्ये जनताप्रति सरकार पक्षको जवाफदेहिता एक महत्त्वपूर्ण तत्व हो । जवाफदेहिताका विभिन्न संयन्त्रहरूमध्ये सामाजिक परीक्षण पनि एक महत्त्वपूर्ण सूचक हो । नगरपालिकाको आर्थिक वर्ष समाप्त भएपछि वर्षभरिका कामहरूको सामाजिक लेखाजोखा गर्न सामाजिक परीक्षण गरिन्छ । यस कार्यका लागि संविधान र ऐनले स्थानीय तहहरू (जस्तै, जिल्ला समन्वय समिति र नगरपालिका/गाउँपालिका) लाई स्पष्ट जिम्मेवारी प्रदान गरेको छ ।

नेपाल सरकारले लक्षित समुदायहरूको समग्र विकासका लागि स्थानीय तहलाई अनुदान उपलब्ध गराउँदै आएको छ । यसका लागि विशेष बजेटको समेत व्यवस्था गरिएको छ । विगतका वर्षहरूमा स्थानीय तहको अनुदान रकम क्रमशः वृद्धि हुँदै आएको छ, जसले स्थानीय तहलाई थप जिम्मेवार र उत्तरदायी बनाएको छ । जनतासँग प्रत्यक्ष रूपमा नजिक रहेर सेवा प्रवाह गर्ने संस्था भएकाले स्थानीय तहसँग जनताका इच्छा-आकांक्षाहरू बढ्नु स्वाभाविक हो ।

स्थानीय तहहरूको काम कारवाहीमा पारदर्शिता र सेवाग्राही प्रति जवाफदेहिता अभिवृद्धि गर्न नेपाल सरकारले विभिन्न नीतिहरू अवलम्बन गर्दै आएको छ । स्थानीय स्तरमा गरिएका कामहरूको सामाजिक उत्तरदायित्व बहन गर्नका लागि अपनाइएका विधिहरूमध्ये सामाजिक परीक्षण एक महत्त्वपूर्ण प्रक्रिया हो ।

सामाजिक परीक्षणको मुख्य उद्देश्य भनेको स्थानीय तहका योजना, नीति, कार्यक्रम, आयोजना कार्यान्वयन र सेवा प्रवाहले आर्थिक तथा सामाजिक विकासमा पुऱ्याएको समग्र योगदानको लेखाजोखा, विश्लेषण, र मूल्याङ्कन गर्नु हो । यस कार्यलाई व्यवस्थित रूपमा सम्पन्न गर्न नेपाल सरकारले न्यूनतम शर्त र कार्यसम्पादन मापनका सूचकहरूमा सामाजिक परीक्षणलाई समावेश गरेको छ । यसले गर्दा स्थानीय तहहरूले आर्थिक वर्ष समाप्त भएको पहिलो चौमासिक भित्र सामाजिक परीक्षण गर्नुपर्ने अनिवार्य व्यवस्था लागू गरेको छ ।

सामाजिक परीक्षणको अन्तिम प्रतिवेदनमा छलफलमा उठेका सवालहरूको जवाफ पनि समेट्नुपर्ने हुन्छ । यस प्रतिवेदनलाई स्थानीय तहको योजना तर्जुमा, सामाजिक तथा जनसङ्ख्या समिति र परिषदमा पेश गरिन्छ । सामाजिक परीक्षण कार्यविधिको प्रभावकारी कार्यान्वयनले सामाजिक विकासका दायित्व पूरा गर्न र भविष्यका रणनीति तथा

योजनाहरू तयार गर्न ठोस आधार प्रदान गर्छ । यसले स्थानीय तहलाई थप सुदृढ र प्रभावकारी बनाउन महत्त्वपूर्ण योगदान पुऱ्याउँछ ।

१.२ सामाजिक परिक्षणका उद्देश्यहरू

एक आर्थिक वर्षमा गाउँपालिका/नगरपालिकाको समग्र सामाजिक उत्तरदायित्व परीक्षण (लेखाजोखा) गर्नु यस सामाजिक परीक्षणको मुख्य उद्देश्य हो । सामाजिक परीक्षणका सैद्धान्तिक र व्यवहारिक पक्षलाई समेट्दै नगरपालिकालाई ऐन र नियमले तोकेको सामाजिक जिम्मेवारी अनुसार सञ्चालित कार्यक्रम र योजनाले ल्याएको सामाजिक उपलब्धी , र सामाजिक जिम्मेवारी वहन गर्न सक्ने संस्थागत क्षमता आदिको लेखाजोखा गर्नु यसको केन्द्रबिन्दु हुनेछ । यस कार्यक्रमका उद्देश्यहरू निम्नानुसार रहेका छन्:

- उर्लाबारी नगरपालिकाको एक आर्थिक वर्षमा समग्र सामाजिक उत्तरदायित्व परीक्षण (लेखाजोखा) गर्नुका साथै नगरपालिकालाई ऐन र नियमले तोकेको सामाजिक जिम्मेवारी, नगरपालिकाको नीति, योजना र सोअनुसार सञ्चालित कार्यक्रम, सामाजिक उपलब्धी र सामाजिक जिम्मेवारी बहन गर्न सक्ने संस्थागत क्षमता आदिको लेखाजोखा गर्नु,
- नगरपालिकाको आगामी कार्यदिशा वा कार्यक्रमहरूको पहिचानका लागि सहज बनाउनु ।

१.३ सामाजिक परीक्षण अध्ययनका विधिहरू

सामाजिक परिक्षण गर्दा अनुसन्धानात्मक ढङगबाट देहाय बमोजिमका विधि तथा क्रियाकलापहरूको प्रयोगद्वारा सञ्चालन गरियो ।

क. सन्दर्भ सामग्री समीक्षा र अध्ययन :

- स्थानीय तह सम्बन्धी ऐन, नियम, कार्यविधिहरू र निर्देशिकाहरू
- स्थानीय तहको सामाजिक जिम्मेवारी, लक्ष्य उद्देश्य
- उर्लाबारी नगरपालिकाको आवधिक तथा वार्षिक योजना विषयगत शाखाहरूको समेत
- सामाजिक उपलब्धी , कार्य सम्पादन परिणाम र प्रभावसम्बन्धी अभिलेख तथा सूचनाहरू
- वार्षिक नीति र कार्यक्रम
- नगरपालिकाको पार्शचित्र (प्रोफाइल) २०७६
- चौमाषिक, वार्षिक प्रतिवेदनहरू
- उर्लाबारी नगरपालिकाको नागरिक वडापत्र
- सामाजिक परिक्षण कार्यविधि
- उर्लाबारी नगरपालिकाको स्थानीय पाठ्यक्रम (१-८) २०८०
- नगरपालिकाको सङ्गठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण (O&M)

- लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण प्रतिवेदन२०८१
- उर्लाबारी नगरपालिकाको बालबालिका सम्बन्धि स्थिति प्रतिवेदन २०८०
- उर्लाबारी नगरपालिकाको रोजगार रणनीति योजना २०८०
- सामाजिक परिक्षण कार्यविधि अनुसूची २ र ३ फारम
- स्थलगत अध्ययन तथा अवलोकन, परामर्श र छलफल

ख. अन्तर्वार्ता र समूह छलफल :

नगरपालिकाका पदाधिकारीहरू (प्रमुख उपप्रमुख) सहित प्रमुख प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, महाशाखा तथा शाखा प्रमुख, आयोजना प्रमुख विषयगत प्रमुखसँग अन्तर्वार्ता तथा छलफल गरी अन्तर्वार्ताबाट समावेश हुन नसकेका विषयहरूका लागि सम्बन्धित कर्मचारीहरूको समूहमा छलफल गरिएको थियो। अन्तर्वार्ता तथा छलफलबाट प्रमुख समस्या, चुनौती तिनीहरूको सम्पादनको अवस्था र भावी कार्य, दिशाका बारे गहन अध्ययन गरी अन्तिम प्रतिवेदन तयार गरिएको छ।

ग. प्रारम्भिक प्रतिवेदन प्रस्तुति तथा छलफल :

प्रारम्भिक प्रतिवेदन छलफल गर्दा देहायअनुसारको शीर्षकमा केन्द्रीकृत रही सम्पन्न गरियो :

- सामाजिक परीक्षणका निष्कर्षहरू
- सामाजिक परीक्षणले औँल्याएका सवालहरू
- सवालहरूको प्राथमिकीकरण
- यी सवालहरूलाई सम्बोधन गर्ने प्रतिवद्धता र सीमा
- सामाजिक प्रतिवेदनले समेट्न नसकेका विषयवस्तु
- सुझावहरू

घ. प्रतिवेदन तयारी :

छलफलमा उठेको सुझाव तथा निर्णयहरू र कार्य योजनासहित अन्तिम प्रतिवदेन तयार गरिएको छ । विषयगत कार्यालयहरू र नगरपालिकाको वार्षिक योजनामा समावेश भएका कुराहरूलाई समेत अन्तिम प्रतिवेदनमा समावेस गरिएको छ।

१.४ सामाजिक परीक्षण प्रारम्भिक प्रतिवेदन र प्रस्तुतिको तयारी :

उर्लाबारी नगरपालिकाको कार्यालय, सरोकारवाला र वास्तविक उपभोक्ता प्रतिनिधिहरू राजनीतिक दलका प्रतिनिधिहरूसँग अन्तरक्रिया गरी निर्देशिकाको अनुसूची २ र ३ अनुसारको सामाजिक परीक्षण प्रारम्भिक प्रतिवेदन तयार गरिएको छ । सो प्रतिवेदन प्रस्तुतिको कार्यक्रममा उपस्थित नगरपालिकाका पदाधिकारीहरू कर्मचारीहरू,

सरोकारवालाहरू आदिसँग अन्तरक्रियाका लागि आह्वान गरिएको थियो । उनिहरूको प्राप्त सुझावहरूलाई आधार मानि अन्तिम प्रतिवेदन तयार पारिएको छ ।

१.५ प्रारम्भिक प्रतिवेदन प्रस्तुति कार्यक्रम सञ्चालन विधि

निर्देशिकाले तोकेबमोजिम सामाजिक परीक्षणको क्रममा अनुसूची २ र ३ बमोजिमको ढाँचामा तयार गरिएको विवरण प्रस्तुत गरिएको थियो । कार्यक्रममा प्रारम्भिक प्रतिवेदन प्रस्तुत भएपछि कार्यक्रमका सहभागीहरूले उक्त प्रतिवेदन माथि छलफलको माध्यमबाट तथा लिखित रुपमा प्रतिक्रिया तथा सुझाव दिएका र उक्त सुझावहरू सङ्कलन गरिको थियो ।

- नगरपालिकाले गरेका नीतिगत निर्णय तथा प्रक्रियागत सुधारले पारेको प्रभाव,
- नगरपालिकाले गरेका विकास योजनाहरूमा जन सहभागिताको स्थिति,
- नगरपालिकाले समयमा सेवा सुविधा दिन नसकेको अवस्थामा जनताले भोग्नु परेका समस्याहरू,
- नगरपालिकाको तर्फबाट पेश गरेको विवरण प्रतिको विश्वसनीयता
- नगरपालिकाले बालबालिका, महिला, दलित, जनजाति, गरिब, जेष्ठ नागरिक तथा पिछडिएका वर्गलाई मूलधारमा ल्याउन गरेका प्रयासहरूको प्रभावकारिता,
- नगरपालिकाले दिएको सेवाको गुणस्तर दस्तुर सेवा दिन लगाएको समय र व्यय सम्पादनको स्तर,
- सामाजिक उत्तरदायित्व पूरा गर्न नगरपालिकाको वर्तमान कार्य शैलीमा सुधार ल्याउन प्राप्त सुझावहरू ।

सहभागीले राखेका जिज्ञासा तथा विचारमा थप स्पष्ट पार्ने प्रयास गरिएको थियो । साथै सामाजिक परीक्षण कार्यक्रममा उठेका विषयवस्तुहरूको आधारमा सार सङ्क्षेप तयार पारिनुका साथै कार्यक्रममा उठेका विषयवस्तुको टिपोट गरिएको थियो ।

१.६ सामाजिक परीक्षण आचारसंहिता

सामाजिक परीक्षण प्रतिवदेन कार्यक्रममा उपस्थित आयोजक, सहजकर्ता तथा सहभागीहरूले निम्नाअनुसारका आचारसंहिता पालना गर्नुपर्ने कुराहरूको अवगत गराई प्रतिवदेन प्रस्तुत गरिएको थियो ।

- विषयवस्तुमा मात्र केन्द्रित रही छलफल गर्ने ।
- तथ्य र सूचनाको आधारमा रहि विचार राख्ने ।
- नीजि र व्यक्तिगत कुरामा टिप्पणी नगर्ने तथा व्यक्तिगत आक्षेप नलगाउने ।
- सहभागीहरूले व्यक्त गरेका विचारमा प्रतिवाद नगर्ने, प्राप्त सुझाव र टिप्पणीलाई सकारात्मक रुपमा लिने ।
- व्यक्ति वा संस्थाको सार्वजनिक मर्यादा र शिष्टाचारलाई कायम राख्ने ।
- सहभागीहरूलाई विचार राख्न प्रोत्साहन गर्ने र विचारका लागि धन्यवाद दिने ।

- सामाजिक परीक्षकले बोल्ने समय दिएपछि मात्र सहभागीहरूले आफ्नो कुराहरू राख्ने ।
- बोल्दा पालै पालो बोल्ने र एउटा व्यक्तिले एकपटक मात्र बोल्ने ।
- आफ्नो कुरालाई छोटकरीमा स्पष्ट रुपमा राख्ने र बीचमा अर्काको कुरा नकाट्ने ।

परिच्छेद - दुई

उर्लाबारी नगरपालिकाको परिचय

२. १ उर्लाबारी नगरपालिकाको स्थापना र नामाकरणः

उर्लाबारी नगरपालिका कोशी प्रदेशको मोरङ जिल्लामा अवस्थित एक रमणीय नगरपालिका हो । यो नगरपालिका जिल्लाको सबरमुकाम विराटनगरबाट ५५ कि. पूर्वीमा रहेको छ । वि. सं. २०७१।०१।२५ गतेको निणर्यानुसार घोषणा भई तत्पश्चात नेपाल स्कारको मिति २०७३।११।२७ को पुर्नसरचनाको निर्णयानुसार साविक उर्लाबारी नगरपालिकामा साविक राजघाट गा.बि.स. र साविक मधुमल्ला गाविसको ७, ८ र ९ समायोजन भई उर्लाबारी नगरपालिका निर्माण भएको हो ।

मोरङ जिल्लाकै नमूना नगरको रुपमा परिचिति हुन उन्मुख रहेको यस नगरपालिकाको पूर्वमा झापा जिल्लाको दमक नगरपालिका, पश्चिम क्षेत्रमा पथरीशनिश्चरे नगरपालिका र लेटाङ नगरपालिका, उत्तरमा मिक्लाजुङ्ग गाउँपालिका र दक्षिणमा रतुवामाई नगरपालिकासँग सीमाना जोडिएको छ । यस नगरपालिकाको क्षेत्रफल भने ७४.६२ वर्ग कि.मि. रहेको छ । समुन्द्री सतहबाट २६.६७ डिग्रि उत्तरी अक्षांश तथा ८७.६१ डिग्री पूर्वी देशान्तर भूभागमा यस नगर पालिका अवस्थित रहेको पाइन्छ । यस नगरमा करिव ७०,६०५ जनसंख्या मध्ये ५१.१३ प्रतिशत महिला र ४८.८७ प्रतिशत पुरुष सहित १३७६१ घरधुरी रहेको पाइन्छ । अधिकांश भू-भाग खेतियोग्य जमिन भएतापनि बढ्दो शहरीकरणले यस क्षेत्रको विकासमा व्यवस्थित योजना बनाई कार्य गर्नुपर्ने देखिएको छ । सन्थाल भाषाको दुई शब्दहरु उर्ला (बाघ) र वाडि (ठाउँ) अथवा बाघ बस्ने ठाउँको रुपमा परिचित पुरानो जंगल क्षेत्र क्रमिक रुपमा मानिसको बसोवास वृद्धिसँगै नगर क्षेत्रको रुपमा विकसित भएको मान्न सकिन्छ । उर्लाबारी चौकदेखि उत्तर मधुमल्ला हुँदै पाँचथरको रविसम्म जाने बाटो एवं दक्षिणतर्फ सिधा सदरमुकाम पुग्ने बैकल्पिक सडक भएबाट पनि यसको विकासको संभावना प्रचुर मात्रामा देख्न पाइन्छ । बेतिनी सिमसार, बुढा ठाकुर, लामपाते सिमसार हुनु र यसको प्रबद्र्धनमा नगरपालिका र स्थानीय स्तरमा भएको प्रयासले उर्लाबारी नगरपालिले पर्यटन विकासमा बढी मात्रामा संभावना बोकेको देखिन्छ ।

२.२ राजनैतिक तथा प्रशासनिक केन्द्र

संघिय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयले नमुना बमोजिम गठित गाउँपालिका, नगरपालिका तथा विशेष, संरक्षित वा स्वात्तय क्षेत्रको संख्या तथा सिमाना निर्धारण आयोगले मिति २०७३ पुस २२ मा पेश गरेको प्रतिवेदन अनुसार संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रीको संयोजकत्वमा गठित समितिले मिति २०७३/११/२० मा पेश गरेको प्रतिवेदनको आधारमा नेपाल सरकारले मिति २०७३/११/२७ मा देहाय बमोजिम प्रशासकीय हिसावमा यस नगरपालिकाका तत्कालिन मधुमल्ला, राजघाट र उर्लाबारी नगरपालिकालाई समेटेर निर्माण गरिएको हो जुन वडागत रुपमा निम्नानुसार रहेको छ।

तालिका नं.१: उर्लाबारी नगरपालिकाको राजनितिक तथा प्रशासनिक बिभाजन

वडा. नं	समावेस भएका गा.वि. स. तथा न.पा.	साविक वडा नं	वडा कार्यालयमा रहेको मुख्य बस्तिहरू
१	मधुमल्ला	७, ८ र ९	झारसाँदी
२	उर्लाबारी	७, ८ र ९	कटहरे
३	उर्लाबारी	६	थापाचोक
४	उर्लाबारी	१ र ५	उर्लाबारी
५	उर्लाबारी	२	शान्ती मार्ग
६	उर्लाबारी	३	जनपथ चौक
७	राजघाट	४	पशुपती मार्ग
८	राजघाट	१,२,५,४ र ९	दुर्गापुरी
९	राजघाट	५, ६, ७ र ८	कुलझोडा

श्रोत: उर्लाबारी नगरपालिकाको वस्तुस्थिति विवरण २०७६

नक्सा १: उर्लाबारी नगरपालिकाको वडा विभाजन

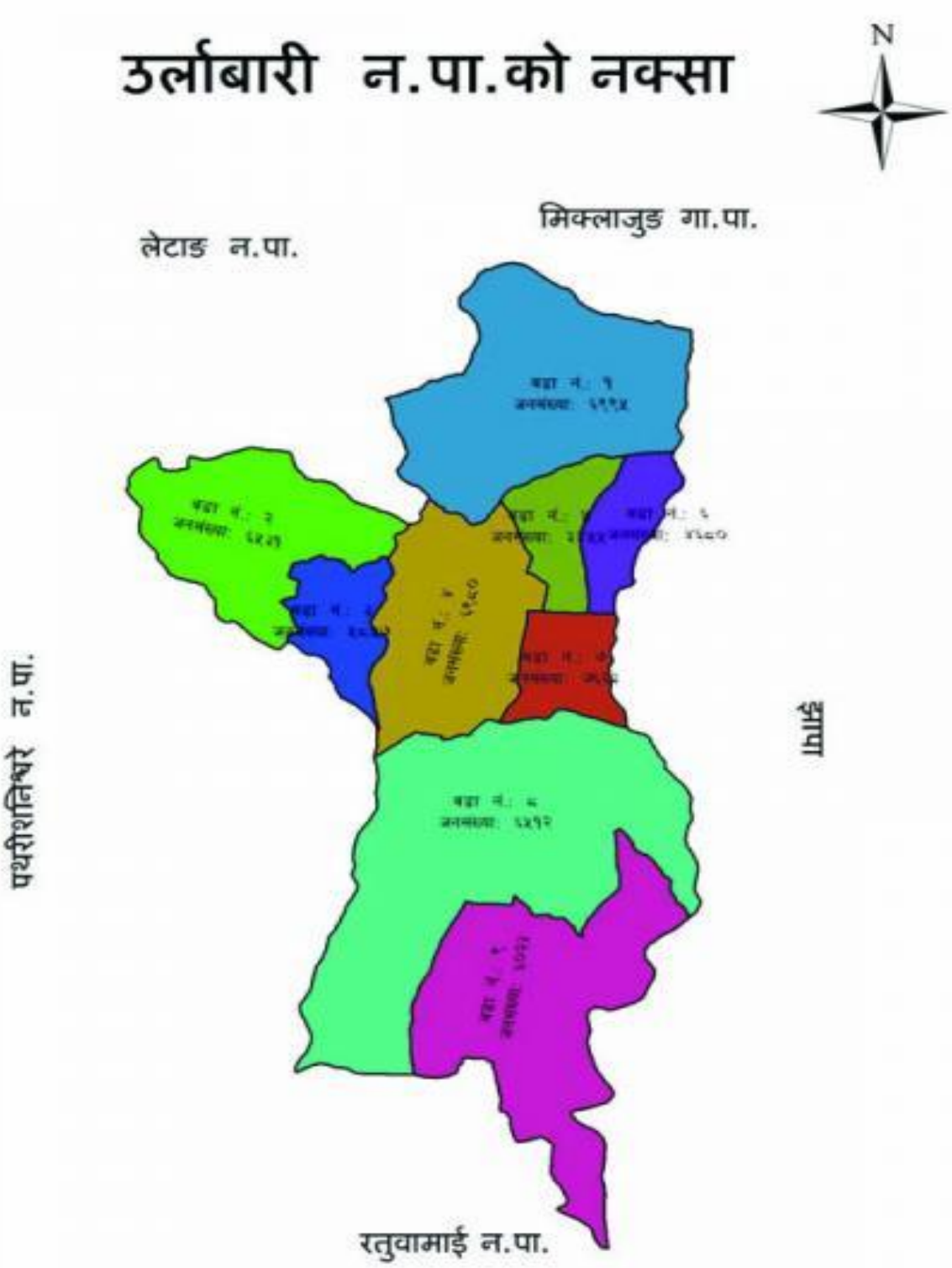

२.३ जनसंख्याको विवरणः

नेपालमा जनसंख्याको विविध पक्षको तथ्याङ्क प्रत्येक १० वर्षमा हुने राष्ट्रिय जनगणनाको साथै नगरस्तरमा घरधुरी तथ्याङ्क संकलनमार्फत समेत प्राप्त हुने गरेको छ। तथापि उर्लाबारी नगरपालिकाको बस्तुस्थिति विवरण २०७६ को आधारमा जनसंख्याका विविध पक्षहरुको विश्लेषण यसप्रकार गरिएको छ।

तालिका नं.२: उर्लाबारी नगरपालिकाको जनसाङ्खिक विवरण

विवरण	वि.स.२०७६
जम्मा जनसंख्या	७०,६०५
पुरुष	३४,४९८
महिला	३६,०९२
तेस्रो लिङ्गि	१५
जम्मा घरधुरी	१३,७६१
औषत परिवार आकार	५।१३
जनघनत्व (प्रतिवर्ग कि.मी.)	९४६।२५
कुल साक्षरता	५५,४८४ (७८.६%)
अपाङ्गताको जनसंख्या	६८५ (०.९७%)
बैदेशिक रोजगारमा गएको जनसङ्ख्या	७५४३

श्रोत : उर्लाबारी नगरपालिकाको वस्तुस्थिति विवरण २०७६ तथा रोजगार रणनीति योजना २०८१

२.४ उर्लाबारी नगरपालिकाको जनसंख्या र जातजातीको विवरणः

उर्लाबारी नगरपालिकामा विभिन्न जातजातिका र समुदायका मानिसहरूको बसोबास रहेको देखिन्छ । यस नगरपालिका भित्र रहेका विभिन्न जात जाति तथा भाषा समुदायका मानिसहरूको विवरण यसप्रकार रहेको छ।

तालिका नं.३ : उर्लाबारी नगरपालिकाको जनसंख्या र जातजातीको विवरण

क्र.स.	भाषा	जम्मा	प्रतिशत	क्र.स.	भाषा	जम्मा	प्रतिशत
१	नेपालि	५०,०७५	७०.९२	११	गुरुङ	२५७	०.३६
२	लिम्बु	४१३२	५.८५	१२	थारू	३१४	०.४४
३	धिमाल	४११६	५.८३	१३	हिन्दी	३१७	०.४५
४	नेवार	२८१२	३.९८	१४	राजबंशी	२११	०.३०
५	राई	२४००	३.४०	१५	मैथिली	३९७	०.५६
६	तामाङ	२६१४	३.७०	१६	उर्दु	४०	०.०६

क्र.स.	भाषा	जम्मा	प्रतिशत	क्र.स.	भाषा	जम्मा	प्रतिशत
७	मगर	१२४२	१.७६	१७	राजस्थानी	१७	०.०२
८	माझी	४३९	०.६२	१८	कुमाल	५७	०.०८
९	सन्थाल	५३७	०.७६	१९	शर्पा	३०	०.०४
१०	दनुवार	५४१	०.७७	१५	बंगाली	५७	०.०८

श्रोत: उर्लाबारी नगरपालिकाको वस्तुस्थिति विवरण २०७६

२.५ उर्लाबारी नगरपालिकाको वडागत जनसंख्याको वितरण:

उर्लाबारी नगरपालिकाको वस्तुस्थिति विवरण २०७६ अनुसार उर्लाबारी नगरपालिकाको जम्मा जनसंख्या ७०,६०५ जना मध्ये वडा नं १ मा सबैभन्दा बढी १०२४६ जना जनसंख्याको बसोबार रहेको छ। जसमा महिलाको जनसंख्या ५३८४ जना र पुरुषको संख्या ४८६२ जना रहेको छ। दोस्रो ठुलो जनसङ्ख्या भएको वडा ८ नं. रहेको छ। जसमा महिला ४८११ र पुरूष ४८४० गरी जम्मा ९६५२ रहेको छ। त्यसै गरी उर्लाबारी नगरपालिकाको सबैभन्दा कम जनसंख्या भएको वडा वडा नं. ५ रहेको छ जसमा महिला २७८६ जना पुरुष २७६९ जना गरि जम्मा ५५५५ जना रहेको छ। जसलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं.४ : उर्लाबारी नगरपालिकाको वडागत जनसंख्याको वितरण

क्र.स.	वडाहरु	महिला	पुरुष	तेस्रो लि.	जम्मा	घरधुरी सङ्ख्या
१	१	५३८४	४८६२	०	१०२४६	१५५६
२	२	४४२८	४५८६	२	९०१६	१९४९
३	३	३१२०	३२११	४	६३३५	११३८
४	४	४३८९	३२७८	२	७६६९	१८६८
५	५	२७८६	२७६९	०	५५५५	१०७५
६	६	२८८३	२८३२	०	५७१५	१०६६
७	७	४६५८	४४५७	२	९११७	१७३५
८	८	४८११	४८४०	१	९६५२	१८००
९	९	३६३३	३६६३	४	७३००	१२७४

श्रोत: उर्लाबारी नगरपालिकाको वस्तुस्थिति विवरण २०७६

२.६ नगरपालिकाको सम्भावना र अवसरहरू

उर्लाबारी नगरपालिका प्रमुखको प्रमुख दायित्वमा नगर विकासको विद्यमान स्थितिको चित्रण गर्नु, नगर विकासका सरोकारवाला र साझेदार निकायहरू (सरकारी, निजी, गैरसरकारी, र नागरिक) बीच समन्वय, सहकार्य र साझेदारी विकास गर्नु, स्थानीय र बाह्य श्रोत साधनको पहिचान र परिचालन गर्नु, नगरपालिकाका विकासका आवश्यकता र सम्भावनाका आधारमा रणनीति र वार्षिक योजना तर्जुमा गर्नु, स्वीकृत कार्यक्रम र आयोजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नु गराउनु, र आयोजना तथा कार्यक्रमको नतिजामूलक अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्नका लागि नेतृत्व गर्नु आवश्यक देखिन्छ ।

भौगोलिक रुपमा समुन्द्रि सतहबाट ११६ मि. देखि १६४ मि. उचाई सम्म फैलिएको यो नगरपालिका तराई मैदान र आवादी क्षेत्र भएकोले यस क्षेत्रमा केही जंगल र सिमसार क्षेत्रहरु रहेको पाइन्छ । यहाँको केही भागमा धार्मिक तथा ऐतिहासिक संङग्रालयहरू पाउन सकिन्छ । उष्ण मनसुनी हावापानीको असर पर्ने यस क्षेत्रमा उत्तरतर्फ भन्दा दक्षिण तर्फ तापक्रम बढी हुने गर्दछ । प्राकृतिक सम्पदा र भौगोलिक दृष्टिले महत्त्वपूर्ण स्थानमा अवस्थित यो नगरपालिका मोरङ् जिल्लाको बिराटनगर पछिको दोस्रो ठुलो शहर हो । नदी नाला तथा केही स्थानमा पानीको श्रोत रहेको यो नगरपालिकाको अधिकांश भू-भाग पछिल्लो समय शहरिकरण हुँदै गईरहे पनि उर्लाबारी बजार क्षेत्रभन्दा बाहिरको भू-भाग भने कृषि र पशुपालनका लागि पनि उत्तिकै महत्वपूर्ण रहेको पाईन्छ । साथै कृषि, नगदेबाली र पशुपन्छी पालनका लागि उपयोगी रहेको यो नगरपालिका उद्योग, कृषि र पशुपन्छी उत्पादन र व्यवसायका लागि प्रचुर सम्भावना रहेको देखिन्छ ।

उर्लाबारी नगरपालिकामा धर्मिक तथा पर्यटकीय महत्त्वका स्थानहरू पनि प्रशस्त छन् वेतनि सिमसार क्षेत्र, संग्रहालय तथा धिमाल जातिको संस्कृतिले यस नगरको आफ्नै विशिष्टता ओगटेको छ । जसमा अन्य विभिन्न सिमसार क्षेत्रहरुले यस नगरपालिकाको प्राकृतिक सुन्दरतालाई टेवा पुऱ्याइ रहेको छ । श्री नवनाथ चौरासिद्ध गुरुगोरक्ष, धिमाल जातीय विकास केन्द्र, राम जानकी मन्दिर, वराह वराही मन्दिर, दुर्गा मन्दिर, सत्यनारायण मन्दिर, महारुद्र शिव मन्दिर, किराँत राई आयोख्या, साङ्गके छेमोलिङ्ग गुम्बा, ॐ शान्ति पाठशाला, विन्दावासिनी मन्दिर, सोमलिंग शिव मन्दिर, लक्ष्मी नारायण मन्दिर, शिवालय मन्दिर, सोमनाथ शिवालय मन्दिर, नेपाल बौद्ध गुम्बा, पूर्वाञ्चल बौद्ध गुम्बा, ॐ शान्ति भवन, मगर गुम्बा झुम्बा, ज्येष्ठ नागरीक मिलन चौतारी, किराँत राई यायोख्या, महारुद्र शिवालय मन्दिर, शिद्धेश्वर शिव वावा धाम, गुरु गोरखनाथ मन्दिर, तमु बौद्ध गुम्बा, आम्मा(नन्द मिड्सो माहीम, किराँत, कृष्ण मन्दिर, धिमाल विकास केन्द्र, सिद्धेश्वर धाम, ढुंगाना प्रतिष्ठान, तामाङ्गहरुको गुम्बा, गणेश मन्दिर, दुर्गा मन्दिर, बौद्ध विहार, राधाकृष्ण मन्दिर, शिवालय मन्दिर, हनुमान मन्दिर, देवदाग मन्दिर, नागेश्वर शिव मन्दिर, गणेश मन्दिर, काली मन्दिर, सिद्धेश्वर मन्दिर, सत्सङ्ग भवन, राधा कृष्ण मन्दिर, मस्जिद, चर्च, शिवालय मन्दिर, सिंह काली मन्दिर, दुर्गा मन्दिर, जाल्पादेवि मन्दिर, किराँत याक्थुङ चुम्लुङ्ग, चर्चहरू यस क्षेत्रका धर्मिक तथा पर्यटकीय महत्त्वका स्थानका रूपमा बिकास हुदैँ गएका छन् ।

उर्लाबारी नगरपालिकामा यातायातको सञ्जाल राम्रोसँग जोडिएको छ । उर्लाबारी बजारसँगै पूर्व-पश्चिम महेन्द्र राजमार्ग अस्थित छ । यहाँ कृषि, पशु र अन्य उत्पादनहरूको तत्काल निकासी गर्न सकिने भएकाले बाह्य बजार सञ्जालसँग सीधा सम्बन्ध राख्न सकिन्छ । यसले व्यावसायिक र व्यापारिक सम्भावनालाई प्रोत्साहन दिएको छ ।

२.७ आर्थिक, सामाजिक तथा भौगोलिक अवस्था

मोरङ जिल्लाकै नमूना नगरको रुपमा परिचिति रहेको यस नगरपालिकाको पूर्वमा झापा जिल्लाको दमक नगरपालिका, पश्चिम क्षेत्रमा पथरीशनिश्चरे नगरपालिका र लेटाङ नगरपालिका, उत्तरमा मिक्लाजुङ्ग गाउँपालिका र दक्षिणमा रतुवामाई नगरपालिकासँग सीमाना जोडिएको छ । यस नगरपालिकाको क्षेत्रफल ७४.६२ वर्ग किलोमिटर क्षेत्रफलमा फैलिएको छ ।

उर्लाबारी नगरपालिका तराइको मैदान आवादी क्षेत्र हो, जसले कृषि र पशुपालनका लागि उपयुक्त हावापानी प्रदान गर्दछ । यस नगरपालिकाको कुल भू-भागको ७८.१५ प्रतिशत जमिन खेतीयोग्य रहेको देखिन्छ त्यस्तै गरी आवासिय क्षेत्रले करिब ६.९ प्रतिशत भू-भाग, खोला नालाले ९.४ प्रतिशत भू-भाग तथा बाटो तथा शार्बजनिक क्षेत्रले २.९५ प्रतिशत भू-भाग अगटेको छ । केही स्थानमा सिचाइ सुविधाको राम्रो उपलब्ध रहेको तथा ५० प्रतिशत (६००२) घरधुरी मानिस अहिलेपनि धान उत्पादन गरिरहेका छन् भने अधिकांश मानिसहरू पशुपन्छी पालनमा निर्भर रहेका छन्, तर पनि यस पालिकामा कृषिको आधुनिकरण र व्यवसायिकरणको प्रक्रिया अझै भईरहेको छैन ।

यो नगरपालिका तराई क्षेत्रका विभिन्न ठूला शहरहरूलाई जोड्ने एक महत्त्वपूर्ण संगम स्थलको रूपमा रहेको छ । उर्लाबारी बजार उद्योग, कृषि तथा पशुपन्क्षिको व्यापारिक हब तथा व्यापारिक नाकाको रूपमा कार्य गर्न तथा यस क्षेत्रबाट पहाड र तराईका साथै अन्य बजारहरूमा सामान निकासी र पैठारी गर्न सकिने बजारको रूपमा जिकास हुँदै गएको छ ।

यहाँका स्थानीय बासिन्दाहरू परम्परागत व्यवसायबाट नगदे कृषि बालीमा आकर्षित हुँदै गएका छन् । यहाँका प्रमुख नगदे उत्पादनहरू तरकारी, मुसुरो, तोरी, सिमि, आलु, बन्दा, सुपारी तथा पशुपन्क्षिहरूमा कुखुरा, बाख्रा, खसी, राँगा, गाई, गोरू, वंगुर आदि व्यवसायिक रुपमा गर्दै आएकाछन् ।

यस नगरपालिका क्षेत्रका विभिन्न स्थानहरू पर्यटनको लागि उपयुक्त रहेकोले, पर्यटन क्षेत्रको विकासले नगरबासीहरूको आर्थिक समृद्धि ल्याउन सक्ने सम्भावना छ । नगरपालिका क्षेत्रमा वनजङ्गल, रुख विरुवा र जीवजन्तुको आरक्षण स्थल निर्माण गरी यहाँका प्राकृतिक स्थानहरू, धार्मिक र सांस्कृतिक सम्पदाहरू पनि पर्यटकीय दृष्टिले महत्त्वपूर्ण छन् । यहाँका धार्मिक ऐतिहाँसिक स्थलहरू तथा होमस्टेहरू दृष्यावलोकन गर्नका साथै मनोरन्जनका दृष्टिले समेत उपयुक्त रहेका छन् । यी पर्यटकीय स्थलहरूको विकास र प्रवर्द्धन गर्न पूर्वाधार विकास, व्यवस्थापन र बजारीकरणका कार्यहरूलाई प्राथमिकता दिनुपर्ने आवश्यकता देखिन्छ । यदि यी स्थानहरूको सही योजना र विकास गरियो भने, उर्लाबारीबासीको समृद्धिमा महत्त्वपूर्ण योगदान पुर्याउँछ ।

२.८ नगरपालिकाको अन्तर गाउँपालिका/नगरपालिकासँग सम्बन्ध :

नगरपालिकाहरू बीच सम्बन्ध विभिन्न प्रकारका र फरक-फरक प्रकृतिका हुन सक्छन्, जसमा दूरी र परिमाणका आधारमा भिन्नताहरू पाईन्छ । यी सम्बन्धहरू प्रायः मानव विकासका लागि अत्यन्त महत्त्वपूर्ण हुन्छन्, जहाँ आवत-जावत, श्रोत र साधनको परिचालन, र एक स्थानबाट अर्को स्थानमा निर्भरता हुने अवस्था व्याप्त हुन्छ । नगरपालिकाहरू बीचको अन्तरनिर्भरता धेरै क्षेत्रहरूमा देखिन्छ, जसमा यातायात, बसाई सराई, कृषि तथा पशुजन्य उपज, वन पैदावर, पर्यटन, रोजगारी, प्राकृतिक श्रोतको उपयोग र व्यवस्थापन, शिक्षा र स्वास्थ्य सेवा प्रमुख हुन् । यी क्षेत्रहरू एक आपसमा जोडिएर नगरपालिकाहरूलाई एकअर्कामा निर्भर बनाउन र त्यसबाट लाभ प्राप्त गर्न मद्दत पुर्याउँछन् ।

यस नगरपालिकाको अन्य नगरपालिकासँगको सम्बन्ध विशेष गरी नजिकको बजार केन्द्रहरूसँग रहेको छ । उर्लाबारी नगरपालिकाले आसपासका नगरपालिकासँग व्यापारिक, सामाजिक र सांस्कृतिक आदानप्रदानको माध्यमबाट आपसी सम्बन्धलाई सुदृढ गरेको छ । विशेष गरी दमक, मधुमल्ला, पथरी, कानेपोखरी, उर्लाबारीबाट दक्षिणतर्फका बजारहरू का साथै बेलवारी तथा बिराटनगर र धरानसम्म यहाँका नगर बासिहरू आर्थिक र व्यापारिक केन्द्रका रूपमा कार्य गर्दै आएका छन् । यहाँका बासिन्दा नियमित रूपमा यी बजारहरूमा आवतजावत गर्ने गर्दछन्, जसमा सामानहरूको किनबेच, सामाजिक मिलनजुलन, र विभिन्न व्यावसायिक गतिविधिहरू संलग्न हुन्छन् ।

यस नगरपालिकामा अन्य नगरपालिकासँगको सम्बन्धलाई सुदृढ पार्ने प्रमुख मार्गहरूको निर्माण गरिएको छ, जसले स्थानीय बासिन्दाहरूलाई सहज आवागमन र व्यापारिक अवसरहरूको विस्तार गरेको छ । उर्लाबारी-बाट चल्ने पूर्व पश्चिम राजमार्ग तथा उर्लाबारीबाट उत्तर दक्षिण तर्फ जोड्ने सडकहरू प्रमुख आवागमन मार्गका रूपमा परिचित छन्, जसले नगरपालिकाका विभिन्न भौगोलिक क्षेत्रहरूलाई सँगै जोडेको छ । यी मार्गहरूको माध्यमबाट यहाँका बासिन्दाहरू नजिकका बजार तथा नगरपालिकासम्म सहज र छिटो यात्रा गर्न सक्षम छन् ।

मदन भण्डारी राजमार्ग यो नगरपालिकाको उत्तरतर्फ मधुमल्ला हुँदै अन्य बजारसम्म पुग्ने निर्माणाधिन बैकल्पिक मार्गको रुपमा बिकास हुँदै गइरहेको छ । यसले व्यापारिक र सामाजिक क्रियाकलापहरूको सहजता बढाउँछ जसले अन्य नगरपालिका र बजारसँगको समन्वय र सहयोगलाई पनि सहज बनाउँछ । व्यापार र उत्पादनको दृष्टिले, यहाँका बासिन्दा प्रायः उर्लाबारीमा रेका साना तिना बजार तथा दमक बजारमा रहेको पशुबजार केन्द्रमा पशुपंक्षीहरूको खरिद-बिक्री गर्ने गर्दछन् । यस्ता क्रियाकलापहरूले नगरपालिकाका आन्तरिक र बाह्य सम्बन्धलाई प्रगाढ बनाउँदै लैजान्छ ।

नगरपालिका भित्रका प्रमुख वस्तुहरू जस्तै कृषि उत्पादन, दैनिक उपभोग्य वस्तु र अन्य सामग्रीहरूलाई सहज रूपमा अन्य स्थानबाट आयात गरिन्छ । विशेष गरी दमक, बिराटनगर, इटहरी, र पथरी जस्ता शहरहरूबाट यहाँका बासिन्दाहरूले यस्ता वस्तुहरू आयात गर्दछन्, जसले व्यापारिक सञ्जालको मजबुती र वस्तुहरूको सहज आपूर्ति सुनिश्चित गर्दछ । यसको अलावा, यहाँका स्थानीय बासिन्दा परम्परागत व्यावसायिक गतिविधिहरूमा संलग्न रहेर नगदे कृषि बालीको उत्पादनमा रुचि राखिरहेका छन्, जसमा बेमौषमी तरकारीहरू तथा पशुपन्क्षिहरूमा कुखुरा, बाख्रा, खसी, राँगा, गाई, गोरू, वंगुर आदि प्रमुख रूपमा रहेका छन् ।

यस नगरपालिकामा पर्यटनको पनि प्रचुर सम्भावना रहेको छ । यहाँको प्राकृतिक सौन्दर्य र सांस्कृतिक धरोहरहरूले पर्यटकहरूलाई आकर्षित गर्दछ साथै नगरपालिकामा रहेका धार्मिक र सांस्कृतिक सम्पदाहरू पर्यटकीय दृष्टिले महत्त्वपूर्ण छन् । यस नगरपालिकामा पर्यटन क्षेत्रको विकास र प्रवर्द्धन गर्नका लागि विशेष योजना र पूर्वाधार विकासमा ध्यान दिनु पर्ने छ । यी पर्यटन स्थलहरूको योजनाबद्ध विकासले नगरबासीहरूको आर्थिक समृद्धि ल्याउन मद्दत पुर्याउने छ र यस नगरपालिकालाई आर्थिक दृष्टिले उचाइमा पुर्याउने सम्भावना राख्छ ।

यसरी, उर्लाबारी नगरपालिका र अन्य नगरपालिकाहरू बीचको आपसी सम्बन्ध र सहकार्यले समग्रमा नगरको विकास र सामाजिक समृद्धिमा महत्त्वपूर्ण योगदान पुर्याइरहेको छ । व्यापारिक, सामाजिक, र सांस्कृतिक गतिविधिहरूले यी नगरपालिकाहरूलाई एकअर्कामा थप नजिक बनाउँछन् र उनीहरूको समृद्धि र विकासको मार्गदर्शन गदर्छ ।

परिच्छेद-तीन

स्थानीय तह सञ्चालन सम्बन्धी विद्यमान व्यवस्था

३.१ स्थानीय तह सञ्चालन र यसको अधिकार:

नेपालमा आर्थिक समानता, समृद्धि, र सामाजिक न्याय सुनिश्चित गर्न संविधान सभाबाट नेपालको संविधान २०७२ जारी गरिएको हो । यस संविधानले समानुपातिक, समावेशी र सहभागितामूलक सिद्धान्तलाई आत्मसात् गर्दै, समतामूलक समाज निर्माण गर्ने सङ्कल्प गरेको छ । २०६२/६३ को जनआन्दोलनको उपलब्धी , दिगो शान्ति स्थापना, र जनतामा सुशासन, विकास, र समृद्धिको आकाङ्क्षालाई मूर्त रूप दिन संघीय शासन प्रणालीको व्यवस्था गरिएको छ । राज्यको पुनःसंरचना गर्दै यसलाई संघ, प्रदेश, र स्थानीय गरी तीन तहमा विभाजन गरिएको छ । यसले एकात्मक र केन्द्रीकृत शासन प्रणालीलाई अन्त्य गर्दै स्थानीय तहलाई लोकतान्त्रिक, सहभागितामूलक, र उत्तरदायी शासन प्रणालीको रूपमा स्थापित गर्ने प्रयास गरेको छ ।

संविधानले संघ, प्रदेश र स्थानीय तहका लागि अधिकारहरूको बाँडफाँड स्पष्ट पार्न अनुसूची ५, ६, ७, ८ र ९ समावेश गरेको छ । यी तहहरूले राज्य शक्ति प्रयोग गर्दा एकल वा सहकार्यात्मक भूमिका खेल्ने व्यवस्था गरिएको छ । संविधानप्रदत्त अधिकारहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि, संविधानको धारा २९५ (३) अनुसार गाउँपालिका, नगरपालिका, तथा विशेष संरक्षित वा स्वायत्त क्षेत्रको सङ्ख्या र सिमाना निर्धारण गर्न आयोग गठन गरिएको थियो ।

संघीयताको मर्म भनेकै राज्यका सबै तहहरूलाई सशक्त बनाउँदै जनतालाई विकासका प्रक्रियामा समावेश गराउनु हो । स्थानीय तहले शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी, पूर्वाधार विकास, र सामाजिक सुरक्षाजस्ता जनसरोकारका विषयमा महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्ने अपेक्षा गरिएको छ । स्थानीय तह सुदृढ भएमा मात्र संघीय शासन प्रणालीको उद्देश्य सफल हुने विश्वास गरिएको छ । यसले सेवा प्रवाहलाई सहज बनाउनुका साथै स्थानीय स्तरमा सुशासन र समृद्धि ल्याउन योगदान पुऱ्याउँछ ।

३.२ स्थानीय तहको संरचना

नेपालको संविधान २०७२ अनुसार, स्थानीय तह भन्नाले गाउँपालिका, नगरपालिका, र तिनका सभाहरूलाई बुझिन्छ । यी तहहरू स्थानीय प्रशासनको आधारशिला हुन्, जसले लोकतान्त्रिक शासन प्रणालीलाई स्थानीय स्तरसम्म पुऱ्याउँछ । नगरपालिकालाई एक भौगोलिक तथा शासकीय तहको रूपमा परिभाषित गरिएको छ, जसमा **नगरसभा** र **नगरकार्यपालिका** गरी दुई प्रमुख अङ्ग रहेका छन् ।

अ) नगरसभा:

नगरसभा नगरपालिका सञ्चालनको व्यवस्थापकीय निकाय हो । नगरसभा ५० जना सदस्यहरू गठन हुने व्यवस्था गरिएको छ, जसमा निम्न सदस्यहरू समावेश हुन्छन्:

१. नगरपालिकाका प्रमुख र उपप्रमुख ।
२. प्रत्येक वडाका वडा अध्यक्ष ।

३. प्रत्येक वडाबाट निर्वाचित ४ जना सदस्य (दलित सदस्य अनिवार्य १महिला र २)।

४. नगरपालिकाका दलित र अल्पसङ्ख्यक समुदायबाट निर्वाचित ३ जना सदस्य।

दलहरूले दुई महिला वडा सदस्यका लागि मनोनयन पत्र दर्ता गर्दा एक दलित महिलाको नाम अनिवार्य रूपमा समावेश गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। तर, एक जना मात्र महिला सदस्यको लागि मनोनयन दर्ता गर्दा दलित महिलाको नाम समावेश नगरे पनि हुने छुट प्रदान गरिएको छ।

आ) नगरकार्यपालिका

नगरकार्यपालिका नगरपालिकाको कार्यकारिणी निकाय हो, जसले नीतिगत निर्णयको कार्यान्वयन सुनिश्चित गर्दछ। यसमा निम्न सदस्यहरू समावेश छन्:

१. नगरपालिकाका प्रमुख र उपप्रमुख।

२. प्रत्येक वडाका वडा अध्यक्ष।

३. नगरसभाबाट निर्वाचित ५ जना महिला सदस्य।

४. दलित वा अल्पसङ्ख्यक समुदायबाट नगरसभाले निर्वाचित ३ जना सदस्य।

नगरकार्यपालिका नगरपालिकाका नीतिगत र कार्यान्वयन सम्बन्धी जिम्मेवारीहरूको नेतृत्व गर्ने निकाय हो। यसले नगरपालिकाको दैनिक प्रशासनिक तथा विकासात्मक कार्यहरू सञ्चालन गर्दै, जनसरोकारका विषयमा निर्णय लिने महत्त्वपूर्ण भूमिका खेल्छ।

३.३ स्थानीय तहको काम कर्तव्य र अधिकार

१. नगरप्रहरी

स्थानीय तहमा शान्ति सुव्यवस्था र सुरक्षा कायम गरी जनताको जिउधन र स्वतन्त्रताको संरक्षण गर्ने कार्य अब स्थानीय तहको मुख्य जिम्मेवारीको रुपमा संविधानले सुम्पेको छ। स्थानीय प्रशासनलाई सबल र सक्षम बनाई जनतामा सुरक्षाको अनुभूति दिलाउन र सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाई सुशासन कायम गर्न सरकारले लागु गरेका नीति, कानून मापदण्ड र निर्णय कार्यान्वयन र स्थानीय तहको सम्पति संरक्षण गर्ने, सभा, समारोह, जात्रा, चाँडपर्व, बजार व्यवस्थापन, स्थानीय न्यायिक समितिले गरेको आदेश फैसला कार्यान्वयन, व्यवस्थापन र अपराध रोकथाम लगायतमा सहयोग गर्न स्थानीय तहले नगर प्रहरी परिचालन गर्न सक्ने व्यवस्था संविधानले गरेको छ।

२. सहकारी संस्था

कृषक, कालिगढ, कम पूँजीवाल र निम्न आय भएका श्रमिक, भूमिहीन तथा बेरोजगार वा सामाजिक कार्यकर्ताले सर्वसाधारण उपभोक्ताको आर्थिक तथा सामाजिक विकासको लागि पारस्परिक सहयोग र सहकारीताको लागि सञ्चालन गरिने सहकारी संस्था दर्ता, अनुमति, खारेजी र विघटन जस्ता कार्य स्थानीय तहबाटै हुने व्यवस्था संविधानले गरेको छ। यसभन्दा अगाडि रजिस्ट्रारको अधीनमा हुने सम्पूर्ण कार्य अब स्थानीय तहको जिम्मेवारीमा आएको छ।

३. एफ. एम रेडियो सञ्चालन

स्थानीय तहमा एफ एम रेडियो सञ्चालन अनुमति नवीकरण र नियमन स्थानीय तहबाटै गरिने व्यवस्था गरिएको छ । एफ. एम. रेडियो राख्ने र प्रयोग गर्ने काम कार्यहरूलाई नियन्त्रण र नियमित गरी शान्ति र सू-व्यवस्था एवं सर्वसाधाण जनताको सदाचार कायम राख्ने जिम्मेवारी पनि स्थानीय तहको हुने छ । रेडियो ऐन २०१४ मा उल्लेखित दफा ५ अनुसार लाइसेन्स प्राप्त गर्न यसअघि नेपाल सरकारबाट तोकिने अधिकारी पनि अब स्थानीय तहबाटै तोकिने छ ।

४. राजस्व सङ्कलन

स्थानीय तहको खर्च व्यवस्थापन, वित्तीय व्यवस्थापन, राजस्व सङ्कलन, समष्टिगत आर्थिक स्थायित्व र आर्थिक विकास तथा स्थानीय सरकारको अल्पकालीन र दीर्घकालीन खर्च व्यवस्थापनसम्बन्धी कार्यभार पनि स्थानीय तहमा आएको छ । सो व्यस्थापनको लागि स्थानीय तहले अब आफ्नो क्षेत्र भित्रको सम्पति र घरबहाल कर, घर जग्गा रजिस्ट्रेशन शूल्क, सवारी साधन कर, सेवा शूल्क दस्तुर, पर्यटन शूल्क, विज्ञापन कर व्यवसाय कर, भूमिकर दण्ड जरिवाना लगायतका राजस्व सङ्कलनको अधिकार संविधानले नै तोकेको छ । त्यस्तै स्थानीय पूर्वाधार तथा सेवामा निर्धारण र सङ्कलन तथा व्यवस्थापन, ट्रेकिंग र राफ्टिङ्ग शूल्क, स्थानीय राजस्व प्रवर्धनका लागि प्रोत्साहन, राजस्व सूचना तथा तथ्याङ्कको आदानप्रदान,राजस्व नियन्त्रणसम्बन्धी नीति, कानून मापदण्ड निर्धारण र नियन्त्रणका कामहरू पनि स्थानीय तहबाटै हुनेछ ।

५. स्थानीय सेवाको व्यवस्थापन

स्थानीय सेवाको व्यवस्थापन स्थानीय तहको महत्वपूर्ण संयन्त्र हो । यसले नीति कार्यान्वयनको साथै नीति निर्माता तथा नागरिकहरूबीच सेतुको भूमिका समेत निर्वाह गर्दछ । तसर्थ स्थानीय सेवाको व्यवस्थापन सम्बन्धमा नीति मापदण्ड र सेवाशर्त निर्धारण, योजना निर्माण, कार्यान्वयन र नियमन स्थानीय सरकारलाई नै दिएको छ । स्थानीय प्रशासनका काम कारवाहीमा पारदर्शिता र जवाफदेहिता प्रशासनिक सुशासनका लागि महत्वपूर्ण नीति नियम स्थानीय तहमै बनाउने अधिकार संविधानले दिएको छ । संविधानको धारा ३०२ लाई समेत आधार मानेर कर्मचारी समायोजनपछि वित्तीय श्रोतको अधीनमा रही आवश्यकताअनुसार स्थानीय सेवाको गठन, सञ्चालन र व्यवस्थापन स्थानीय तहको सङ्गठन विकास, जनशक्ति व्यवस्थापन र कृषि विकास लगायतका काम पनि स्थानीय तहको संवैधानिक काम कर्तव्यमा पर्दछ ।

६. स्थानीय तथ्याङ्क र अभिलेख सङ्कलन

स्थानीय तथ्याङ्कसम्बन्धी नीति कानून र मापदण्ड निर्धारण गर्ने कार्यभार स्थानीय तहको मातहतमा परेको छ । योजना तर्जुमा कार्यान्वयन तथा अनुगमन, तथ्याङ्क अद्यावधिक तथा संरक्षण, पञ्जिकरण व्यवस्थापन, स्थानीय तहको तथ्याङ्किय अभिलेख, सूचना तथा सञ्चार प्रविधियुक्त अभिलेख राख्ने कार्य पनि संवैधानिक स्थानीय तहलाई सुम्पेको छ ।

७. स्थानीय स्तरका विकास आयोजना तथा परियोजना

जबसम्म स्थानीय विकासका कदमलाई स्थानीयकरण गर्दै तीब्र बनाइँदैन तबसम्म समग्र देश विकासमा प्रभावकारी नतिजा प्राप्त हुन नसक्ने तथ्यलाई ध्यानमा राखेर संविधानले सहभागितात्मक विकासशैली अबलम्बन गर्ने नीति ल्याएको छ। संविधानले समता र सामाजिक न्यायमा आधारित सन्तुलित दिगो विकास सुनिश्चित गर्न स्थानीय तहमा सामाजिक समावेशीकरण, सामाजिक परिचालन,आदिवासी जनजाति दलित सीमान्तकृत, उत्पीडित वर्ग एवं समुदायको क्षमता विकास र सशक्तिकरण गर्नका लागि आवश्यक आयोजना तथा परियोजना बनाउन स्थानीय तहलाई अधिकार सम्पन्न बनाएको छ।

८. आधारभूत तथा माध्यमिक शिक्षा

स्थानीय क्षेत्रको शैक्षिक क्षेत्रमा द्रुत गतिमा विकास एवं बिस्तारको लागि आवश्यक नीति, योजना र कार्यक्रमलाई प्रभावकारी ढङ्गबाट कार्यान्वयन र अनुगमन गर्ने निकायका रुपमा स्थानीय तहलाई जिम्मेवारी सुम्पेको छ। प्रारम्भिक बाल शिक्षा तथा विद्यालय, अनौपचारिक शिक्षा, खुल्ला तथा वैकल्पिक एवं निरन्तर सिकाइ तथा विशेष शिक्षासम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड निर्माण, योजना कार्यान्वयन र नियमन गर्नेदेखिका कार्यभार स्थानीय तहलाई दिइएको छ।

९. आधारभूत स्वास्थ्य र सरसफाई

आधारभूत स्वास्थ र सरसफाईसम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजना कार्यान्वयन तथा नियमन गर्ने जिम्मेवार निकाय संविधानले स्थानीय तहलाई बनाएको छ। स्वास्थ्यसेवा सञ्चालन र प्रवर्धन,अस्पताल र अन्य स्वास्थ्य संस्थाको स्थापना तथा सञ्चालन, रक्तसञ्चार सेवा, स्थानीय तथा शहरी स्वास्थ्यसेवा सञ्चालन, तथा व्यवस्थापनको काम पनि स्थानीय तहलाई संविधानले जिम्मा दिएको छ।

१०. स्थानीय बजार व्यवस्थापन वातावरण संरक्षण र जैविक विविधता

स्थानीय वातावरणीय नीति नियमसम्बन्धी संयन्त्रको सवलीकरण र संस्थागत क्षमता विकास गर्ने जनस्तरमा वातावरणीय सचेतना जगाउने, प्रदुषण रोकथाम, प्राकृतिक सम्पति तथा जैविक विविधताको संरक्षण गर्ने जिम्मेवारी अब स्थानीय तहलाई दिइएको छ। त्यसै गरी स्थानीय व्यापार, बजार व्यवस्थापन तथा अनुगमन र उपभोक्ता अधिकार एवं हितसम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड कार्यान्वयन र नियमन गर्ने कार्यहरू पनि यसैअन्तर्गत पर्दछ साथै स्थानीय स्तरको व्यापारिक फर्म दर्ता, अनुमति, नवीकरण र खारेजी तथा नियमन पनि स्थानीय तहबाट हुनेछ।

११. सडक, कृषि, सिँचाइ

स्थानीय, ग्रामीण र कृषि सडक निर्माण तथा विस्तार गर्ने, सिँचाइसम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड निर्माण, योजना कार्यान्वयन र नियमन गर्ने। सडक, कृषि, सिँचाइ, तटबन्ध, झोलुङ्गे पुल, पुलेसालगायतको निर्माण र प्रवर्धनबारे गूरुयोजना तर्जुमा, स्तरोन्नतिका आयोजना पहिचान, अध्ययन, कार्यान्वयन, मर्मतसम्भार र नियमन गर्ने। स्थानीय

तहमा ट्रलीबस सञ्चालन, राष्ट्रिय रेल पूर्वाधार उपयोग गरी महानगरीय मेट्रोसिटी क्षेत्रभित्र सहरी रेलसेवा सञ्चालन, व्यवस्थापन, मर्मत सम्भार, समन्वय र सहकार्यका काम पनि स्थानीय तहबाट हुने छन्।

१२.गाउँ सभा, नगर सभा, मेलमिलाप र मध्यस्थताको व्यवस्थापन

गाउँसभा वा नगरसभा सम्बन्धी नीति, कानून र कार्यविधि स्थानीयस्तरका विषय क्षेत्रगत नीति तथा रणनीति, आवधिक तथा वार्षिक योजना, कार्यक्रम र बजेट स्वीकृति, सभाका समितिहरूको गठन र सञ्चालन, स्थानीय तहबीच साझा सरोकार तथा साझेदारीका विषयमा संयुक्त समिति गठन, कार्यपालिका तथा न्यायिक समितिबाट सभामा प्रस्तुत प्रतिवेदनमाथि छलफल तथा सो सम्बन्धमा आवश्यक निर्देशन, विकास योजना तथा कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयन तथा सुशासनको लागि कार्यपालिकालाई निर्देशन, गाउँपालिका तथा नगरपालिकालाई आर्थिक व्ययभार पर्ने विषयको नियमन, स्थानीय मेलपिलाप र मध्यस्थता, गाउँ सभा, नगर सभा, मेलमिलाप र मध्यस्थताको व्यवस्थापन सम्बन्धी अन्य कार्य पनि स्थानीय तहबाट हुने छन्।

१३. स्थानीय अभिलेख व्यवस्थापन

स्थानीय अभिलेख व्यवस्थापन सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजनाको निर्माण, कार्यान्वयन, अनुगमन र नियमन, जनसाङ्ख्यिक, प्राकृतिक, आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक, भौतिक पूर्वाधार, रोजगारीको अवस्था, कूल ग्राहस्थ्य उत्पादन, प्रतिव्यक्ति आय, मानव विकास तथा लैङ्गिक सशक्तीकरण सूचकाङ्क, राजश्व तथा आयव्यय समेतको तथ्याङ्क सङ्कलन र प्रशोधन गरी नवीनतम प्रविधियुक्त र राष्ट्रिय तथा स्थानीय सूचना प्रणालीमा आवद्धता र पार्श्व चित्र तथा श्रोत नक्साको अद्यावधिक अभिलेखन, सूचना तथा अभिलेख केन्द्रको स्थापना तथा सञ्चालन, सार्वजनिक सम्पत्ति, सामुदायिक सम्पत्ति, भवन, सडक, पसल, व्यवसायको विवरण सहितको अद्यावधिक अभिलेख, आफ्नो क्षेत्रभित्र सम्पन्न भएका तथा चालु योजनाको विवरण र त्यस्तो योजनाको सम्पत्तिको अद्यावधिक अभिलेखन, स्थानीय अभिलेख व्यवस्थापनमा नवीनतम सूचना प्रविधिको उपयोग, तथा स्थानीय अभिलेख व्यवस्थापन सम्बन्धी अन्य कार्य स्थानीय तहबाट हुने छन्।

१४. घर जग्गा धनीपूर्जा वितरण

आधुनिक सूचना प्रविधिको उपयोग गरी भूमिसँग सम्बन्धित स्रेस्ता, नक्सा लगायतका सम्पूर्ण सूचनाहरू कम्प्युटर प्रणालीमा प्रविष्ट गराई जनतालाई भरपर्दो सरल र सहज सेवा प्रवाह गर्ने, प्रादेशिक मापदण्डबमोजिम स्थानीय घरजग्गा तथा धनीपूर्जा वितरण, लगत व्यवस्थापन, भूमिको वर्गिकरण अनुसारको लगत, जग्गाको विवादको समाधानको काम पनि स्थानीय तहवाटै हुनेछ।

१५. कृषि तथा पशुपालन

कृषि वस्तुको बढ्दो माग परिपूर्ति गर्न उत्पादन र उत्पादकत्वमा वृद्धि गर्ने, साना र सीमान्त वर्गका किसानका लागि आवश्यक कृषि उत्पादन व्यवस्थापन र पशु स्वास्थ्यसम्बन्धी मापदण्ड निर्माण गर्ने। कृषि विकास र वातावरण संरक्षणबिच सन्तुलन कायम राखी दिगो कृषि विकास कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने। कृषिसम्बन्धी नीति, योजना तथा कार्यक्रमको तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन गर्ने संवैधानिक अधिकार स्थानीय तहको हुनेछ।

१६. जेष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति र अशक्तहरूको व्यवस्थापन

संविधानको धारा ४३ ले सामाजिक सुरक्षाको हक सुनिश्चत गरेको छ। जसले आर्थिक रुपले विपन्न, अशक्त र असहाय अवस्थामा रहेका, असहाय एकल महिला, अपाङ्गता भएका बालबालिका, आफ्नो हेरचाह गर्न नसक्ने लोपोन्मुख जातिका नागरिकलाई कानूनबमोजिम समाजिक सुरक्षाको हकको व्यवस्था गरेको छ। सो नागरिक अधिकारलाई संघ, प्रदेशले निर्धारण गरेको मापदण्डबमोजिम जेष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति र अशक्तहरूको व्यवस्थापन लगाएतका सामाजिक सुरक्षासम्बन्धी काम गर्ने जिम्मेवारी स्थानीय तहको हुनेछ।

१७. बेरोजगारको तथ्याङ्क सङ्कलन

संविधानको धारा ३३ ले नागरिकलाई रोजगारीको हकअन्तर्गत प्रत्येक नागरिकलाई रोजगारीको हक हुनेछ भनी व्यवस्था गरेको छ। रोजगारीको शर्त, अवस्था र बेरोजगार सहायता संघीय कानूनबमोजिम हुनेछ भनी व्यवस्था गरिएकोले अव रोजगार र बेरोजगारको तथ्याङ्क सङ्कलन, विदेशी श्रमिकको सूचना व्यवस्थापन गर्ने कार्यभार स्थानीय तहको हुनेछ।

१८. कृषि प्रसारको व्यवस्थापन, सञ्चालन र नियन्त्रण

कृषि प्रसार सम्बन्धी स्थानीय नीति, कानून, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन, अनुगमन र नियमन, कृषि प्रसार तथा जनशक्तिको प्रक्षेपण, व्यवस्थापन र परिचालन, कृषकहरूको क्षमता अभिवृद्धि, प्राविधिक सेवा, टेवा, सीप विकास र सशक्तीकरण, कृषि बिउविजन, नश्ल, मलखाद र रसायन तथा औषधिहरूको आपूर्ति, उपयोग र नियमन, कृषक समूह, कृषि सहकारी र कृषि सम्बन्धी स्थानीय सङ्घ संस्थाहरूको समन्वय, व्यवस्थापन र नियमन, स्थानीयस्तरमा कृषि सम्बन्धी प्रविधिको संरक्षण र हस्तान्तरण, कृषि सम्बन्धी सूचनाको प्रचारप्रसार, स्थानीयस्तरका श्रोत केन्द्रहरूको विकास र व्यवस्थापन, प्राङ्गारिक खेती तथा मलको प्रवर्द्धन र प्रचार प्रसार, कृषि प्रसारको व्यवस्थापन, सञ्चालन र नियन्त्रण सम्बन्धी अन्य कार्यहरू स्थानीय तहको हुनेछ।

१९. खानेपानी तथा साना जलविद्युत् आयोजना, वैकल्पिक उर्जा

स्थानीय खानेपानीसम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड निर्माण, योजना कार्यान्वयन र नियमन, साना जलविद्युत् आयोजना र स्थानीय विद्युत् वितरण प्रणाली तथा सेवाको व्यवस्थापन र सञ्चालन, नियमन, खानेपानी महसुल निर्धारण र सेवा व्यवस्थापन लगायतका कामहरू पनि स्थानीय तहबाटै हुनेछ।

२०. विपद व्यवस्थापन

विपद् व्यवस्थापनसम्बन्धी स्थानीय नीति, कानून, मापदण्ड निर्माण, योजना कार्यान्वयन र नियमन। स्थानीय स्तरमा विपद् पूर्वतयारी खोज तथा उद्धार, राहत सामग्रीको पूर्ण भण्डारण र वितरणमा समन्वय गर्ने। विपद् जोखिम क्षेत्रको नक्साङ्कन, बस्तीहरूको पहिचान र स्थान्तरणलगायतका कामहरू गर्ने कामहरू पनि स्थानीय तहबाटै हुनेछ।

२१. जलाधार तथा वन्यजन्तु र खानी तथा खनिज पदार्थको संरक्षण

जलाधार तथा वन्यजन्तुसम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड निर्माण, योजना कार्यान्वयन र नियमन। पानीका मुहान संरक्षण, भूसंरक्षण, अनुकूलन खानी तथा खनिजको संरक्षणसम्बन्धी गर्ने काम पनि स्थानीय तहबाटै हुनेछ।

२२. भाषा संस्कृति र ललितकलाको संरक्षण

भाषा संस्कृति र ललितकलाको संरक्षण र विकाससम्बन्धी स्थानीयस्तरको नीति, कानून, मापदण्ड निर्माण र योजना कार्यान्वयन र नियमन, पुरातत्व, प्राचीन स्मारक र सङ्ग्रहालयको संरक्षण स्थानीय तहबाटै हुनेछ। यसरी संवैधानिक व्यवस्था अनुरुपको प्रशासनिक बन्दोवस्तीका साथै कानुनी, भौतिक, वित्तीय एवं सङ्गठन संरचनादेखि लिएर एकात्मक शासनमा चलेका कामहरूलाई पुर्नसंरचनामा ल्याऊनु चुनौती हो। तसर्थ संघ प्रदेश र स्थानीय सरकारको काम कर्तव्य र अधिकार संविधानको व्यवस्थाअनुसार कार्य विश्लेषण गरी तीनवटै तहमा कार्य जिम्मेवारी हस्तान्तरण भएमा मात्र कार्यसम्पादन शुरुबाट तथा दिगो रुपमा सुचारु हुन सक्छ। सरकारका तहहरूबीच कार्य विभाजन, तीनवटै तहको निर्वाचन, तीनवटै तहको सरकारको सङ्गठन तथा जनशक्ति व्यवस्थापन, सम्पति र दायित्वको बाँडफाँडलाई राजनैतिक दलहरू र जनताले बुझ्न अत्यावश्यक छ। स्थानीय तहमा सुशासन र समुचित विकास गर्ने मुख्य ध्येयले पुरानो संरचना विस्थापन गरेर नयाँ संरचना ल्याउनु मात्र आफैमा कायापलट हुने होइन। तसर्थ हरेक तहको शासन व्यवस्थापन तथा सञ्चालन सम्बन्धी जनतालाई सुसूचित गरी अभिमुखीकरण गर्न अत्यावश्यक छ।

२३. न्याय सम्पादनको भूमिका

स्थानीय तह कार्यान्वयनसँगै अब सामान्य झैझगडा असहमति र मुद्दा मामिलाका विषयलाई लिएर जिल्ला अदालत जाने झन्झट अन्त्य भएको छ। अब नगरपालिकाको उपाध्यक्ष अथवा नगरपालिकाको उपप्रमुखले एक हदसम्म न्यायाधीशको भूमिका खेल्नेछन्। नयाँ संविधानको आधारमा गठन भएको स्थानीय तहको संरचनाले जिल्लाबाट मात्र मुद्दाको छिनोफानो हुने व्यवस्था खारेज गरेको छ। संविधानको धारा २१७ बमोजिम अब हरेक स्थानीय तहमा एक न्यायिक समिति गठन हुनेछ। यस्तो न्यायिक समिति स्थानीय तहको निर्वाचन पछि गाउँ\नगर सभाले गठन गर्नेछ। गाउँपालिकको उपाध्यक्षको अथवा नगरपालिकाको उपप्रमुखको संयोजकत्वमा हरेक स्थानीय तहमा ३ सदस्यीय न्यायिक समिति गठन हुनेछ। उक्त समितिमा गाउँसभा अथवा नगरसभाले आफूमध्येबाट निर्वाचित गरेको २ जना सदस्यलाई न्यायिक समितिको सदस्य छनौट गर्नेछ। त्यसरी गठन हुने न्यायिक समितिले सामान्य खालका मुद्दा मामिला जग्गा जमिन अंशबण्डा विवाद जस्ता मुद्दाको टुङ्गो लगाउने छ। तर यस्तो न्यायिक समितिले हत्या, गाली बेइज्जती, सार्वजनिक अपराध जस्ता फौजदारी प्रकृतिका मुद्दाहरूको फैसला गर्न सक्दैन। न्यायिक समितिले गरेको मुद्दाको फैसलामा चित्त नबुझेमा त्यस्तो पक्षले उच्च अदालतमा पुनराबेदन दिन सक्ने व्यवस्था गरिएको छ।

परिच्छेद - चार
अध्ययन तथा अवलोकन

४.१ उर्लाबारी नगरपालिकाले गत आर्थिक वर्ष (२०८०।०८१) मा "स्वच्छ, सम्मृद्ध र समतामूलक उर्लाबारी" नाराका साथ मुख्य मुख्य उद्देश्य तथा प्राथमिकताहरू निर्धारण गरेको थियो जुन निम्नानुसार रहेका छन् ।

क) नगरपालिकाले लिएका उद्देश्यहरू

उर्लाबारी नगरपालिकाले यस नगरपालिकालाई दिर्घकालीन सोचमा आधारित समृद्धिको मार्ग प्रशस्त गर्न देहायबमोजिमको लक्ष्य निर्धारण गरेको छः

- उर्लाबारी नगरको समृद्धिको लागि आर्थिक गतिविधि एवम् विकास निर्माणका कार्यलाई तीव्रता दिने,
- आर्थिक, प्राकृतिक तथा मानवीय श्रोत साधनको अधिकतम उपयोग गरी उत्पादन तथा उत्पादकत्व अभिवृद्धि गर्दै गरिबी न्यूनिकरण गर्ने,
- मानवीय ज्ञान, सीप तथा प्राविधिक दक्षताको अभिवृद्धि गर्न क्षमता विकास कार्यक्रम संचालन गर्दै स्वरोजगार सिर्जना गर्ने,
- नगरक्षेत्रबाट प्रदान हुने सेवाहरु छिटो, छरितो, मित्तव्ययी र पारदर्शी रुपमा प्रवाह गर्दै नागरिक प्रतिको प्रतिवद्धता र जवाफदेहिता सुनिश्चित गरी सुशासन प्रवद्धन गर्ने ।

ख) प्राथमिकताहरू

- कृषि तथा पर्यटन क्षेत्रको विकास,
- गुणस्तरीय आधारभूत स्वास्थ्य सेवा तथा गुणस्तरीय खानेपानीको प्रवन्ध,
- सामाजिक, आर्थिक, पूर्वाधार विकास लगायतका योजनाहरु तथा निर्माणाधीन र अधुरा आयोजनाहरुको निर्माण कार्य सम्पन्न,
- गुणस्तरीय शिक्षा, मानव संशाधन विकास र रोजगारी सिर्जना,
- आन्तरिक श्रोतको अभिवृद्धि गर्दै श्रोतको दिगो परिचालन,
- प्राकृतिक प्रकोपको जोखिम न्युनिकरण र वातावरण संरक्षण,
- उत्पादन अभिवृद्धि तथा स्वरोजगारी सिर्जना,
- सबै नागरिकमा विद्युत सेवाको पहुँच, खोला तथा नदी नियन्त्रणका लागि तटबन्धन तथा दिगो सिँचाई,
- लक्षित वर्ग, क्षेत्र, समुदायको क्षमता अभिवृद्धि तथा गरिवी न्यूनिकरण,
- असंगठित श्रमिकका लागि काम र रोजगारीका अवसर लक्षित समूहका लागि सामाजिक सुरक्षा,
- शासकीय क्षमताको अभिवृद्धि र सुशासन ।

४.२ नगरपालिकाले गत आर्थिक वर्ष (२०८०।०८१) मा हासिल गरेका मुख्य मुख्य उपलब्धीहरू

उर्लाबारी नगरपालिका मोरङले गत आर्थिक वर्षमा सामाजिक तथा आर्थिक उपलब्धी हरू हासिल गरेको छ। नगरपालिकाभित्रका विषयगत कार्यालयहरू र गै.स.स.हरूबाट समेत सामाजिक उपलब्धी हासिल गर्न टेवा पुगेको छ। संक्षिप्त रुपमा नगरपालिकाले हासिल गरेका सामाजिक उपलब्धी हरू तल उल्लेख गरिएको छ।

- यस नगरपालिकाले गत आ.ब. मा ९ वटा नियमित तथा २ वटा बिशेष गरी जम्मा ११ वटा नगरसभा सम्पन्न गरेको छ साथै गत आ.व. मा २१ वटा कार्यपालिका बैठक सम्पन्न बैठक भएका।
- यस पालिकाको संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण अध्यावधिक गरी कुल दरबन्दी संख्या १८३ स्वीकृत गर्नुका साथै हालसम्म कार्यपालिका र नगरसभाबाट जम्मा ११४ वटा कानूनहरु निर्माण भएका।
- शहरी शासकीय सुधार अनुदान कार्यक्रम अन्तर्गत कृष्णचोक देखि सुनझोडा सामुदायिक वनसम्म जाने सडक स्तरोन्नती योजनाको निर्माण कार्य भएको।
- उर्लाबारी नगरपालिका वडा नं १ को राम्री खोलामा बक्स कल्भर्ट निर्माण सम्पन्न भई प्रयोगमा आएको।
- उर्लाबारी नगरपालिका वडा नं ४ बक्राहाखोलामा वक्राहा विष्णु गंगाघाटको कार्य पहिलो चरणको निर्माण सम्पन्न भएको।
- उर्लाबारी नगरपालिका वडा नं ३ मा अपाङ्गमैत्री भवनको निर्माण कार्य भएको तथा वडा नं ९ को आधारभूत स्वास्थ्य कार्यालय भवनको निर्माण सम्पन्न भएको।
- उज्यालो उर्लाबारी कार्यक्रम अन्तर्गत सडक बत्ती विस्तारका लागि सडक बत्ति र बल्व जडान कार्य उपभोक्ता समितिको साझेदारीमा गरिएको।
- गत आ.ब. मा वडा नं. ७ र ८ को वडा कार्यालय भवनको निर्माण कार्य सम्पन्न भई आफ्नै भवनबाट सेवा सञ्चालनमा आएको।
- उर्लाबारी नगरपालिका क्षेत्र भित्रका विभिन्न सामुदायिक विद्यालयहरुको भौतिक पूर्वाधार कार्य तथा उर्लाबारी बहुमुखी क्याम्पसको प्रशासनिक तथा शैक्षिक भवनको निर्माण कार्य भएको।
- गत आ.व. मा भौतिक पूर्वाधार तर्फ ड्रेन ३८६३ मि., साइडवाल ४७६८ मि., ग्राभेल ११६५६ मि, पेभिङ्ग ब्लक २३८६ मि, सडक कालोपत्रे २६३४ मि., भवन निर्माण तथा मर्मत ३९ वटा, कल्भर्ट निर्माण तथा मर्मत ७ वटा, तटबन्धन ११ वटा निर्माण सम्पन्न भएको।
- उर्लाबारी नगरपालिकाभित्र सञ्चालित सामुदायिक विद्यालयका विद्यालय कर्मचारीलाई लेखा तथा खरिद सम्बन्धी तालिम, बालविकास सहयोगी सहजकर्ताहरूलाई ७ दिने क्षमता विकाससम्बन्धी तालिम शिक्षकहरुलाई पाठ्यक्रम सम्बन्धी कष्टमाइज्ड तालिम तथा शिक्षकहरुलाई कम्प्युटरसम्बन्धी तालिम सञ्चालन गरिएको।

- सबै सामुदायिक विद्यालयमा ई-हाजिरीको व्यवस्थापन गरी ई-हाजिरीलाई प्रयोगमा ल्याईएको । स्थानीय पाठ्यक्रम (हाम्रो उर्लाबारी) (कक्षा १-८) निर्माण तथा प्रवोधिकरण गरी शैक्षिक सत्र २०८१ बाट सामुदायिक तथा संस्थागत विद्यालयहरुमा लागू गरिएको ।
- विद्यालयको स्थलगत अनुगमन गरी विद्यालयको आवश्यकताका आधारमा अधुरा भवन निर्माण, जस्तापाता फेर्ने,कार्यालय व्यवस्थापन, रङरोगन र शौचालय निर्माण जस्ता कार्य गर्दै लगिएको । सामुदायिक विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तर तथा साक्षरता परियोजना (२०८०-२०८३) निर्माण गरी राष्ट्रिय योजना आयोगबाट प्राप्त कार्यक्रमलाई सुव्यवस्थित रुपमा सञ्चालनमा ल्याउनुका साथै उर्लाबारी नगरपालिका क्षेत्रभित्र सञ्चालित बिभिन्न सामूदायिक विद्यालयमा अस्थायी/करार तथा अनुदानकोटामा शिक्षक नियुक्ति गरी विद्यालयको पठनपाठनलाई सरल र सहज बनाउँदै लगिएको ।
- सबै सामुदायिक विद्यालयहरुमा बालक्लव गठन गरिएको ।
- सामूदायिक, धार्मिक तथा संस्थागत विद्यालयलाई विभागको सूचना बमोजिम इमिस सफ्टवेयरमा विद्यार्थी विवरण अध्यावधिक गर्न लगाई व्यवस्थापनमा सहजीकरण गर्दै लगिएको ।
- पालिकास्तरीय फुटबल, भलिवल, क्रिकेट लगायतका खेलकूद सम्बन्धी विविध कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरी सम्पन्न गरिएको ।
- उर्लाबारी नगरपालिकाको कार्यालय र उर्लाबारी उद्योग वाणिज्य संघको सहकार्यमा कर शिक्षा कार्यक्रम संचालन गरिएको ।
- कर संकलन टोली परिचालन तथा अनुगमन कार्यक्रम संचालन गरिएको ।
- राजश्व सुधार कार्ययोजना अद्यावधिक गरिएको ।
- उत्कृष्ठ करदाता सम्मान कार्यक्रम संचालन गरिएको ।
- स्वास्थ्य संस्थाहरुबाट निःशुल्क रक्त सुगर जाँच तथा विपन्न जेष्ठ नागरीकहरुलाई सुगर तथा प्रेसरको औषधि निशुल्क वितरणको गरिएको ।
- सरकारले कडारोग भनि परिभाषित गरेका आठओटा रोगहरुको उपचारका लागि ९८ जनालाई नगरपालिकाबाट सिफारिस गरिएको ।
- कडा रोगहरुको उपचारका लागी एम्वुलेन्स भाडा वापत ९ जनालाई रकम रु. ८५ हजार प्रदान गरिएको ।
- नगर क्षेत्रका ४६ जना विपन्न नागरिकहरुलाई उपचार सहायता वापत रकम रु. ६ लाख ६० हजार ६ सय प्रदान गरिएको ।
- विपन्न नागरीक स्वास्थ्य बीमा कार्यक्रम अन्तर्गतका १७४१ घर परिवारको नि:शुल्क बीमा गरिएको ।

- नियमित खोप, क्षयरोग, कुष्ठरोग, मातृ तथा नवजात शिशु कार्यक्रम, परिवार नियोजन सेवा, एकीकृत बाल स्वास्थ्य एवं पोषण, माहामारी रोग नियन्त्रण, हात्तिपाईले रोग नियन्त्रण, डेङगु लगायत किटजन्य रोगहरुको रोकथाम तथा नियन्त्रण र स्वास्थ्य प्रर्वधनका लागी सामुदायीक महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका परिचालन जस्ता आधारभूत स्वास्थ्य सेवा कार्यक्रमहरुलाई सबै वडास्तरमा विस्तार गरिएको ।
- नगरपालिका अन्तर्गतका सबै स्वास्थ्य संस्थाहरुबाट तोकीएका औषधिहरु निशुल्क वितरण हुने व्यवस्था मिलाइएको ।
- गर्भवति महिलाहरुको लागी ग्रामिण भिडियो एक्सरे सेवा मासिक रुपमा सबै वडामा नि: शुल्क संचालन गरिएको ।
- नगर कार्यपालिकाको कार्यालय र वडा कार्यालयको दैनिक कार्य सम्पादन चुस्त, दुरुस्त एवम् डिजिटल प्रविधिको प्रयोग गरी अफिस अटोमेसन सञ्चालनमा ल्याइएको ।
- नगर कार्यपालिकाको कार्यालय र वडा कार्यालयहरु मा फेसियल रिकग्नाइजेसन सहितको इ-हाजिरी सञ्चालनमा ल्याइएको ।
- नगर कार्यपालिकाको कार्यालयका सम्पूर्ण शाखा र वडा कार्यालयहरुमा अप्टिकल फाइवर सहितको इन्ट्रानेट जडान गरी सञ्चालनमा ल्याइएको ।
- नगर कार्यपालिकाको कार्यालयका सम्पूर्ण शाखा र वडा कार्यालयविच सहजरुपमा सम्पर्क स्थापित गर्न IP टेलिफोन जडान गरिएको जसले गर्दा निःशुल्क रुपमा सम्पूर्ण शाखा र बडाविच टेलिफोन सम्पर्क हुने व्यवस्था मिलाईएको ।
- नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, वडा कार्यालयमा, पुर्व-पश्चिम सडक तथा अन्य मुख्य मुख्य क्षेत्रहरुमा सिसिटिभि क्यामेरा जडान गरिएको ।
- नगरबाट भए/गरेका काम कारवाहीको अध्यावधिक विवरणहरू नगरवासीलाई सुसूचित गराउन त्रैमासिकरुपमा नगरपालिकाको वेबसाईट मार्फत प्रकाशन गरिदै आएको । साथै नगरपालिकाबाट सम्पादन हुने महत्वपूर्ण गतिविधी तथा सूचनाहरुलाई कार्यलायको फेसबुक पेज मार्फत जानकारी गराउदै आएको ।
- व्यवसायिक तरकारी खेती गर्ने कृषकलाई तरकारीको बीऊ तथा प्लास्टिक मल्चिङमा अनुदान सहयोग कार्यक्रमबाट करिब १२ हेक्टर जमिनमा तरकारी खेती भएको ।
- उन्नत जातको गहुँखेती कार्यक्रम सञ्चालन भई १४ मेट्रिक टन गहुँको बीउ र १०३ मेट्रिक टन गहुँ उत्पादन भएको ।
- माटो परिक्षण सचेतना गोष्ठी संचालन गरिएको साथै माटो परीक्षण गरी कृषि चुन वितरण कार्यक्रम संचालन भई कृषि चुनाको प्रयोग बाट माटोको अम्लियपना घटेर कृषिजन्य उत्पादनको बृद्धिमा सहयोग पुगेको ।
- सुख्खाग्रस्त क्षेत्रमा मोटर/बोरिङ वितरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको ।

- ३ वटा सामुदायिक वनको खाली जग्गामा अदुवा, बेसार खेती प्रवर्द्धन कार्यक्रम संचालन गरिएको । नगर क्षेत्रको ९.५ बिगाहा जमिनमा बगरखेती विकास कार्यक्रम संचालन भएको ।
- तेलहन र मकै कृषि पकेट कार्यक्रम संचालन भई तेलहन बाली पकेट ७० हेक्टर जमिनमा प्रति कठ्ठा ०.६ मनबाट बढेर प्रति कठा ०.९८ मन पुगेको साथै मकै बाली पकेट ५६ हेक्टर जमिनमा उत्पादनमा क्रमश वृद्धि हुदै गएको ।
- गोबर परिक्षण/पिसाब परिक्षण/दुध परिक्षण/रगत परिक्षण कार्यक्रमबाट ४०० पशुपालक किसानहरू लाभान्वित भएका ।
- गाइभैसि/बाखा/बंगुर/कुखुरा हाँस/कुकुर उपचार सेवाबाट ४७६०१ लाभान्वित भएका त्यस्तै १५६७ गाई, भैसी र बाख्रामा कृत्रिम गर्भाधान नश्ल सुधार कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको ।
- रोग निरोधक खोप कार्यक्रम अन्तर्गत खोरेत खोपः १० हजार ८ सय डोज, पि पि आर खोपः १० हजार ५ सय डोज, स्वाइन फिबर खोपः ४ हजार ६ सय डोज लम्पि स्किन डिजिज खोपः ४ हजार ९ सय ५० डोज, रानिखेत खोपः १ हजार ६ सय डोज, रेविज खोपः ६९२ डोज प्रदान गरिएको ।
- सामुदायिक कुकुर बन्ध्याकरण शिविर मार्फत ३०१ वटा सामुदायिक कुकुर बन्ध्याकरण तथा रेविज खोप लगाएको ।
- व्यवसायिक कृषकसँग नगर प्रमुख प्रबिधि हस्तान्तरण कार्यक्रम मार्फतः १७७० वटा गाई र भैंसीको पशु बिमा प्रिमियम अनुदान कार्यक्रम सम्पन्न गरिएको ।
- ७५ प्रतिशत अनुदान कार्यक्रम अन्तर्गत ४ वटा माछा स्टक टंकी निर्माण गरिएको ।
- ७५ प्रतिशत अनुदान कार्यक्रम अन्तर्गत ११४ थान काउम्याट खरिद तथा बितरण गरिएको ।
- ७५ प्रतिशत अनुदानमा १० थान पिग होल्डर वितरण गरिएको ।
- ७५ प्रतिशत अनुदानमा २० थान च्यापकटर वितरण गरिएको ।
- विपन्न महिला समूह गठन र परिचालन (निगरानी समूह समेत) कार्यक्रमबाट ३०० जना महिलाहरु लाभान्वित भएका ।
- उपमेयरसँग किशोर किशोरी कार्यक्रम (हिंसा र कुरीति सम्बन्धी) १२ वटा विद्यालयमा सञ्चालन गरिएको ।
- ९० वर्ष भन्दा माथिका २७ जना ज्येष्ठ नागरिकहरुलाई सम्मान गरिएको ।
- २० जनालाई प्रशिक्षक प्रशिक्षण TOT तालिम सञ्चालन गरिएको ।
- सिप बिकास तालिम अन्तरगत ब्यूटिपार्लर तालिमबाट ३१, सिलाई कटाई तालिम ६४ जना र ढाका बुनाईबाट ८४ जनाले रोजगारी पाएका साथै ९ वटै वडा कार्यालयबाट बिभिन्न प्रसकारका सचेतनामुलक तालिम तथा सिप विकासतालिम संचालन भएका ।

- बालमैत्री स्थानिय साशन युक्त वडा घोषणाको लागि वडा न. १ र वडा न.६ अन्तिम चरणमा रहेको ।
- अपाङ्गता रोकथाम तथा पुर्नस्थापना कार्यक्रम मार्फत १५ जना अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुलाइ औषधी उपचार खर्च वितरण गरिएको ।
- १८ जना अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुलाई फाइबरको सिरक वितरण गरिएको ।
- २५ जना अपाङ्गता भएका व्यक्ति र परिवारहरुलाइ मौरी पालन तालिम संचालन गरिएको ।
- १३ जना अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुलाई सहायक सामग्री वितरण गरिएको ।
- राष्ट्रपति महिला सशक्तिकरण परियोजना अन्तर्गत नमूना बस्तीका ४० जनालाई उधमशिलता विकास तालिम सञ्चालन गरिएको ।
- गत आ. ब. सम्ममा ऐन - ३५, आचारसिंहिता ३, निर्देशिका -११, कार्यविधि ५३, नियामावली १०, नीति १ तथा मापदण्ड १ निर्माण सम्पन्न भएको ।
- गत आ.ब. मा नगरपालिकाले नगर आवधिक योजना, मध्यकालीन खर्च संरचना, राजस्व सुधार कार्य योजना, नगर रणनीति योजना, लैंगिक समानता तथा समावेशीकरण परीक्षण, नगर बालबालिका स्थतिपत्र तथा ५ बर्षे रोजगार रणनीति योजना निर्माण कार्य सम्पन्न गरेको देखियो ।
- समय समयमा सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परीक्षण गर्ने तथा लैंगिक समानता तथा समावेशीकरण परीक्षणको कार्य सम्पन्न गर्नुका साथै नियमित कार्यापालिकाको निर्णयहरू खरिद सम्बन्धी सूचना समीक्षा प्रतिवेदन त्रैमासिक प्रगति प्रतिवेदन तथा स्वतः प्रकाशन गर्नुपर्ने सूचनाहरू र अन्य दस्तावेजहरू नगरपालिकाको वेभसाइट तथा फेसबुक पेजहरूमा राख्ने गरेको ।
- नगरपालिकामा डीजिटल बडापत्र र कर्मचारी सहित हेल्पडेस्क संचालन भइहेको तथा वडा वडामा नागरिक वडापत्र राखिएको ।
- O&M अध्याबधिक तथा गरी कुल दरबन्दी १८३ स्वीकृत गरिएको ।
- आ.व. ०७९।८० मा LISA तर्फ र FRA मा प्राप्त अङ्कका आधारमा संस्थागत क्षमतामा सुधार गरिँदै लगिएको छ ।
- महालेखा परीक्षणको कार्यालयको प्रतिवेदनमा औल्याएका विगत वर्षहरूका बेरुजुलाई क्रमशः घटाउदै लगिएको ।

४.३ उर्लाबारी नगरपालिकाकाका यस आ.ब. का उपलब्धिहरू:

चालु (आ.व. २०८१।०८२) को दास्रो चैमासिक सम्म नगरपालिकाबाट विनियोजित रकमबाट खर्च गरिएको रकम उर्लाबारी नगरपालिकाको यस आ.ब. को कुल स्वीकृत बजेट रु १ अरब ११ करोड ८९ लाख ८५ हजार ५ सय ९६ मध्ये खर्च रकम रु ५४ करोड ६ लाख ५४ हजार ५ सय ६९ रहेको छ, अर्थात कुल स्वीकृत रकमको ४८.३१ प्रतिशत जम्मा चालु तर्फ विनियोजित रकम रु. ५१ करोड ९२ लाख ७९ हजार ४ सय ४३ मध्ये रु ३० करोड १७ लाख ६७ हजार ३ सय ५७ खर्च भई वित्तिय प्रगति ५८.११% रहेको छ भने पूँजिगत बजेट रु ५९ करोड ९७ लाख ६ हजार १ सय ५३ मध्ये रु २३ करोड ८८ लाख ८७ हजार २ सय ११ खर्च भई वित्तिय प्रगति ३९.८३% रहेको देखियो।

तालिका नं. ५ क्षेत्रगत बजेट विनियोजन र यस आ.व. मा हाल सम्म भएको खर्चको विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

सि.नं.	क्षेत्र/उप क्षेत्र	विनियोजन रकम	खर्च रकम	प्रतिशत
१	आर्थिक विकास	४,३७,३२,३३२.००	१,२६,८९,३१६.००	२९.०२
२	सामाजिक विकास	३०,८८,१०,६३५.००	१८,२९,८०,३४५.००	५९.२५
३	पूर्वाधार विकास	५६,०३,८३,५३८.००	२३,२४,१६,२११.००	४१.४७
४	सुशासन तथा अन्तरसम्बन्धित क्षेत्र	२,४४,५४,६१२.००	७६, ३५, ३७७.००	३१.२२
५	कार्यालय संन्चालन तथा प्रशासन	१६,६६,०४,४७९.००	१०,१९,३३,३१७.००	६१.१८

नगरपालिकाले हालसम्म प्राप्त गरेका कार्य उपलब्धी हरू यसप्रकार रहेका छन्।

- हालसम्ममा ११ वटा नियमित तथा २ वटा बिशेष गरी जम्मा १३ वटा नगरसभा अधिवेशन सम्पन्न भएका।
- हाल सम्म १३० वटा कार्यपालिका बैठक बसेको।
- नगर कार्यपालिकाको कार्यालयमा राखिएको उजुरी तथा सुझाव पेटिका साप्ताहिकरुपमा खोल्ने गरिएको।
- संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण अध्यावधिक गरी रिक्त पदमा पदपूर्तिका लागि प्रदेश लोक सेवा आयोग समक्ष पठाईएको।
- हालसम्म कार्यपालिका र नगरसभाबाट निम्नानुसारका जम्मा १३३ वटा कानुनहरु निर्माण भएका छन् जसमा ऐन ३८ वटा, आचारसंहिता - ३ वटा, निर्देशिका १४ वटा, कार्यविधि नियमावली ६६ वटा नियामावली १० वटा, नीति १ र मापदण्ड १ निर्माण सम्पन्न भएको।
- उर्लाबारी नगरपालिका वडा नं ३ र २ कृष्ण चौक देखि सुनझोडा सामुदायिक वन सम्मको सडक स्तरोन्तिको कार्य भइरहेको।
- वेतना सिमसार स्थित सामुदायिक भवनको सम्झौता अनुसारको निर्माण कार्य सम्पन्न भएको।
- वडा नं ३ स्थित अपाङ्ग मैत्री भवनको निर्माण कार्य सम्पन्न भएको।

- संघीय सरकारको विशेष अनुदान मार्फत विद्यालयहरुको टिनको छाना फेर्ने कार्य सम्पन्न भएको साथै उक्त योजना अन्तर्गत भवन निर्माणका कार्यहरु समेत सम्पन्न हुने अवस्थामा रहेको ।
- कृषि हाटबजार निर्माण कार्य उर्लाबारी-३, चन्दने र मंगलबारे बजारमा सम्पन्न भएको ।
- उर्लाबारी बसपार्क निर्माण, उर्लाबारी-६ को ठेक्का आवहान भई प्रस्ताव मुल्याङ्कनको क्रममा रहेको ।
- संघिय समपुरक योजना अन्तर्गत उर्लाबारी - ९ लामाटोली सडक कालोपत्रे तथा प्रदेश समपुरक योजना तर्फ उर्लाबारी-१ कार्की चोक-फट्टे टोल योजना निर्माण सम्पन्न हुने क्रममा रहेको जसमा भौतिक पूर्वाधार तर्फका कामको विवरणः- कालेपत्रे - ८.८६ कि.मि., ड्रेन – ५८४ मि.,ग्राभेल -६.८८ कि.मि., पेभिङ ब्लक ८९८ मि., साइडवाल - ३ कि.मि., पुल/ कल्भर्ट - ४ वटा, भवन मर्मत/निर्माण २६ वटा सम्पन्न भएको ।
- विद्यालयहरुको अनुगमन गरी विद्यालयको भौतिक अवस्था, शिक्षकको नियमितता, लेखा व्यवस्थापन,जिन्सी व्यवस्थापन लगायतका पक्षहरुको अनुगमन तथा निरीक्षण गरिएको । विद्यालयहरुको अनुगमन गरी विद्यालयको भौतिक अवस्था, शिक्षकको नियमितता, लेखा व्यवस्थापन, जिन्सी व्यवस्थापन लगायतका पक्षहरुको अनुगमन तथा निरीक्षण गरिएको ।
- राष्ट्रिय योजना आयोगबाट शैक्षिक गुणस्तरका लागि आएको कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्नका लागि हरेक विद्यालयहरुको आवश्यकता पहिचान गरि कार्य-योजना निर्माण कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयन गरिएको।
- खेलकुद प्रवर्धन तथा विकासका लागि विनियोजन भएको रकमको बाँडफाँड गरी खेलकूदका कार्यक्रमहरु सञ्चालनमा ल्याइएको ।
- नियमअनुसार प्रथम, दोश्रो र तेस्रो त्रैमासिक तलब भत्ता, दिवाखाजा, विद्यालय व्यवस्थापन अनुदानको रकम निकासा गरिएको ।
- शिक्षकहरुलाई कम्प्युटर सम्बन्धी तालिम सञ्चालन गरिएको ।
- बालविकास केन्द्रलाई सबलिकरण गर्ने प्रयोजनार्थ सबै समुदायमा आधारित र विद्यालयमा आधारित बालविकास केन्द्रको अनुगमन -सुपरिवेक्षण गरी आवश्यकताको विश्लेषण गरी कार्यक्रम र्यान्वयनको प्रक्रिया अघि बढाइएको ।
- संघीय ससर्त अनुदानबाट प्राप्त ICT कार्यक्रम विद्यालयलाई उपलब्ध गराइएको ।
- विश्व रेबिज दिवस कार्यक्रम सम्पन्न गरिनुका साथै ४० जना अति बिपन्न, गरिब, सर्वहारा वर्गहरुलाई आकस्मिक स्वास्थ्यसेवा तथा दिर्गरोगहरुको उपचारको लागी आर्थिक सहायता प्रदान गरिएको छ ।
- बिपन्न नागरिकहरुलाई उपचार सहुलियत दिदै आएका रोगहरुका बिरामीलाई यातायात खर्च बापत रु ६०,००० एम्बुलेन्स भाडा प्रदान गरिएको छ ।

- बिपन्न परिवारलाई निशुल्क स्वास्थ्य बिमा कार्यक्रममा आबद्द गरिएको गर्नुका साथै हालसम्म जम्मा १८४३ बिपन्न परिवारलाई निशुल्क स्वास्थ्य बिमा कार्यक्रममा आबद्द गरिएको । विपन्न नागरिकहरुलाई कडा आठ रोगहरुको लागि एकलाख बराबरको सहुलियत उपचारको लागि सिफारिस गरिएको छ ।
- मदन भण्डारी अस्पताल तथा ट्रमा सेन्टरमा उपचार सहायता कार्यक्रम अन्तर्गत ७ जना बिरामिहरुलाई उपचारको लागि सिफारिस गरिएको छ ।
- ६ महिना देखि ५९ महिना सम्मका बालबालिकाहरुलाई दोस्रो चरणको भिटामिन ए क्याप्सुल तथा जुकाको औषधि वितरण कार्यक्रम सम्पन्न गरिएको छ ।
- नियमित खोप सुदृधिकरण, पूर्ण खोप सुनिश्चितता र दिगोपनाको लागि सुक्ष्म योजना अधावधिक सम्बन्धि समिक्षा कार्यक्रम सम्पन्न गरिएको ।
- ३,८६१ जना कक्षा ६ देखि १० सम्मका किशोरीहरुलाई पाठेघरको मुखको क्यान्सर बिरुद्दको HPV खोप लगाइएको छ ।
- बिद्यालय स्वास्थ्य तथा पोषण कार्यक्रम संचालन गरिएको छ ।
- स्थानिय तहमा उत्तर प्रसुति घरभेट कार्यक्रमको समिक्षा गरिएको ।
- १३७ जना मृगौला प्रत्यारोपण गरेका, डायलाईसिस गरिरहेका, क्यान्सर रोगी र मेरुदण्ड पक्षघातका बिरामिलाई औषधि उपचार बापत मासिक ५ हजारको दरले उपचार खर्च उपलब्ध गराईएको ।
- सुनौला १००० दिनका आमाहरुलाई पोषणसम्बन्धी अभिमुखिकरण कार्यक्रम सम्पन्न गर्नुका साथै महिला स्वास्थ्य स्वयसेविकाहरुलाई नसर्ने र मानसिक स्वास्थ्य सम्बन्धी अभिमुखिकरण कार्यक्रम सम्पन्न गरिएको ।
- सुशासन कायम गर्न नगरपालिका र अन्तर्गतका कार्यालयमा विधुतिय हाजिरीको व्यवस्था गरिएको । नगरपालिकाको ठेक्का प्रणालीलाई E-bid मार्फत सञ्चालन गर्ने नीतिलाई प्राथमिकताका साथ कार्यान्वयन गर्दै ४४ वटा योजना तथा कार्यक्रमको ठेक्का प्रकृया विद्युतीय ठेक्का प्रणालीबाट सम्पन्न गरिएको ।
- सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा पारदर्शिता ल्याउन नगरपालिकाको कार्यालय र वडा कार्यालयमा रहेको सिसिटिभि क्यामेरालाई नियमित मर्मत गरिएको साथै यस आ.व.मा नगरको विभिन्न सार्वजनिक स्थलमा सिटिभि क्यामेरा जडान गरिएको ।
- नगरबाट भए/गरेका काम कारवाहीको अध्यावधिक विवरणलाई नगरवासीलाई सुसूचित गराउन त्रैमासिकरुपमा नगरपालिकाको वेबसाईट मार्फत स्वतः प्रकाशन गरिदै आएको ।
- गरिव घरपरिवार पहिचानका लागि प्रारम्भिक सूची ७२१ जनाको प्रकाशन गरिएकोमा गुनासो सुनुवाईको कार्य सम्पन्न गरिएको ।

- ५०% अनुदानमा मौरीलाइ कृत्रिम आहारा (चिनि-३४३१ के.जी. र सातु- ५०२ के.जी) वितरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको।
- फुलखेती प्रबर्द्धन (सयपत्री फुलको विउ-२३ प्याकेट, ढुशिनाशक विषादी-३५ प्याकेट, शुक्ष्म खाद्यतत्व-३१ प्याकेट, पि.जि.आर- ३० बोतल र प्राङ्गारिक मल २००० के.जी.) कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको।
- खान्न बालिको उन्नत विउ उपयोगमा अनुदान (धान, गहुँ) (गहुँको विउ वितरण- ९००० के.जी) कार्यक्रम संचालन गरिएको।
- उत्रत जातको मकैको विउ वितरण कार्यक्रम (५०% अनुदानमा) (सि.पी. ८०८ जातको मकैको विउ वडा नं १,२,४,५,६,९ मा ४२९० के.जी) कार्यक्रम संचालन गरिएको।
- मकै छोडाउने मेशिन वितरण कार्यक्रम ७५% अनुदान वडा नं. २, ४, ५ र ६ मा- २२ थान वितरण कार्यक्रम संचालन गरिएको।
- मकै रोप्ने मेशिन वितरण कार्यक्रम ७५% अनुदान वडा नं. २, ५ र ६ मा ३६ थान वितरण कार्यक्रम संचालन गरिएको।
- विषादी छर्ने स्प्रेयर वितरण कार्यक्रम ७५% अनुदान वडा नं. २,६ र ७ मा- ४५ थान वितरण कार्यक्रम संचालन गरिएको।
- चैतेधान प्रबर्द्धन कार्यक्रम (चैतेधान आत्मनिर्भर कार्यक्रम) (चैते धानको विउ हर्दिनाथ १-१४००० के. जी. विषादी (बेबिष्टिन) - २८० प्याकेट, त्रिपाल (१२-१५) - २६५ थान, प्लाष्टिक (ओडाउने) ३४० मिटर र सप्रेयर (टु इन वान)- ९४ थान तथा बगर खेती विकास कार्यक्रम (५०% अनुदान) खरबुजाको विउ- ३९७ प्याकेट, मल्चिङ्ग प्लाष्टिक- २४ रोल, स्प्रेयर -३० थान, फेरोमेन ट्र्याप-८०० पिस, प्राङ्गारिक मल-२००० के.जी वितरण कार्यक्रम संचालन गरिएको।
- तरकारीको विउ वितरण ५०% अनुदान कार्यक्रम वडा नं. १,३, र ५ मा स्वास फर्सी-५५ प्याकेट, काक्रा- १५२ प्याकेट, बोडी-११४ प्याकेट, करेला-९९ प्याकेट, भिण्डी-५८ प्याकेट वितरण कार्यक्रम संचालन गरिएको।
- मकैको विउ खरिद कार्यक्रम वडा नं. ६ टि एक्स ३६९ मकैको विउ १५२ के.जी वितरण कार्यक्रम संचालन गरिकएको।
- माटो परिक्षणको लागि रिएजेन्ट तथा कृषि सामाग्री तौल गर्नका लागि डिजिटल तराजु, मोइस्चर मिटर खरिद कार्यलयको लागि तराजु- ५ थान,, मोइस्चर मिटर-२ थान, र ३०० स्याम्पल माटो परिक्षण कार्यक्रम संचालन गरिएको।
- ५०% अनुदानमा मल्चिङ प्लाष्टिक वितरण १७५ रोल वितरण कार्यक्रम संचालन गरिएको
- माटो सुधारको लागि शुक्ष्मखाद्यतत्व ५०% अनुदानमा दानेदार प्राङ्गारिक मल- १९००० के.जी र दानेदार शुक्ष्मखाद्यतत्व - १००० के.जी. वितरण कार्यक्रम संचालन गरिएको।

- गोबर परिक्षण / पिसाब परिक्षण / दुध परिक्षण/रगत परिक्षण संख्या: २७२ गरिएको जसबाट (लाभान्वित संख्या: २६६ जना
- पशु स्वास्थ्य प्रबर्धन तथा पशुपन्क्षि उपचार/माइनर सर्जिकल उपचार सेवाः गाइभैसि /बाखा/ बंगुर कुखुराहाँस / कुकुर आदि प्राथमिक उपचार तथा परजिबि नियन्त्रण संख्याः ४१,९५५ मा लाभान्वित संख्या: ५८१९ जना,
- कृत्रिम गर्भाधान नश्ल सुधार कार्यक्रमः अन्तर्गत कृत्रिम गर्भाधान प्रगति संख्याः १६८८ (गाई: १५७५ भैसिः १०८ बाख्रा
- रोग निरोधक खोप कार्यक्रम अन्तर्गत लम्पि स्किन डिजिज खोपः ७००डोज, खोरेत खोपः ११५०० रेविज खोप, ९२६ डोज, पि पि आर खोपः १०६०० तथा स्वाइन फिबर खोपः ४४०० लगाईएको।
- रेविज सप्ताहा रेबिज दिवस कार्यक्रम प्रगति २७४ खोप लाभान्वित संख्या: २७४ सामुदायिक कुकुर बन्ध्याकरण शिविर कार्यक्रम सम्पन्नः १७५ कुकुर बन्ध्याकरण हिउदे घाँस जै वर्णिम बीउ वितरण ७५ प्रतिशत अनुदान दिएको।
- जै बिउ वितरण २५०० के.जि. लाभान्वित संख्या ५०५ जना
- वर्षे घाँस टियोसेन्टि/सुडान बीउ वितरण ५० प्रतिशत अनुदानः टियोसेन्टि बिउ वितरण २२०० के.जि. लाभान्वित संख्या: ३४१ जना शाखाका अन्य नियमित कामहरु टियोसेन्टि बिउ बितरण २२०० के.जि. लाभान्वित संख्याः ३४१जना
- व्यवसायिक पशुपन्क्षि फार्म नबिकरण: २७, पशु मृत्यू बिमा दाबि भुक्तानि सिफारिसः ३७ औटा
- ३४ औं अन्तर्राष्ट्रिय ज्येष्ठ नागरिक दिवस, अपांगता दिवस तथा ११५ औं अन्तर्राष्ट्रिय नारी दिवस सम्पन्न गरिएको।
- ९० वर्ष भन्दा माथिका ज्येष्ठ नागरिकहरुलाई सम्मान कार्यक्रम सम्पन्न गरिऐको।
- बालमैत्री स्थानीय शासन र बाल अधिकार समितिको वैठक कार्यक्रम सम्पन्न भएको।
- प्रत्येक वडामा गठन भएका महिला समिति अध्यक्ष र सचिव माझ अन्तरक्रिया कार्यक्रम सम्पन्न भएको।
- ९ वटा वडामा ज्येष्ठ नागरिक समिति गठन
- अपांगता भएका व्यक्तिहरुको स्वास्थ्य उपचारमा सहयोग गरिएको।
- अपांगता परिचय पत्र जम्मा ९२ थान वितरण गरिएको तथा ज्येष्ठ नागरिक परिचय जम्मा १०४ थान वितरण गरिएको।
- सहभागितामूलक ग्रामीण लेखाजोखा PRA कार्यक्रम संचालन गरी ८ दिने उद्यमशीलता विकास तालिम २० जना लाई सन्चालन गरी सिप विकास तालिम अन्तर्गत ढाका बुनाई तथा स्तरोन्नति तालिम अन्तर्गत सिलाई कटाई तालिम सन्चालन गरी समापन गरिएको।

४.४ नगरपालिकाले आयोजना कार्यान्वयन गर्दा भोगेका समस्या तथा चुनौतिहरू

उर्लाबारी नगरपालिकाको स्थापना भएपश्चात उर्लाबारी नगरपालिकाकाले प्राप्त गरेको बजेटलाई दिगो विकासको प्रतिफल प्राप्त गर्ने योजनाहरूमा वाँडफाँड गरी योजनाहरूको कार्यान्वयन गर्ने जमर्को गरेको देखियो । नयाँ व्यवस्था नयाँ स्थानीय सरकार भए तापनि पुरानो संस्कारलाई परिवर्तन गर्न नसकी रहेको समाजमा एकैपटक परिवर्तनको आशा गर्न नसकिने र उर्लाबारी नगरपालिकामा पनि योजनाहरूको कार्य सम्पादनमा तिनै समस्याहरू केही न केही रुपमा देखापरेका कुरा अवगत भएको छ । साथै कार्यसम्पादनमा विभिन्न कुराका चुनौतीहरू पनि देखिएका छन् ।

- कतिपय कनुनहरू जस्तै शिक्षा, संघीय निजामती ऐन हालसम्म नबनेकोले जनशक्तिको उत्प्रेरणा र मनोबल उच्च बनाउन समस्या रहेको तथा व्यवस्थापनमा समस्या भैरहेको देखियो ।
- वित्तीय समानीकरण, राजस्व बाँडफाड र आन्तरिक राजस्व कमी हुँदा श्रोतको कमी रहेको ।
- आवधिक योजना, वार्षिक विकास आयोजना छनौट र संचालनमा समय परिपालना गर्न र गुणस्तर सुनिश्चित गर्न कठिनाइ रहेको ।
- श्रोत अभावमा सन्तुलित विकासका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्न कठिनाई भईरहेको ।
- समयमै खरीद गुरू योजना तयार गरी वार्षिक खरिद योजना वनाई काम गर्न नसक्दा खरिद प्रकृयामा समस्या भईरहेको ।
- कर्मचारीहरु वारम्वार परिवर्तन भईरहँदा संस्थागत संस्मरण तथा कार्य सम्पादनमा समस्या परेको ।
- उपभोक्ता समिति समयमा गठन नहुनाले समयमा योजना सम्झौता र सम्पन्न हुन कठिनाई हुने गरेको ।

४.५ उर्लाबारी नगरपालिकाको अवसर, सम्भावना तथा आगामी दिनमा चाल्नु पर्ने कदमहरू

- नगरपालिकामा रहेको खेतीयोग्य जमिनमा खाद्यान्नको साथै अन्य नगदे तरकारी बाली, फलफूल, तोरी, तरकारी तथा खाद्यान्न र पशुजन्य उत्पादन वृद्धि गर्न सकिने प्रशस्त सम्भावनाहरू रहेकाले त्यसतर्फ कार्ययोजना बनाई काम गर्ने ।
- उर्लाबारी नगरपालिकाको पर्यटकीय स्थलहरूको विकास र विस्तार साथै प्रचारप्रसार गरी पर्यटन विकास र विस्तार गर्ने, खाद्यान्न बाली, तरकारी, पशुपालन तथा अन्य कृषि उत्पादनलाई बजारको लागि समस्या नभएकोले व्यावसायिक कृषि उत्पादनलाई जोड दिनु, सहज तथा उचित देखिन्छ जसको बजार क्षेत्र दमक, उर्लाबारी, पथरी, रंगेली, बिराटनगर समेत हुने देखियो ।
- उर्लाबारी नगरपालिकाभित्र सङ्कलन हुने पटके कर लागायतका अन्य कर, सेवा शूल्कहरूलाई प्रभावकारी कार्यान्वयनमा ल्याउनुपर्ने । व्यवसाय करलाई अझ प्रभावकारी बनाउँदै उद्योगी व्यवसायीहरूसँग सहकार्य गर्दै बजार विस्तार र विविधीकरणमा भूमिका खेल्नुपर्ने देखियो ।
- उद्योग, शिक्षा, स्वास्थ्य, सञ्चार क्षेत्रमा तीब्र विकास भइरहेकाले नगरपालिकामा दक्ष जनशक्तिको उत्पादन वृद्धितर्फ विशेष कदम चाल्नुका साथै शिक्षा, स्वास्थ्य र उद्योगको क्षेत्रमा रणनीति बनाई कार्य गर्नुपर्ने देखियो ।
- सहकारीहरूको समन्वयमा श्रोत परीचालनमार्फत चौतर्फी विकास गर्न सक्ने सम्भावना रहेकाले त्यसतर्फ कार्य गर्नुपर्ने देखियो ।

- नगरपालिकाको आम्दानी निर्माण गर्न पर्यटन क्षेत्रको सम्भाव्यता अध्ययन र गुरु योजना निर्माण गरी प्रचार प्रसार गर्नुपर्ने। नगरपालिकाको सौन्दर्य निमार्ण एवम् सिर्जनात्मक कामको पहल गर्नुपर्ने देखियो।
- गाउँको फोहोरमैला व्यवस्थापन सार्वजनिक निजी साझेदारीको माध्यबाट प्रवावकारी रूपमा सन्चालन गर्नुपर्ने।
- नगरपालिकाले निर्माण गरेको पार्शचित्र धेरै पुरानो भएकाले आवश्यक तथ्याङक खोज्न समस्या हुने भएकोले तत्काल पार्श्चित्र निर्माण गर्नुपर्ने।
- श्रोतमानै फोहोर छुट्टयाउने कार्यलाई प्रथमिकतामा राख्नुपर्ने।
- फोहोरमैला व्यवस्थापनलाई अझ प्रभावकारी बनाउन गाउँका बजार क्षेत्रमा आवश्यकता अनुसार फोहोर सङ्कलन हुने अवस्था हेरी दैनिक रुपमा वा हप्तामा सरसफाई गर्ने कार्यलाई अभियानको रुपमा अगाडि बढाउनुपर्ने।
- उर्लाबारी नगरपालिकाले तयार गरेको रोजगार रणनीति योजना अनुसार रोजगारी सृजनागर्न विषेश पहलका साथ कार्य गर्नुपर्ने देखियो।
- नगरपालिकाले आउँदा दिनमा योजना बेँक निर्माण गरी योजना बेँक अनुसारको योजनाको संचालन र बजेट व्यवस्थापन गर्नुपर्ने देखियो।
- नगरपालिकाले गर्ने शार्वजनिक सुनुवाई, नागरिक सन्तुष्टि सर्वेक्षण, सामाजिक परिक्षण तथा लै.स.स.सा. परिक्षणबाट प्राप्त सुझाबलाई अनुसरण गर्दै लैजानुपर्ने।
- नगरपालिकाले तयार गरेको आबधिक योजना, बार्षिक योजना तथा मध्यकालिन खर्च संचनाअनुसार बजेटको बिनियोजन र सन्चालन गर्नुपर्ने।

४.६. सामाजिक जिम्मेवारी र कार्य सम्पादनको लेखाजोखा (गत आर्थिक वर्षहरूमा गरिएका कामहरूबाट प्राप्त नतीजाहरूको तुलनात्मक अध्ययन।

तालिका नं.६ : सामाजिक जिम्मेवारी र कार्य सम्पादनको लेखाजोखा

सामाजिक जिम्मेवारीको क्षेत्र	गत वर्षको अवस्था	प्रयास	उपलब्धी
स्वास्थ्य			
५ वर्षमुनिका बालबालिकाको सङ्ख्या तथा प्रतिशत	सङ्ख्या एकिन नभएको	५ वर्ष मुनिका बालबालिकाहरूका लागि विभिन्न प्रकारका खोप अभियान चलाएको।	**४९९४ जना अर्थात (करिब ७ प्रतिशत)** सबै बालबालिकाले खोप लगाएका तथा पूर्ण खोपयुक्त नगर घोषणा भएको।
स्वास्थ्य चौकी एक घण्टाभित्र पैदल वा यातायात पहुँच भएको घरधुरी संख्या।	१०० प्रतिशत घरधुरीमा पहुँच पुगेको।	ग्रामिण सडकको मर्मत तथा सम्भारमा जोड। हरेक वडामा यातायातका साधन पुग्ने वातावरण निर्माण। वडा स्तरमा खोप कार्यक्रम सञ्चालन तथा महिला स्वास्थ्य कार्यकर्ताहरूलाई तालिम सन्चालन	**१०० प्रतिशत घरधुरीमा पहुँच पुगेको** हरेक वडा स्तरमा क्रमिक रुपमा स्तरिय यातायातको पहुँच विस्तार भएको, वस्ती स्तरसम्म खोप सेवाको उपलब्धता हरेक वडामा एउटा स्वास्थ्य चौकी अथवा आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्रको व्यवस्था गरिएको।
खोपमा पहुँच भएको जनसङ्ख्या (एक वर्ष मुनिका बालबालिकाको आधारमा)	सबै बालबालिकाले खोप प्राप्त गरेका।	BCG,DPT,FIPV2, OPV, PCV3, DPT3, JE, Rota2, TYPHOID,Mr2 जस्ता खोप प्राप्त गरेका म. स्वा.स्वं से. परिचालन भएको तथा विभिन्न सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन भएको। १ देखी ९ वडाका सबै खोप केन्द्रमार्फत खोप अभियान सञ्चालन भएको।	**(१०७४ जना) अर्थात सबै बालबालिकाले खोप प्राप्त गरेका।** पूर्ण खोप अभियानको लागि स्वास्थ्यकर्मीले घरधुरी सर्वेक्षण गर्दा खोपको नीति अनुरुप सबै बालबालिकाले खोप प्राप्त गरेको। गत वर्षको तुलनामा उपलब्धी बढेको।

४ पटक गर्भवती जाँच गरिएको महिलाहरूको सङ्ख्या (प्रतिशतमा)	गर्भजाँचको पहिलो, भिजिटबाट चोथौ हुँदै आठौँ भिजिट सम्म पुग्दा १८ प्रतिशत रहेको।	म. स्वा. स्वं से.परिचालन गरिएको। स्वास्थ्य कर्मी करारमा नियूक्ति गरिएको। परिवार स्वास्थ्यसम्बन्धी समीक्षाका साथै विभिन्न प्रकारका सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन भएको। स्वास्थ्य स्वयं सेबिकालाई प्रोत्साहन गरिएको।	**(८४.५ प्रतिशत)** ११२१ गर्भवती भएका महिलाहरूमा ४ पटकको स्वास्थय जाँच गराउनेको सङ्या ९४७ जना र ४ पटक जाऊच नगरापनेको सङ्या १४७ जना रहेको पाईयो। मातृशिशु र बाल मृत्यृदर शून्यमा झर्नुका साथै गत वर्षको तुलनामा उपलब्धी बढेको स्वास्थ्यकर्मीबाट गर्भ जाँच गराउनुपर्छ भन्ने सन्देश नागरिकमा प्रवाह हुँदै गएको।
दक्ष प्रसुति कर्मीबाट प्रसुति गरिएका महिलाको संख्या	मंगलबारे अस्पतालले नियमित रूपमा सेवा दँदै आएको।	प्रसूति सेवा केन्द्र बिस्तार, स्वास्थ्य चौकीमा दक्ष प्रसूतिकर्मीको व्यवस्था। विभिन्न प्रकारका प्रसूति स्वास्थ्यसम्बन्धी तालिम प्रदान गर्नु। आमा सुरक्षा कार्यक्रम लागू गरिएको।	**(९९.६ प्रतिशत) ११२१ गर्भवती भएका महिलाहरूमा १११७ जनाले अस्पतालमा बच्चा जन्माएका छन्।** सबै गर्भवती महिलामा दक्ष स्वास्थ्य कर्मी तथा स्वास्थ्य संस्थामा नै सुत्केरी गराउनुपर्छ भन्ने भावनाको विकास भएको गत वर्षको तुलनामा उपलब्धी प्रतिशत बढेको।
झाडा पखालाबाट मृत्यु हुने बालबालिकाको सङ्ख्या	नपाईएको	स्वास्थ्यसम्बन्धी सचेतना, सफा पिउने पानीको प्रयोग, बढ्दो सरसफाई, झाडा पाखाला प्रतिको धारणामा परिर्वतन र खुला दिशा मुक्त क्षेत्र घोषणा।	(नपाईएको) स्वास्थ्य तथा सरसफाईसम्बन्धी सचेतना बढेको।
कडा खालका निमोनिया भएका बालबालिका सङख्या	नपाईएको	स्वास्थ्यसम्बन्धी सचेतना बढदै गएको तथा शिक्षामा पहुँच भएकाले स्वास्थ्यप्रति सजग भएको। इन्टरनेटको तिब्रतर विकास, रेडियो, पत्रपत्रिका तथा विभिन्न कार्यक्रमबाट चेतनामुलक कार्यक्रमको सन्देस प्रवाह भएको।	**(नपाईएको)** नगर बालमैत्री घोषणाका कार्यक्रमले बालबालिका, अभिबावकमा सचेतना बृद्दी हुँदै गएको। सचेतनामूलक कार्यक्रम र ती कार्यक्रम बाट

			सन्देश प्रवाह भएको।
सब हेल्थपोष्ट वा हेल्थपोष्टबाट सेवा लिनेको सङ्ख्या	करिब ९९ प्रतिशत रहेको।	हरेक वडामा हेल्थ पोष्ट, प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र, स्वास्थ्य चौकी रहेको। मंगलबारे अस्पतालले २४ सै घण्टा सुबिधा दिंदै आएको हेल्थ पोष्ट, प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र, स्वास्थ्य चौकीहरू मा निशुल्क बितरण हुँदै आएको।	**करिब ९९ प्रतिशत** हरेक घर परिवारका मानिसले सेवा लिँदै गएको। अत्यावसेकिय औषधी र सेवा बाह्रै महिना निःशुल्क दिने प्रयास। सब हेल्थपोष्ट वा हेल्थपोष्ट प्रति मानिसको विश्वास बढेको।
सामाजिक जिम्मेवारीको क्षेत्र	**गत वर्षको अवस्था**	**प्रयास**	**उपलब्धी**
शिक्षा			
आधा घण्टाभित्र प्राथमिक विद्यालय नपुग्ने वालवालिकाको सङ्ख्या	सबै विद्यार्थी आधा घन्टा भित्रै पुग्ने गरेको।	विद्यार्थीको सङ्ख्या रहेको स्थान तथा हरेक वडा तथा टोल बस्तीमा बिद्यालय रहेको।	**(१०० प्रतिशत)** शिक्षामा पहुँच वृद्धि भएको। शिक्षाप्रति सचेतना बढेको। बाल बिकास केन्द्रमा बालबालिकाको पहुँच बृद्धी भएको।
पूर्व प्राथमिक शिक्षामा खुद भर्नादर	७२ प्रतिशत	स्थानिय तहको सहयोग र बाल विकास केन्द्रहरूको उल्लेख्य वृद्धिका कारण पूर्व प्राथमिक विद्यालयको भर्नादर बढेको।	**(७२.२ प्रतिशत)** आफ्नो घर टोल नजिकै रहेको बाल विकास केन्द्रमा भर्ना हुने क्रम बढेको।
प्राथमिक विद्यालयमा पहुँच नभएका सो उमेर समूहका बालबालिका सङ्ख्या वा प्रतिशत	१०० प्रतिशत बालबालिकामा पहुँच पुगेको।	प्रत्येक वर्ष नयाँ शैक्षिक सत्र सुरु हुँदा भर्ना अभियान चलाएको, निःशूल्क शिक्षा, छात्रवृत्ति, खाजा कार्यक्रम पोशाक र पाठ्यपुस्तक लगायतका सुबिधा दिने गरेको।	**१०० प्रतिशत रहेको।** प्राथमिक विद्यालयमा पुगेका बालबालिकाहरूमा कक्षा छोड्ने दर घट्दै गएको। प्रत्येक वर्ष गुणस्तरीय सिकाइ दर बढ्दै गएको। विद्यालयमा विद्यार्थी टिकाउदरमा जोड दिंदै गएको।

कक्षा १ मा खुद भर्नादर छात्र,छात्रा	सामुदायिक विद्यालय तर्फ छात्रा ३१९ जना छात्र ३१२ जना तथा संस्थागतविद्यालयतर्फ छात्रा ४७५ जना र छात्र ६०८ जना रहेको	प्रत्येक गाउँ र टोलमा बाल विकास केन्द्र रहेकोले भर्नादर बढेको। विद्यालय भर्ना बारे सचेतना बढ्दै गएको।	**९७.७ प्रतिशत रहेको।** प्रत्येक विद्यालय प्रत्येक वर्ष नयाँ शैक्षिक सत्र सुरुहुँदा भर्ना अभियान चलाएकोले भर्नादर बढेको।
प्राथमिक तहमा कक्षा छोडने कक्षा दोहोर्याउने र कक्षा उत्तीर्ण हुने दर	कक्षा छोड्ने दर शुन्य रहेको। कक्षा दोहोर्याउने दर ०.८ प्रतिशत रहेको।	प्रत्येक वर्ष नयाँ शैक्षिक सत्र सुरु हुँदा भर्ना अभियान चलाएको, निःशुल्क शिक्षा, छात्रवृत्ति, खाजा कार्यक्रम पोशाक र पाठ्यपुस्तक लगायतका सुबिधा दिने गरेको। निरन्तर विद्यार्थी मूल्याङ्कन गर्ने गरेको। विद्यालयमा पुगेका बालबालिका निःशुल्क शिक्षा, छात्रवृत्ति खाजा कार्यक्रम पोशाक र पाठ्यपुस्तक लगायतका सुबिधाले बालबालिकाको कक्षामा सङ्ख्या बढेको।	**कक्षा छोड्ने दर शुन्य रहेको।** **कक्षा दोहोर्याउने दर १ प्रतिशत र ऊत्रिण दर ९५ प्रतिशत रहेको।** शैक्षिक सत्र २०८१ मा कक्षा छोडने दर नभएको त्यस्तै कक्षा दोहोर्याउने दर १ प्रतिशत र उत्तिर्ण प्रतिशत ९५ प्रतिशत रहेको। हाल १०० प्रतिशत विद्यार्थीमा टिकाउदर रहेको।
प्राथमिक तहमा तालिम प्राप्त शिक्षक सङ्ख्या	सेवाकालिन तालिम प्राप्त गरेका।	सबै शिक्षकहरू शिक्षाशास्त्र अध्ययन गरेका मात्र सेवा प्रवेश गर्ने गरेका। शिक्षाशास्त्र अध्ययन नगरेका शिक्षकहरूले तालिम केन्द्रबाट तालिम लिएका। शिक्षा विकास तथा समन्वय एकाईबाट टि.पि.डि.तालिम लिएका।	**१३८ जना।** शिक्षाशास्त्र अध्ययन गरेका वा टि.पि.डि. तालिम, सेवाकालिन तालिम तथा शिक्षण सिकाइसँग सम्बन्धित तालिम प्राप्त गरेका।
प्रति कक्षा कोठा विद्यार्थी सङ्ख्या	केही विद्यालयमा बढी र केही विद्यालयमा न्यून वि.सं. रहेको।	विद्यालय भवनको सुधार तथा मर्मत सम्भार गरेको। विद्यालय भवन अपर्याप्त भएको बिद्यालयमा एक वा एक भन्दाबढी सेसन सञ्चालन गरेको।	**औषतमा ३० देखि ३५ सम्म रहेको** विद्यालय कक्षा कोठा सुहाउँदो विद्यार्थी रहेको।
बाह्य सहयोगमा निर्मित विद्यालय कोठा सङ्ख्या	गत. आ.ब. मा निर्माण नरहेको।	विद्यालय भवन पर्याप्त भएकोले कक्षाकोठामा कोचिएर बस्नुपर्ने बाध्यता हटेको।	**निर्माण नरहेको।**

		विद्यार्थीलाई घाम, पानी, गर्मी र जाडोबाट तनाव नभएको।	
नगरपालिकाबाट निर्मित विद्यालय कोठा सङ्ख्या	गत. आ.ब. मा विद्यालयसम्म पुग्नका लागि सडक,शौचालय तथा खानेपानिका धाराहरूको निर्माण भएको।	स्थानीय निकायबाट मर्मत, विद्यालय घेराबेरा र लैङ्गिकता मैत्री शौचालय, खेल मैदान, खेलकुद सामग्री वितरण तथा अतिरिक्त कार्यक्रम सहित उत्कृष्ठ विद्यार्थी पुरस्कारको व्यवस्था गरेको।	**१० वटा कक्षाकोठा निर्माण भएका।** साथै विद्यालयमा खेल मैदान, विद्यालय सम्म पुग्नका लागि सडक मर्मत, विद्यालयमा रहेको शौचालय तथा खानेपानिको धाराहरूको निर्माण तथा स्तरोन्नतिको कार्य भईरहेको।
दलित बालबालिकाको शिक्षामा पहुँच	१०० प्रतिशत रहेको।	दलित छात्रबृति, विद्यालय खाजा कार्यक्रम सञ्चालन विद्यालय स्वागत कार्यक्रम तथा सम्मान कार्यक्रम विद्यार्थी भर्ना तथा पोसाक अभियान कार्यक्रम निःशुल्क पाठ्यपुस्तक वितरण	तुलनात्मक रुपमा दलित विद्यार्थीको शिक्षामा पहुँच बढेको। विद्यार्थीको सिकाइस्तर बृद्धी हुँदै गएको।
सामाजिक जिम्मेवारीको क्षेत्र	**गत वर्षको अवस्था**	**प्रयास**	**उपलब्धी**
खानेपानि तथा सरसफाई			
स्वच्छ पानी पुगेको परिवार सङ्ख्या वा प्रतिशत	१०० प्रतिशत घरधुरीमा पुगेको ।	हिलटेक बनाएर पानी वितरण गरेको। कलको पानी प्रयोग गर्ने परिवारले फिल्टरको प्रयोग तथा पानि उमालेर पिउने गरेको। मानिसहरूमा शुद्ध पानि पिउने बारे सचेतना बृद्धी हुँदै गएको प्राय विद्यालयमा शुद्धपनि वितरणका लागि नगरपालिका बाट सचेतना कार्यक्रम संचालन गरिएको।	**५०.९१ प्रतिशत** १७६५० घरधुरी मध्ये ८९८५ घरघुरीले पाईपको पानि प्रयोग गर्ने गरेको देखियो भने ८६६५ भरघुरीले परम्परागत कलबाट पानि प्रयोग गरेका देखिन्छ। खानेपानीबाट लाग्ने रोगमा कमी आएको। अधिकांस स्थानमा पाइपलाइनबाट खानेपानिको वितरण गरिएको।

शौचालय नभएको सङ्ख्या वा प्रतिशत	केही घरमा सामान्य शौचालय रहेको अर्थात सेफ्टि ट्याङ्की नभएको शौचालय रहेको।	शौचालय प्रयोगबारे सचेतना बृद्धी हुँदै गएको। शौचालय भएको परिवारले शौचालय प्रयोग गरी हात धुने गरेको। सरसफाईमा चेतना वृद्धि भएको। वडाहरू दिसामुक्त क्षेत्र घोषणा हुँदै गएको।	**३ प्रतिशतमा (करिब ५३० घरधुरी)** ५३० घरमा सामान्य शौचालय रहेको अर्थात सेफ्टि ट्याङ्की नभएको शौचालय लाई आधुनिक र सेफ्टि ट्याङ्की सहितको निर्माण भईरहेको। पहिलेको तुलनामा शौचालय बनाउने सङ्या बढेको तथा शौचालय प्रयोग गनुपर्ने चेतनाको विकास भएको।
सुधारिएको चुलो भएको परिवार सङ्ख्या	एकिन तथ्याङ्क नरहेको	स्वास्थ्यसम्वन्धी चेतना बढेको, धुवाँबारे लाग्ने रोगका बारेमा जानकारी हुँदै गएको। विद्यार्थीहरूलाई स्कुल शिक्षा, चुलो प्रदर्शनी, होर्डिङ्वोर्ड, क्यालेण्डर, पुस्तक, पर्चा वितरणबाट चुल्हो निर्माण गर्न सन्देशमूलक शिक्षा प्रदान गर्ने गरेको। विद्युतीय चुलोबारे ज्ञान तथा प्रयोग बढेको।	**(४३८४ घरधुरी रहेको)** ३१.८६ प्रतिशत अर्थात ४३८४ मानिसको घरमा अझै काठ, दाउरा, गोबर तथा गुइँठा प्रयोग गर्ने गरेको। ग्यास तथा विद्युतीय चुलोको प्रयोग बढ्दै गएको। गाउँघरमा धुवाँरहित चुलोको प्रयोग बारे सचेतना बढेको।
स्रोतमा फोहोर छुट्याउने घरधुरी सङ्ख्या र प्रतिशत	बजार क्षेत्रमा बाहेक अन्य स्थानमा छुट्याउने नगरेको।	धेरै मानिसहरूमा घर आँगन, भान्सा तथा अन्य स्थानबाट निस्कने फोहोरबारे सचेतना वृद्धि भएको। फोहोर फाल्ने डस्बिनहरू केही स्थानमा वडा तथा नगरपालिकाबाट बजार क्षेत्रका बाटो घाटो तथा शार्वजनिक स्थानमा राखिएको। फोहोर छुट्याएर व्यवस्थापन गर्ने तथा प्लास्टिक तथा प्लास्टिक जन्य वस्तु, बोतल, बाल्न हुने, बाल्न नहुने तथा गल्ने र नगल्ने फोहोरबारे विभिन्न प्रकारका सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन भइरहेको।	**एकिन तथ्याङक नरहेको** फोहोर छुट्याउने र नछुट्याउने घरपरिवारको एकिन तथ्याङ्क नरहेता पनि अस्पताल र प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रहरूले छुट्याउने गरेको तथा उर्लाबारी बजार, आसपासका चोक बजारमा भने छुट्याएर फाल्ने कार्य नगरेको। बजारका क्षेत्रमा फोहोर छुट्याएर व्यवस्थापन गर्ने क्रम बढ्दै गएको।

पूर्ण सरसफाई वातावरणमैत्री भएको घर	नगरपालिकाका भित्रका केही क्षेत्रहरू सफा र स्वच्छ क्षेत्र घोषणा भएका।	उत्पादनमा हुने फोहोरमा कुहिने र नकुहिने छुट्याएर फोहोर व्यवस्थापनको कार्यक्रम र जानकारी दिएको। बजार क्षेत्रमा छुट्याएर नराखेको फोहोर नगरपालिकाको गाडिले नउठाउने गरेको। बजार क्षेत्रमा कुहिने फोहोरको प्रयोग गरी कौशी खेति गरिएको। फोहोर छुट्याएर राख्नेबारे सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको। महिला स्वयम् सेविका र विद्यालय बीच सहकार्य भएको। विद्यालयमा चेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन भएको।	**एकिन तथ्याङ्क नरेहेको** नगरपालिका भित्रका केही क्षेत्रहरू सफा र स्वच्छ क्षेत्र घोषणा भएता पनि पूर्ण सरसफाई वातावरणमैत्री भने भई नसकेको। गत वर्षको तुलनामा फोहोर व्यवस्थापन बारे उपलब्धी बढ्दै गएको।
फोहोर प्रशोधन केन्द्रको व्यवस्थापनको अवस्था	फोहोर प्रशोधन र व्यवस्थापन बारे नगरपालिकाले कार्य गरिरहेको।	ल्याडफिल्ड साइडको निमार्ण गर्ने कार्यमा नगरपालिका प्रयासरत रहेको। उपयुक्त ल्याडफिल्ड साइडको स्थानको खोजि भइरहेको। फोहोर फाल्ने, प्रशोधन गर्ने तथा दिगो रुपमा फोहोर फाल्ने स्थान नगरपालिकासँग नरहेकोले अस्थायि रुपमा व्यवस्थापन गरिरहेको बजार क्षेत्र तथा मानिसको ओहोर दोहोर हुने स्थान भन्दा बाहिर फोहोर फाल्ने गरेको। बजार क्षेत्रभित्र वडा तथा नगरपालिकाको ट्याक्टरद्धारा फोहोर उठाउने र फाल्ने कार्य भईरहेको।	**(संघ, प्रदेश तथा गै.स.स. सँग साझेदारीका लागि नगरपालिका प्रयासरत रहेको)**
टुबेल, धारा वा पानीको मुहानमा सरसफाई प्रतिशतमा	एकिन तथ्याङ्क नरहेको	यहाँका प्राय धारा, कल तथा पानी आउने अन्य स्रोतहरूमा सरसफाई भइरहेको। स्थानिय तहका साथै विभिन्न संघ संस्थाको सहयोगमा सरसफाई बारे सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन भइरहेको। पानिको मुहान सफा राख्ने बारे सचेतना विकास भएको।	**एकिन तथ्याङ्क नरहेको** कुल घर परिवारको (८९८५ घरपरिवारले ट्याङ्कीको पानि प्रयोग गर्ने परिवार रहेको छ भने ८६६५ घरधुरिले परम्परागत कलको पानि प्रयोग गर्ने गरेको देखियो जसमा अधिकांस घरपरिवारका मानिसले खानेपानिको मुहान सफा राख्ने गरेको

			पाईयो। खानेपानि तथा सरसफाई शाखाले यसबारे कार्य गरिरहेको। पहिलेको तुलनामा उपलब्धी बढेको।
सामाजिक जिम्मेवारीको क्षेत्र	**गत वर्षको अवस्था**	**प्रयास**	**उपलब्धी**
बालबालिका, महिला तथा समावेशी क्षेत्र			
बाल बिवाहको सङख्या	केही घर परिवारमा अझैपनिबाल बिवाह भएपनि प्रहरीकहाँ नपुगेको।	पालिका तथा वडा कार्यालयहरूद्धारा बालबिवाह विरुद्धको अभियान सञ्चालन र सहकार्य भइरहेको। बाल बिवाह बएमा कानुनी उपचारको लागि नजिकैको प्रहरी कार्यालय जानेबारे सचेतगा बढेको।	**४२ जना रहेको।** १ देखि ९ नं. वडाका १७६५० घरधुरीमा १५-२० बर्ष उमेरका ४२ जनाको बाल बिवाह भएको। हरेक मानिसमा बालविवाह बारे सचेतना अभिवृद्धी भएको।
बालगृहको अवस्था	एकिन तथ्याङ्क नदेखिएको	असहाय, अशक्त, अनाथ तथा अभिभावक नभएका बालबाच्चाहरूलाई सुरक्षित रुपमा राखिएको नगरपालिका, विभिन्न प्रकारका संघ संस्थाहरूको सहयोगबाट संन्चालन भइरहेको।	**(६६ जना रहेको)** यस नगरपालिका भित्र रहेको एउटा बालगृहमा ३८ जना बालिका तथा बालक २८ जना गरी जम्मा ६६ बाल बालिका रहेका छन।
सामाजिक बिकृति, विसङ्ती	विभिन्न प्रकारका महिला हिंसाहरूमा इलाका प्रहरी कार्यालय उर्लाबारी मा दर्ता भएका। पालिकामा एकिन तथ्याङ्क नरहेको।	नगरपालिका कार्यालय, वडा कार्यालयहरू तथा इलाका प्रहरी कार्यालय उर्लाबारीका साथै समाजका प्रबुद्ध व्यक्तिहरूको सक्रियताले बिभिन्न सामाजिक बिकृति, विसंगतिमा कमी आएको। वडा कार्यालयहरू तथा इलाका प्रहरी कार्यालय उर्लाबारीका साथै विभिन्न संघ संस्था तथा कार्यक्रमहरूको माध्यमबाट दुव्र्यसन विरुद्ध जनचेतना बढाइएको। विकृति र विसङ्गति नियन्त्रणमा नेपाल प्रहरीको संलग्नता रहने	**ईलाका प्रहरी का. उर्लाबारी द्वारा प्राप्त तथ्याङ्क यस्तो रहेको छ** अपहरण – नरहेको ज.क.मुद्धा – ५ जना मानव बेचबिखन – नरहेको आत्महत्या – ३४ जना एक्सिडेन्ट – २० जना विभिन्न प्रकारका हिंसामा परेका महिलाहरू - ४४

		गरेको । महिला हिंसा, दहेज प्रथा विरुद्ध जनचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरेको । कानुनी रुपमै सामाजिक विकृतिमा सम्लग्न ब्यक्तिहरूलाई कडा सजायको व्यवस्था गरिएको ।	हिंसामा परेर मिलापत्र भएका -३२ नगरपालिका स्तरमा **सामाजिक बिकृति र विसङ्ती** नियन्त्रणका लागि सम्वाद, छलफल तथा कार्यक्रम भइरहेको ।
सामाजिक सुरक्षा (जेष्ठ नागरिक, एकलमहिला, अपाङ्ग, पिछडिएको क्षेत्र तथा लोपोन्मुख जाति) भत्ता प्राप्त लाभग्राही	यहाँका शतप्रतिशत मानिसहरू प्रक्रियामा आएका ।	कोही नछुटुन तथा कोही नदोरिउन भनेर कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको । टोल टोलमा सुरक्षा भत्ता नविकरणका गर्नका लागि कर्मचारी खटाइएको । नगरपालिकाबाट अपाङ्गता परिचय र जेष्ठ नागरिक परिचयपत्र वितरण गरिएको । वार्षिक रुपमा तथ्याङ्क अद्यावधिक गरी सामाजिक सुरक्षा भत्ता पाउने व्यक्तिहरूको विवरण वडाअनुसार प्रकाशन गरिएको । सुरक्षा भत्ता उपलब्ध गराउन समयमा बजेट निकासा गरिएको । भत्ता वितरणको प्रभावकारिताका लागि अनुगमन गरेको ।	**१०० प्रतिशत मानिसहरू प्रक्रियामा आएका** जेष्ठ नागरिक, दलित, एकल महिला, विधवा, पूर्ण अपाङ्गता, अति अशक्त अपाङ्गता, दलित बालबालिकाहरू गरी चौथो चौमासिकमा जम्मा- **७१०४** जनाले यस नगरपालिकाबाट विभिन्न प्रकारका सामाजिक सुरुक्षा भत्ता प्राप्त गरेका ।
सामाजिक जिम्मेवारीको क्षेत्र	**गत वर्षको अवस्था**	**प्रयास**	**उपलब्धी**
जनचेतना तथा गरिवी निवारण			
बाल श्रमको अवस्था	नगरपालिकाभित्र बाल श्रम नरहेको ।	बाल श्रम विरुद्धको अभियान सञ्चालन तथा बालमैत्री नगरपालिकको अभियान । वालश्रम विरुद्धमा जनचेतना । बालक्लवहरूको गठन तथा परिचालन ।	**नगरपालिकाभित्र बाल श्रमिक नरहेको ।** बालमैत्री नगर घोषणाकालागि कार्यक्रम भइरहेको। बालश्रम विरुद्धमा जनचेतना र अनौपचारिक छलफल हुन थालेको । बालश्रमको प्रयोग गरेमा कानूनको व्यवस्था बारे

			सबै नागरिक जानकार रहेको ।
जनचेतना तथा गरिबी निवारणका प्रयासहरू	गरिबी निवारणका लागि सरोकारवाला निकायहरूसँग सहकार्य र समन्वय	गरिबी निवारणका लागि सञ्चालन गर्ने विभिन्न प्रकारका कार्यक्रम र लक्षित वर्गका कार्यक्रममार्फत गरिबी निवारणका उपायहरूको खोजि भइरहेको ।	गरिबहरूको सङ्ख्यामा कमी ल्याउन नगरपालिकाले स्व-रोजगारमूलक तालिम, मेड्पा कार्यक्रमका साथै संघ सरकार, प्रदेश सरकार तथा विभिन्न गैर सरकारी संस्थाहरूसँग प्रयास गरिरहेको ।
बाल क्लवहरूको अवस्था	प्रत्येक विद्यालयमा बाल क्लबको गठन भएको ९ वटा वडाका प्राय हरेक विद्यालयमा बालक्लवहरू गठन गरिएको ।	बाल क्लबका सदस्यहरूलाई विभिन्न प्रकारका तालिम exposer visit सर सफाई अभियान, सडक नाटक, अतिरिक्त क्रियाकलापमा सहभागिता गराउने काम भइरहेको समय समयमा बालक्लबहरूको पुनर्गठन गरिएको । एच आई भि एड्ससम्बन्धी अभियान सञ्चालन तथा लागू औषध दुर्व्यसनी बारे जागकारी गराएको ।	हरेक वडामा बाल संन्जाल रहेको बाल संन्जाल जम्मा ११ जटा रहेका छन् भने नगर संन्जाल ९ वटा रहेका छन् । हरेक विद्यालयहरूमा बाल क्लबहरू गठन र पुनर्गठन गरिएको । बाल क्लबहरू सुदृढीकरण भएको । बालबालिकाहरूमा नेतृत्व गर्ने क्षमताको विकास भएको ।
महिला हिंसाको अवस्था	एकिन तथ्याङ्क नरहेको तर वडा, न्यायिक समिति तथा प्रहरी कार्यालयको रिपोटअनुसार महिला हिंसा रहेको र अझै पनि हिंसा सहेर बस्ने गरेको ।	पालिकाका विभिन्न वडामा महिला हिंसा विरुद्धका अभियान र कार्यक्रम सञ्चालन भएको । लैंगिक हिंसासम्बन्धी हरेक वर्ष १६ दिने अभियान सञ्चालन भएको । लैंगिक हिंसासम्बन्धी घटनाहरूको विवरण सङ्कलन गर्ने गरिएको । न्यायिक समिति मार्फत दुई पक्षलाई झिकाई छलफल गर्ने गरिएको	**महिला हिंसासम्बन्धिका घटनाहरू** मानसिक यातना, कुटपिट, झैझगडा तथा अंङ्गभङ्ग, लैंङ्गिक बिभेद, दाईजो प्रथाका कारण प्रताडित हुने गरेपनि धेरै हिँसा कानुनी दायारामा नपुग्ने गरेको ।
बहु विवाह र अनमेल बिवाहको स्थिति	शुन्यमा रहेको ।	सामाजिक विकृति र विसङ्गतिका विरुद्धमा कार्यक्रम भएकाले बहु विवाह र अनमेल बिवाहमा कमी आएको । कानूनी रुपमा बहुबिवाह दण्डित रहेकोले कम भएको ।	कतै कतै बहु विवाह र अनमेल बिवाह भएपनि तल्लो तहमै मेलमिलाप गरी लुकाउने गरेको कानुनी प्रक्रियामा नआएको ।

रोजगारीको अवस्था	अल्पकालीन तथा दीर्घकालीन रोजगारीको खोजी तथा समन्वय	विभिन्न सीपमूलक तालिमहरू सञ्चालन। नगरपालिकमार्फत अल्पकालीन तथा दीर्घकालीन रोजगारीको खोजी तथा समन्वय भईरहेको। प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम मार्फत ९० दिनको रोजगारी सिर्जना। सडक निर्माण, भवन निर्माण जस्ता योजनाहरूबाट अल्पकालीन र प्रत्यक्ष रोजगारीको सिर्जना भएको।	यस वर्ष मात्र वडा र नगरपालिकाबाट करिब ३०० जना भन्दा बढीलाई विभिन्न प्रकारका स्व-रोजगारमूलक तालिम सञ्चालन गरिएको। तालिम प्राप्त व्यक्तिहरु केही स्व-रोजगार बनेको, सिप सिकेर बैदेशिक रोजगारीमा गएको तथा केही व्यक्तिहरूले साना ठुला आयोजनाहरूमा रोजगारी प्राप्त गरेका। पहिलेको तुलनामा स्व-रोजगारीमा अभिवृद्धि भएको । प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम मार्फत ९० दिनको न्युनतम रोजगारी प्राप्त गरेका। वैदेशिक रोजगारमा जानेहरूको कार्यदक्षतामा वृद्धि भएको।
सामाजिक परिचालन	अवसर, रोजगारी, अधिकार आदि क्षेत्रमा समावेशी तथा समान अधिकार रहेको।	अति विपन्न बस्तीमा सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन। अति विपन्न तथा दलित परिवारहरूमा आय आर्जनका लागि जीविकोपार्जनसम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन। नीतिगतरुपमा सम्पूर्ण जात जाति, लिङ्ग, वर्ग, धर्महरूको समावेशिताअनुसार कार्यक्रम सञ्चालन भएको।	विपन्न समुदायका मानिसहरूलाई प्राथमिकता दिइएको। स्वरोजगारको वृद्धि, आय आर्जनमा वृद्धि, समान अवसर आदि।
वातावरण सुधारका प्रयासहरू	वातावरण प्रदूषण जाँच, पानी धुँवा धूलो परीक्षण वातावरण मैत्रि कार्यहरू गर्न नगरपालिका प्रयासरत रहेको। हरेक वडा खुला	विभिन्न समितिबाट वातावरण सुधारसम्बन्धी समन्वय गरेको। वन उपभोक्ता समूह तथा समितिको व्यवस्थापन गर्ने, वनजङ्गल, वन्यजन्तु, चराचुरुंगी, जलउपयोग वातावरण पर्यावरण तथा जैविक विविधतासम्बन्धी स्थानिय नीति, कानुन, मापदण्ड निर्धारणका साथै योजना कार्यान्वयन र नियमन गर्ने काम भएको। ध्वनि नियन्त्रणका लागि नगरपालिका तथा नेपाल प्रहरी मार्फत	नगरपालिका भित्र रहेका साना, ठुला उद्योगहरूमा धुवाँ नियन्त्रणमा सुधार हुँदै गएको। नगरपालिका भित्रका उधोगहरूमा प्रदूषणको जाँच गर्ने, वायु प्रदूषण बारे जनचेतनाको कार्य भएको। नगरका बिभिन्न स्थानमा सार्वजनिक शौचालयहरू निर्माण हुँदै गएको तथा निर्माणको चरणमा रहेको।

	दिशामुक्त घोषणा भएको	समन्वयमा कार्य भईरहेको।	खुला दिशामुक्त क्षेत्र घोषणा भएको।
वन संरक्षण र सुधार	वन संरक्षणसम्बन्धी कार्य भइरहेको	खुला स्थान, शार्वजनिक स्थान तथा बाटोको दाया- बायाँ बृक्षारोपण कार्यक्रम तथा सरसफाई अभियान सञ्चालन भएको। ग्यास चुलो, विद्युतीय चुलोको प्रयोग, सुधारिएको चुलो तथा केही घर परिवारमा गोबर ग्यासको प्रयोग भएको।	वन जोगाउने तथा वन विस्तार गर्ने काममा नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्राधिकार भित्रको कार्य गरिरहेको। वन उपभोक्ता समिति गठन गरी वन संरक्षण तथा सुधारसम्बन्धी कार्य भइरहेको।
एच.आई. भि. र एड्स	रोगीको विवरण नरहेको।	पालिकाले एच आइ भी एड्सको अनुगमन र न्यूनीकरणको लागि काम गरिरहेको। पालिकाले बसाइसराई गरी आएका तथा वैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएका मानिसहरूलाई विशेष ध्यान दिने गरेको।	एच.आई. भि. एड्ससम्बन्धी मानिसहरूमा सचेतना स्तर बढ्दै गएको। सुरक्षित यौन सम्पर्क (अस्थायि साधन) प्रयोग गर्नेको सङ्ख्या बढ्दै गएको विभिन्न तथ्याङ्कले देखाएको।
विकासमा समान सहभागिता	नगरपालिकको कार्यालय र नागरिक बिच विकास कार्यमा समान सहभागिताको रुपमा कार्य हुँदै आएको छ।	विभिन्न प्रकारका अध्ययन, अनुसन्धान तथा स्थलगत अवलोकन तथा विभिन्न प्रकारका नीतिका आधारमा विकासमा समान सहभागिता बढेको सुनिश्चितता गरिएको। नगरपालिकको कार्यालयले दलित वर्ग समन्वय समिति, महिला समन्वय समिति र आदिवासी तथा जनजाति समन्वय समिति, पिछडा वर्गअन्तर्गत समावेशी प्रक्रिया अवलम्बन गरेको । सम्बन्धित विषयहरूका लागि सम्बन्धित समन्वय समितिबाट नै वजेट खर्चहरू गरेको।	महिला समन्वय समिति, आदिवासी तथा जनजाति समन्वय समिति, दलित वर्ग उत्थान समन्वय समिति लगायतका नीतिगत समितिहरूको गठन तथा परिचालन हुनु। बाल सञ्जाल, महिला सञ्जाल, समन्वय समितिद्धारा सहभागिता सुनिश्चित भएको। सकारात्मक सोचको विकास तथा विकासमा समानताको बृद्धी हुँदै गएको।
सामाजिक जिम्मेवारीको क्षेत्र	**गत वर्षको अवस्था**	**प्रयास**	**उपलब्धी**
सेवाहरूमा पहुँच			
स्थानीय बजारको अवस्था र	प्रत्येक वडामा लाग्ने	सबै वडामा सडक सञ्जाल पुगेको।	सबै वडामा हरेक वर्ष गुणस्तरिय सडक

पुग्न लाग्ने समय	साना ठुला हाट बजार रहेको र आधा घण्टा भित्र पुग्ने दुरी रहेको।	साइकल, सिटीसफारी तथा यातायातको साधन प्रयोग हुने भएकोले बजारमा सहज पहुँच भएको। स्थानीय बजार सम्मको पहुँच बढाउन सडक बिस्तारमा जोड दिएको प्रत्येक वडामा लाग्ने साना ठुला हाट बजारमा भने १० देखि १५ मिनेटसम्म पैदल हिडेर, साईकल तथा सिटिसफारीमा पुग्ने वातावारण भएको	सञ्जालको बिस्तार हुँदै गएको। टोल टोलमा स्थानीय हाटबजार लाग्ने हुनाले बजार पुग्न लाग्ने समयमा कमी आएको।
कृषि सेवा केन्द्र जान लाग्ने समय	प्रत्येक वडामा कृषि प्राविधिक तथा घुम्तिसेवा दिएको।	कृषि परामर्श दिने तथा बजारीकरण र स्तरोन्नतिका लागि काम भइरहेको। कृषि सेवा केन्द्रको बिस्तार हुँदै गएको।	नेपाल सरकारको नीतिअनुसारको कृषि सेवाकेन्द्र रहेको। नगरपालिकाले वडामा कृषि प्राविधिक तथा घुम्तिसेवा दिएको।
भौगोलिक क्षेत्र, महिला, पिछडिएका तथा सीमान्तकृत वर्गको सङ्ख्या, निजहरूले पाएको सेवा तथा दिएको विशेषअवसरहरू	विभिन्न समन्वय समितिबाट कामहरू भइरहेको।	विभिन्न सीप विकास तालिम, रोजगारमूलक तालिम, छात्रबृत्तिको कार्यक्रम, निःशुल्क शिक्षाको सञ्चालन तथा आयोजनाहरूमा विभिन्न समुदायको सहभागिता गराएको नगरपालिकले आन्तरिक स्रोतबाट उक्त समितिहरूका लागि बजेट विनियोजन गरेको। नगरपालिकको कार्यालयले दलित वर्ग समन्वय समिति, महिला समन्वय समिति र आदिवासी तथा जनजाति समन्वय समिति, पिछडा वर्गअन्तर्गत समावेशी प्रक्रिया अवलम्बन गरेको । सम्बन्धित विषयहरूका लागि सम्बन्धित समन्वय समितिबाट नै वजेट खर्चहरू गरेको	दलित तथा आदिवासी छात्र छात्राहरूलाई शिक्षामा छात्रवृति वितरण गरिएको। महिलाहरूलाई पुरुषसरह नीति नियम तथा अधिकारको क्षेत्रमा समावेस गरिएको।
सामाजिक जिम्मेवारीको क्षेत्र	**गतवर्षको अवस्था**	**प्रयास**	**उपलब्धी**

संस्थागत क्षमता			
जनशक्ति		जनताको काम छिटो छरितो गर्ने गरेको। सेवा प्रवाह देखि सेवाग्राहीहरू सन्तुष्ट रहेको।	**सङ्गठन संरचना निर्माण गरी कुल दरबन्धी १८३स्वीकृत गरिएको (स्वास्थ्य संस्था बाहेक)** नगर सुरक्षाका लागि नगर प्रहरी तथा कार्यालय सरसफाईकर्मीहरू रहेको। भएको जनशक्तिले सकेसम्म राम्रोसँग काम गरेको।
नीतिगत कार्यक्रम	योजना तथा कार्यक्रम चरणबद्ध रुपमा टोल बस्तीदेखि गाउँसभासम्म ल्याएको	स्थानिय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ अनुसार कार्यक्रमहरू सञ्चालन भएको। स्थानिय सरकारको वार्षिक बजेट कार्यक्रम तर्जुमा । तल्लो तहदेखि नगरपालिकाको वार्षिक योजना (बजेट तथा कार्यक्रम) तर्जुमाका चरणहरू समावेस गर्ने प्रयास गरेको। (चरणहरूः वित्तिय हस्तान्तरणको खाका र मार्गदर्शन प्राप्ति, श्रोत अनुमान र कुल बजेट सीमा निर्धारण, बस्ती/टोल स्तरबाट योजना छनोट, वडास्तरिय योजना प्रायमिकता निर्धारण, एकिकृत बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा, कार्यपालिकाबाट स्वीकृती, सभाबाट स्वीकृति)	बजेट स्रोत साधनले भ्याएसम्मको काम भएको।
भौतिक अवस्था	नगरपालिकाको कार्यालय र ९ वटै वडाकार्यालयहरू सञ्चालनमा रहेको।	बिद्युत समस्या समाधानका लागि इन्भटर जडान गरी कार्यालय सञ्चालन। नगरपालिकाको कार्यालय र ९ वटै वडा कार्यालयहरूका आफ्नै भौतिक संरचना रहेको। कार्यालय भवन मर्मत सुधार, इन्भटर मर्मत सम्भार गरिरहनु पर्ने, विद्युतको सुधार, सडक यातायतमा सुधार गरेको। आवश्यकताअनुसार प्रत्येक कोठामा डेस्कटप, ल्यापटप, फोटोकपी मेसिन, प्रिन्टर, मल्टिमिडिया प्रोजेक्टर, फयाक्स,	व्यक्तिगत घटनासम्बन्धी तथ्याङ्कहरू कम्प्यूटरमा राख्ने गरेको। नगरपालिका तथा सबै वडाहरूमा Email internet को सुबिधा भएको। कार्यालयको हरेक कामहरू डिजिटाइज गर्दै लगिएको। नगरपालिकाको वेवसाईट www.urlabarimun.gov.np पुर्नताजगी

		टेलिफोन, स्क्यानर, इमेलइन्टरनेटको राम्रो व्यवस्था भएको नगरपालिकाको कार्यालयमा कार्यालय प्रयोजनका लागि गाडी, मोटरसाइकलका, कार्यालय प्रमुखलाई आवश्यक पर्ने सवारिका साधनको उपलब्धता रहेको । अन्य आवश्यक पर्ने साधनहरू कार्यालयमा रहेको ।	भईरहेको । नगपालिकाबाट दिएको सेवा सुबिधा तथा नगरपालिकाबाट सम्पन्न भएका कार्य विवरणहरू नगरपालिकाको वेवसाईट राख्ने गरिएको ।
विधुतीय सुशासन	कार्यालयबाट गरिने सम्पूर्ण कार्यमा कम्युटर प्रविधिको प्रयोग ।	बिद्युतीय शुसासन कम्प्युटरबाटै व्यक्तिगत घटना दर्ता तथा विभिन्न प्रकारका सिफारिसहरूको काम हुने गरेको । सम्पूर्ण सिफारिस, दर्तासम्बन्धी तालिम, सफ्ट्वेयर र अन्य कार्य नगरपालिका वेवसाईट सञ्चालनसम्बन्धी अभिमुखीकरण हुने गरेको ।	बिद्युत सेवाको स्तरोन्नति गर्दै पहुँच विस्तार । हरेक बर्ष बिद्युतीय प्रणालिबाट हुने कार्यमा प्रगति बढ्दै गएको ।
समन्वय र सहकार्यका प्रयासहरू	प्रदेश सरकार र न.पा.को सहकार्यमा अपाङ्गता रोकथाम कार्यक्रम, निजी साझेदारीमा सहकार्य भएको	नगरपालिकासँग समन्वय गरेर मात्र विभिन्न दातृ निकायहरूले काम गरिरहेको । राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गैर सहकारी संस्थाहरूसँग सहकार्य भइरहेको । खुला र पारदर्शिताको अभ्यासमा हातेमालोमा काम भइरहेको ।	एकअर्का प्रतिको सहकार्यको भावना बढेको । खुला र पारदर्शिताको विषयमा हातेमालो गर्ने कार्य भएको । अपाङ्गता रोकथाम तथा पुर्नस्थापना कार्यक्रम मार्फत अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुलाई औषधी उपचार खर्च वितरण गर्ने ।
अन्य सामाजिक सम्पादनका क्षेत्रहरू	प्रधानमन्त्रि रोजगार कार्यक्रम, मेड्पा कार्यक्रम सञ्चालन , रेमी कार्यक्रम तथा सामी परियोजना सञ्चालन	स्व-रोजगारका क्षेत्रमा नगरपालिकाले काम गरिरहेको स्व-रोजगारमूलक तालिम सञ्चालनमा रहेको । व्यवसायिक तालिम पश्चात सिप तालिम सञ्चालन हुने गरेको । अपाङ्ता क्षेत्रमा क्षमता विकास तथा सिपविकास कार्यक्रम सञ्चालन भएको र आत्म निर्भर हुँदै गएको । लैङ्गिक हिंसामा परेकालाई उद्धार तथा एक द्धारा प्रणालिद्धारा सेवा प्रदान गरेक ।	कार्यक्रमको प्रकृति अनुसार कार्य सञ्चालन भइरहेको । कार्यक्रमअनुसार थप उपलब्धी बढ्दै गएको । बैदेशिक रोजगारिबाट फर्किएका व्यक्तिहरूको पुन एकिकरण कार्यक्रम अन्तर्गत रेमी कार्यक्रमलाई थप व्यवस्थित गर्दै लगिएको । महिला अधिकार क्षेत्रमा सचेतना जगाउन सकेको ।

४.७ बिषयगत क्षेत्र / शाखागत रूपमा गत आ.ब. (०८०।)८१) का मुख्य मुख्य कार्य तथा उपलब्धीहरू

आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा उर्लाबारी नगरपालिकामा बिषयगत/शाखागत रुपमा निम्न अनुसारका सामाजिक उपलब्धीहरू देखिएका छन्। देखिएका उपलब्धीहरूलाई सामाजिक सूचकका आधारमा निम्नअनुसार प्रस्तुत गरिएको छ।

४.७.१ स्वास्थ्य क्षेत्रको विवरण

४.७.१.१ स्वास्थ्य क्षेत्रका मूख्य लक्ष्य तथा उद्देश्यहरू:

- नगरपालिका अन्तर्गतका सबै स्वास्थ्य संस्थाहरुबाट गुणस्तरणिय आधारभूत स्वास्थ्य सेवा निःशुल्क उपलब्ध गरिनुका साथै स्वास्थ्य चौकी र आधारभुत स्वास्थ्य केन्द्रहरुमा आवश्यकताका आधारमा क्रमशः निःशुल्क आधारभूत प्रयोगशाला (ल्याब) सेवा विस्तार गरिदै लगिने।
- राजघाट स्वास्थ्य चौकीलाई अस्पतालमा रुपान्तरण गर्दै प्रत्येक स्वास्थ्य संस्थाहरुमा औषधि तथा उपकरणको उपलब्धतामा वृद्धि गरिदै लगिने।
- अति विपन्न तथा गरिब नागरिकहरुलाई आकस्मिक स्वास्थ्य सेवा तथा दिर्घरोगहरुको उपचारका लागी उपलब्ध गराइएको सहायतालाई निरन्तरता दिइने।
- सरकारले विपन्न नागरिकहरुलाई उपचार सहुलियत दिदै आएको आठ ओटा रोगहरु (क्यान्सर, मृगौला, मुटुरोग, स्पाइनल इन्ज्युरी, पार्किन्सन्स, हेडइन्ज्युरी, अल्जाइमर र सिकलसेल एनिमिया) का विपन्न बिरामीहरुलाई प्रदान गरिएको यातायात खर्च (एम्बुलेन्स भाडा) मा निरन्तरता दिइने।
- पुर्णखोप दिगोपनाको लागी खोप केन्द्रहरुको भौतिक व्यवस्थापन, गुणस्तरीय खोप सेवाका लागी नयाँ स्वास्थ्यकर्मिहरुलाई तालिम र सरोकारवालहरुको समन्वयमा जनचेतनामूलक कार्यक्रम गरी यस नगरपालिकालाई पुर्णखोप युक्त नगर कायमै गरिने।
- स्वास्थ्य संस्थाहरुले गर्ने प्रतिवेदनलाई गुणस्तरीय, अनलाइन तथा डिजिटल प्रविधिमा पूर्णरुपमा लगिनेछ साथै स्वास्थ्य सेवाको गुणस्तरलाई सुधार गर्न न्युनतम सेवा मापदण्ड कार्यान्वयन गरिने।
- पाठेघरको क्यान्सर, मुखको क्यान्सरको लागि घुम्ति शिबिर संचालन गर्नुका साथै विपन्न महिलाहरुको पाठेघरको समस्या भएमा अप्रेसनका लागि अनुदानको व्यवस्था गरिने।
- मदन भण्डारी अस्पताल तथा ट्रमा सेन्टरको साझेदारीमा उपचार सहायताको कार्यक्रम सञ्चालन गर्न उत्प्रेरित बनाउन प्रोत्साहन तथा पुरस्कारको व्यवस्थालाई निरन्तरता दिइने।
- सबै वडामा कार्यरत महिला स्वास्थ्य स्वंयसेविकाहरुलाई आ-आफ्नो कार्यक्षेत्रमा दत्तचित्त भई काम उत्प्रेरित तथा प्रोत्साहन गरिने।

- निजी अस्पताल, पोलिक्लिनिक, क्लिनिक तथा सहकारी अस्पतालहरुको सेवालाई व्यवस्थित गराउन तोकिएका सेवाहरुको प्रवाह, सेवाशुल्क आदि मापदण्ड अनुसार भए नभएको नियमित अनुगमन गर्नुका साथै निजी स्वास्थ्य संस्थाहरुको संचालन अनुमती तथा नवीकरणलाई व्यवस्थित गरिने ।
- स्वास्थ्यमा सर्वव्यापी पहुँचको अवधारणा अनुरुप प्रवर्धनात्मक, प्रतिकारात्मक, उपचारात्मक तथा पुर्नस्थापनात्मक सेवाहरुलाई एकिकृत रुपमा विकास तथा विस्तार गर्दै लगिने ।
- नवशिशु मृत्युदर, शिशु मृत्युदर, मातृमृत्युदर र बाल मृत्युदरहरुलाई घटाई औषत आयु बढाइने किसिमका कृयाकलापहरु संचालन गरिने ।
- आयुर्वेद, प्राकृतिक चिकित्सा, योग तथा होमियोप्याथिक लगायतका चिकित्सा प्रणाणीलाई विकास र विस्तार गरिने, साथै स्थानीयस्तरमा उपलब्ध हुने जडिबुटीहरुको प्रबर्द्धन तथा उपयोगमा जोड दिइने ।
- बिपन्न ज्येष्ठ नागरीक तथा दिर्घरोगीहरुलाई मधुमेह र उच्च रक्तचाप रोगको औषधिहरु सबै स्वास्थ्य संस्थाबाट नि:शुल्क वितरण गरिनेछ, साथै ज्येष्ठ नागरिक तथा दिर्घरोगीहरुको नियमित रक्त सुगर तथा रक्तचाप जाँच सेवा लाइ निरन्तरता दिइने ।
- गुणस्तरीय सेवा तथा स्वास्थ्यकर्मीहरुको क्षमता अभिवृद्धीका लागी तालिम, अभिमुखीकरण गोष्ठी तथा अनसाइट कोचिङ तथा नियमित अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण गरिने ।
- महिला तथा बालबालिका लगायत विभिन्न उमेर समुहको शुक्ष्म पोषण अवस्था सुधारका लागि खाद्य विविधीकरण तथा सन्तुलित आहार उपभोगमा जोड दिनुका साथै बालबालिकाहरुको नियमित पोषण अवस्थाको लेखाजोखा गरिने ।
- विपन्न परिवारलाई स्वास्थ्य विमा कार्यक्रममा तथा निःशुल्क आबद्धतालाई निरन्तरता दिइने साथै थप विपन्न परिवारको पहिचान गरी निःशुल्क स्वास्थ्य बिमाको व्यवस्था गरिने ।
- सुरक्षित मातृत्व कार्यक्रम अन्तर्गतको ग्रामिण अल्ट्रासाउण्ड कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिंदै लैजाने ।
- माहामारी प्रकोप तथा किटजन्य रोगहरुको रोकथामको लागी विभिन्न कार्यक्रमहरु संचालन गरी माहामारी नियंत्रण गर्ने जसका लागी औषधि, उपकरणहरु समेतको प्रर्याप्त व्यवस्था गरिने ।
- ट्रमा सेन्टरको सहयोगमा बर्षमा २ वटा घुम्ति शिबिर संन्चालन गरिने ।
- नगरबासिहरूका लागि सबबहान र एम्बुलेन्स सेवाको नियमित व्यवस्था मिलाईने ।

४.७.१.२ उर्लाबारी नगरपालिकाले सरोकार पक्षको चाहना तथा लक्षित वर्गलाई सुविधा दिन विगत एक वर्षमा गरिएका मुख्य मुख्य नीतिगत व्यवस्था तथा प्रक्रियागत सुधार तथा कार्य उपलब्धी हरू:

- स्वास्थ्य संस्थाहरुबाट निःशुल्क रगत, सुगर जाँच तथा विपन्न जेष्ठ नागरीकहरुलाई सुगर तथा प्रेसरको औषधि नि:शुल्क वितरणको गरिएको।
- सरकारले कडारोग भनि परिभाषित गरेका आठओटा रोगहरुको उपचारका लागि ९८ जनालाई नगरपालिकाबाट सिफारिस गरिएको।
- कडारोगहरुको उपचारका लागी एम्वुलेन्स भाडा वापत ९ जनालाई जम्मा रकम रु. ८५ हजार प्रदान गरिएको।
- नगर क्षेत्रका ४६ जना विपन्न नागरिकहरुलाई उपचार सहायता वापत रकम रु. ६ लाख ६० हजार ६ सय प्रदान गरिएको।
- विपन्न नागरीक स्वास्थ्य बीमा कार्यक्रम अन्तर्गतका १७४१ घर परिवारको नि:शुल्क बीमा गरिएको।
- नियमित खोप, क्षयरोग, कुष्ठरोग, मातृ तथा नवजात शिशु कार्यक्रम, परिवार नियोजन सेवा, एकीकृत बाल स्वास्थ्य एवं पोषण, माहामारी रोग नियन्त्रण, हात्तिपाईले रोग नियन्त्रण, डेङगु लगायत किटजन्य रोगहरुको रोकथाम तथा नियन्त्रण र स्वास्थ्य प्रर्वधनका लागी सामुदायीक महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका परिचालन जस्ता आधारभूत स्वास्थ्य सेवा कार्यक्रमहरुलाई सबै वडास्तरमा विस्तार गरिएको।
- नगरपालिका अन्तर्गतका सबै स्वास्थ्य संस्थाहरुबाट तोकीएका औषधिहरु निशुल्क वितरण हुने व्यवस्था मिलाइएको।
- गर्भवति महिलाहरुको लागी ग्रामिण भिडियो एक्सरे सेवा मासिक रुपमा सबै वडामा नि:शुल्क संचालन गरिएको।

४.७.१.३ स्वास्थ्य क्षेत्रमा गत आर्थिक वर्षमा सञ्चालित विकास योजना तथा कार्यक्रमको विवरणः

तालिका नं.७ : स्वास्थ्य क्षेत्रको कार्य सम्पादनको लेखाजोखा

योजनाको नाम	लक्ष्य	उपलब्धी
एकिकृत प्रजनन तथा महिला स्वास्थ्य	महिला सामूदायिक स्वास्थ्य स्वयंसेविका कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।	क) सुरक्षित सुत्केरी गराउने आमाहरूको सङ्ख्या बढेको। ख) स्थानीय तहमा जनसङ्ख्याको व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यक्रम स्वास्थ्य संस्थाका इन्चार्जहरूलाई लैङ्गिक हिंसा र समावेशीकरण सम्बन्धी तालिमप्रदान गर्न स्वास्थ्य संस्थाका इन्चार्जहरूलाई लैङ्गिक हिंसा र समावेशीकरण सम्बन्धी तालिम प्रदान गरिएको।
खोप कार्यक्रम	स्वास्थ्य चौकी, आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्र, अस्पताल मार्फत खोप सेवा प्रदान गर्ने।	नियमित खोप सेवा सञ्चालन गरेको र अभियानमासमेत काम गरेको।
परिवार नियोजन	स्वास्थ्य चौकी, आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्र, अस्पताल मार्फत परिवार नियोजनको स्थायी र अस्थायी साधनको बारेमा सेवाग्राहीलाई जानकारी दिने।	परिवार नियोजनको स्थायी र अस्थायी साधनको बारेमा जानकारी भई परिवार नियोजनका साधनहरूको प्रयोगमा वृद्धि भई अनिच्छुक गर्भ रहने दरमा कमी आएको।
ओपिडि सेवा	मंगलबारे अस्पताल, स्वास्थ्य चौकी र आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्रमार्फत नियमित आएका बिरामीहरूलाई स्वास्थ्य परिक्षण र औषधी वितरण गर्ने।	मंगलबारे अस्पताल, स्वास्थ्य चौकी र आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्रमार्फत स्वास्थ्यका बारेमा जानकारी लिन आउने सेवाग्राहीको सङ्ख्यामा वृद्धि भएको।
नि;शूल्क औषधि वितरण	अस्पताल, स्वास्थ्य चौकी र आधार भूत स्वास्थ्य केन्द्रमार्फत सरकारले घोषणा गरेका विभिन्न प्रकारका औषधीहरू निशूल्क प्रदान गर्ने।	उर्लाबारी अस्पताल, स्वास्थ्य चौकी तथा आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्रमार्फतबाट औषधिहरू निःशूल्क प्रदान गर्ने भएकोले विपन्न परिवारको पनि पहुँच बढेको।

४.७.१.४ स्वास्थ्य क्षेत्रमा सामाजिक जिम्मेवारी बहन गर्ने क्षमता:

तालिका नं.८ : स्वास्थ्य क्षेत्रमा सामाजिक जिम्मेवारी बहन

सामाजिक विकासको क्षेत्र सूचकसहितको कामको विवरण	सामाजिक जिम्मेवारिको क्षेत्र	२०८१ अषाढ मसान्तसम्मका प्रयासहरू
एकीकृत प्रजनन् र महिला स्वास्थ्य	एकीकृत प्रजनन् तथा महिला स्वास्थ्य सबै	एकीकृत प्रजनन् तथा महिला स्वास्थ्यका लागि स्वास्थ्कर्मी थपिएको र स्वयम् सेविकाको माध्यमबाट प्रचार।
खोप कार्यक्रम	खोप कार्यक्रम सबै वडामा	खोप कार्यक्रमका लागि गाउँघर क्लिनिक, खोप क्लिनिक तथा महिला स्वंयम् सेविकाको माध्यमबाट प्रचार।
परिवार नियोजन	परिवार नियोजन सबै	परिवार नियोजनका साधनहरूको प्रयोग सम्वन्धी जनचेतना।
ओपीडि सेवा	ओपीडि सेवा नियमित	ओपीडि सेवा नियमित सेवा प्रवाह गरिएको।
नि:शुल्क औषधी वितरण	नि:शूल्क औषधि वितरण नियमित	सरकारले तोकेको नि:शूल्क औषधि वितरण भएको।

४.७.१.५ आयोजना तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्दा भोगेका समस्याहरू

- आवश्यकता बमोजिम बजेट, जनशक्ति, औजार उपकरणको व्यवस्था नहुनु।
- नेपाल सरकारले निर्धारण गरे अनुसारको आधारभूत स्वास्थ्य सेवा लिनको लागि स्थानीय स्तरमा चेतनामूलक कार्यक्रमलाई पूर्ण प्रभावकारी बनाउन नसकिएको।
- नगरपालिका भित्रका स्वास्थ्य संस्थामा शल्यक्रियाद्वारा प्रसूति गराउने सेवालाई नगरपालिकाबासीको चाहना अनुसारको र निजि स्वास्थ्य संस्थाहरूको तुलनामा व्यवस्थित गर्न नसकिएको।
- नगरपालिकाको जनसङ्ख्यालाई हेर्दा नगरपालिकामा विशेसज्ञ सहित सुविधा सम्पन्न अस्पताल नभएको कारण नगर अस्पताल, स्वास्थ्य चौकी तथा आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्रमा भन्दा सामान्य रोग लाग्दा पनि नगरपालिका बासीहरू उपचार गराउन नगर वाहिरका निजी अस्पतालहरूमा जाने गरेको।

४.७.१.६ भावी कार्यक्रम सञ्चालनको लागि चाल्नुपर्ने कदमहरू तथा सुझावहरू

- समयमै बजेट, जनशक्ति, औजार उपकरणको आवश्यक मात्रामा व्यवस्थापन गर्नुपर्ने।
- लक्ष्य प्राप्त गर्न कार्ययोजना तथा रणनीति तयार गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्ने।
- सरकारी तथा निजी सबै स्वास्थ्य संस्थाहरूको तर्फबाट उपलब्ध गराएका स्वास्थ्य सेवाहरूलाई समयमै एकीकृत गरी विवरण अध्यावधिक गरी राख्नुपर्ने।
- समयमै कार्यक्रम र सेवाको विस्तार भएबमोजिम जनशक्ति, औजार उपकरणको आवश्यक मात्रामा व्यवस्थापन गर्नुका साथै अवकाश भएका कर्मचारीहरूको स्थान समयमै पदस्थापना वा भर्ना गरिनुपर्ने।
- नगरपालिकाका तथा नगरपालिका मातहत संन्चालनना रहेका अस्पतालमा विषेश पहल गरी दक्ष चिकित्सकद्वारा शल्यक्रिया र प्रसूति गराउनुका साथै बिशेसज्ञ जनशक्तिको व्यवस्था गर्नुपर्ने।
- स्वास्थ्य सेवा लिन तथा सरकारले तोकेको आधारभूत सेवा लिनका लागि स्थानीय स्तरमा प्रचारात्मक कार्यलाई थप प्रभावकारी बनाई सामाजिक सहजीकरणमा प्राथमिकता दिनुपर्ने।
- कार्यक्रम र सेवा विस्तारको दाँजोमा थप जनशक्तिको व्यवस्था गर्नुपर्ने।
- कर्मचारीको कार्य सम्पादनको आधारमा दण्ड र पुरस्कारको प्रवन्ध गर्न सक्ने कानुनी व्यवस्था गर्नुपर्ने।
- जनसङ्ख्याअनुसार स्वास्थ्य क्षेत्रको लक्ष्य निर्धारण गरिनुपर्ने।
- कार्यक्रम र सेवा विस्तारको दाँजोमा जनशक्ति न्यून भए (देखिए) आवश्यक जाँचबुझ गरी तत्काल सेवा करारमा कर्मचारी नियुक्ति गरी सेवा प्रवाह चुस्त दुरूस्त बनाउनुपर्ने।

४.७.१.७ अवलोकनको क्रममा भेटिएका तथ्यहरू

- स्वास्थ्य सम्बन्धी चेतनामूलक कार्यक्रम तथा निःशूल्क औषधि वितरण कार्यक्रम वडा वडामा पुर्याएको देखियो।
- नगरपालिकाबाट संन्चालित अस्पताल, स्वास्थ्य चौकी तथा आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्रमा प्रभावकारी ढङ्गले सेवा दिन विषेशज्ञ कर्मचारीको अभाव देखियो।
- प्रत्येक वडामा स्वास्थ्य चौकी तथा आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्रले सेवा दिएको पाइयो।
- पहिलेको तुलनामा स्वास्थ्य सेवाप्रति नगरबासीहरूको सकारात्मक प्रतिक्रिया पाइयो।
- पहिलेको तुलनामा स्वास्थ्य बिमा थप व्यवस्थित बनाउँदै लगिएको तथा औषधि र उपचार गर्ने अन्य उपकरणहरू नगरपालिकाले समयमैं खरिद गरी उपलब्ध गराएको पाइयो।
- स्वास्थ्य सम्बन्धी चेतनामूलक सामग्रीहरू गाँउघरमा पुर्याएको देखियो।
- नगरले सिमित श्रोतसाधनका बाबजुत बेलावेला स्वास्थ शिविरको आयोजना गरी नगरिकलाई सेवा दिदै अएको पाईयो।

४.७.१.८ नगरपालिकामा स्वास्थ्यसेवा प्रदान गरिरहेका सेवा प्रदायक कार्यालयहरूः

तालिका नं.९ : स्वास्थ्यसेवा प्रदान गरिरहेका सेवा प्रदायक कार्यालयहरूको विवरण

क्र.सं.	संस्थाहरूको विवरण	सङ्ख्या	क्र.सं.	संस्थाहरूको विवरण	सङ्ख्या
१	अस्पताल	०	८	सुरक्षित गर्भपतन साइड	०
२	स्वास्थ्य चौकी	१	९	DOTS सेन्टर DR Sub सेन्टर	९
३	आयूर्वेद औषधालय	१	१०	सहरी स्वास्थ्य किल्निक	०
४	आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्र	८	११	प्रयोगशाला सेवा	२
५	बर्थिङ् सेन्टर	०	१२	गाउँघर क्लिनिक	४
६	क्षयरोग माइक्रोसकोपी सेन्टर	१	१३	खोप क्लिनिक	१८
७	OTC सेन्टर	२	१४	महिला स्वास्थ्य स्वयमं सेविका (LLG)	२१
यि स्वास्थ्य संस्थाहरूबाट आवश्यकताअनुसार गुणस्तरिय सेवा प्रदान गर्ने सक्ने बनाउने तथा सेवा विस्तार गर्दै लैजानुपर्ने देखिन्छ।					

४.७.२ शिक्षा क्षेत्रको विवरण

४.७.२.१ गत आ.ब. का शिक्षा क्षेत्रका मुख्य लक्ष्य तथा उद्देश्यहरू

- गुणस्तरीय शिक्षा र जनशक्तिको क्षमता विकासका लागि विद्यालयहरुको भौतिक पूर्वाधार विकास, मर्मत संभार र प्रविधिमैत्री बनाउँदै लैजाने ।
- सामुदायिक विद्यालयहरुले विद्यालय सेवा क्षेत्रमा प्रत्येक वर्ष भर्ना अभियान सञ्चालन गरी विद्यालय सेवा क्षेत्रमा रहेका पढ्ने उमेर समूहका सबै बालबालिकालाई विद्यालयमा भर्ना गर्ने नीतिलाई निरन्तरता दिएको ।
- नगरपालिकाले सञ्चालन गरेको नगरस्तरीय परीक्षालाई गुणस्तरीय रुपमा सञ्चालन गरिने साथै प्रारम्भिक बाल विकासमा भौतिक पूर्वाधार विस्तारका साथै बालबालिकाको सर्वाङ्गिण विकास गरिँदै लगिने ।
- प्रत्येक सामुदायिक विद्यालयका विद्यालय व्यवस्थापन समितिका अध्यक्ष र प्र.अ. तथा प्र.अ. र शिक्षकहरुसँग कार्यसम्पादन करार सम्झौता गरी शैक्षिक गुणस्तरलाई थप प्रभावकारी बनाउँदै लगिने ।
- विद्यालयमा शुद्ध पिउने पानी, उपयुक्त शौचालय, घेराबारा र विद्यालय भवनहरुको व्यवस्था गरिने ।
- नगर क्षेत्रका शैक्षिक संस्थाहरुको गुणस्तर वृद्धि गर्नका लागि आवश्यक कानुन निर्माण गरिँदै लगिने ।
- शैक्षिक क्षेत्रमा गुणस्तर कायम गर्न अनुगमन, निरीक्षण तथा सुपरीवेक्षणका कार्य विषय विज्ञहरुबाट गरिने ।
- शिक्षण सिकाइमा सूचना तथा प्रविधिको प्रयोग बढाउन सामुदायिक विद्यालयहरुलाई प्रविधिमैत्री बनाउँदै लगिने ।
- उच्च शिक्षामा सहज पहुँच र सहभागिता सुनिश्चित गरिने ।
- प्राविधिक शिक्षा अध्ययन गर्न चाहने विपन्न तथा जेहेन्दार, सिमान्तकृत, अल्पसंख्यक समुदायका विद्यायहरुलाई छात्रवृत्ति उपलब्ध गराइने ।
- संस्थागत विद्यालयहरुलाई सामुदायिक विद्यालयहरुसँग समन्वय गरी आवश्यक शैक्षिक परामर्श उपलब्ध गराइने ।
- कक्षा थप, विषय थप जस्ता विषयहरुलाई प्रक्रियागत रुपमा अघि बढाइ अनुमति प्रदान गरिने ।
- शिक्षा, युवा तथा खेलकूद शाखाको कामलाई थप प्रभावकारी बनाउन आवश्यक जनशक्ति उपलब्ध गराउँदै लगिने तथा शाखाको कार्यलाई व्यवस्थित गरिँदै लगिने ।
- बाल अधिकार तथा अतिरिक्त क्रियाकलापमा बाल सहभागिता सुनिश्चत गर्न बाल क्लवको गठन तथा परिचालन गरिँदै लगिने ।
- विद्यालयमा छात्राहरु र महिला शिक्षिकाहरुका लागि चेन्जिङ रुमको व्यवस्थालाई निरन्तरता दिइने ।
- नगर शिक्षा योजना र स्थानीय पाठ्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयन गरिने ।
- विद्यालयहरुमा निशुल्क सेनेटरी प्याड उपलब्ध गराइने ।

- बाल अधिकार तथा सामाजिक क्रियाकलापमा बाल सहभागिता सुनिश्चित गर्न सामुदायिक विद्यालयहरुमा स्काउटको गठन र परिचालन गरिने ।
- विद्यालयको भौतिक संरचनाको क्रमिक सुधार गर्दै बालमैत्री र अपाङ्गमैत्री बनाउँदै लगिने ।
- संस्थागत विद्यालयहरुसँग आवश्यक समन्वय, सहकार्य गर्ने साथै नगर शिक्षा समितिबाट अनुगमन र नियमनका पक्षलाई थप व्यवस्थित गर्दै लगिने ।
- सामुदायिक विद्यालय सुधारको लागि सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीहरुलाई मनोपरामर्श लगायतका कार्यक्रम सञ्चालन गरिने ।
- सामुदायिक विद्यालयका प्र.अ. तथा विद्यालय व्यवस्थापन समिति अध्यक्षहरुको क्षमता अभिवृद्धिका लागि तालिम तथा अवलोकन भ्रमण सञ्चालन गरिने ।
- खेलकूद क्षेत्रको विकासका लागि यस नगरपालिकाभित्र रहेका खेलकूद क्षेत्रमा विशेष योगदान पुर्याउने व्यक्तिहरुलाई सम्मान तथा पुरस्कृत गरिने ।
- विभिन्न विधामा खेलकूदका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्नको लागि प्रतियोगिताको आयोजना गरिने ।
- खेलाडिहरुलाई पालिकास्तरीय, जिल्ला स्तरीय र राष्ट्रिय स्तरका खेलहरुमा सहभागी गराइ खेलाडि उत्पादनको कार्यलाई थप व्यवस्थित गरिँदै लगिने ।
- विद्यालयस्तरमा हुने राष्ट्रपति रनिङ शिल्ड, एन प्याब्सनको खेलकुद प्रतियोगिता लगायतका खेलहरुलाई थप व्यवस्थित गर्दै लैजाने ।
- माध्यमिकस्तरमा अध्ययनरत छात्राहरुलाई आत्मरक्षा कार्यक्रम सञ्चालन गरिने ।
- मेयर कप फुटबल प्रतियोगितालाई निरन्तरता दिदै लगिनुका साथै मेयरसँग बालबालिका कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिने ।
- आउ, पढ. सिक, कमाउ र तिर अभियान अन्तर्गत न्यून आय भएका विपन्न तथा सिमान्तकृत पिछडा वर्गका विद्यार्थीहरुलाई पढ्नको लागि कोष स्थापना गरी सहलियत कर्जा उपलब्ध गराइने ।

४.७.२.२ उर्लाबारी नगरपालिका सरोकार पक्षको चाहना तथा लक्षित वर्गलाई सुविधा दिन विगत एक वर्षमा गरिएका मुख्य मुख्य नीतिगत व्यवस्था, प्रक्रियागत सुधार तथा कार्य उपलब्धीहरू:

- उर्लाबारी नगरपालिकाभित्र सञ्चालित सामुदायिक विद्यालयका विद्यालय कर्मचारीलाई लेखा तथा खरिद सम्बन्धी तालिम, बालविकास सहयोगी सहजकर्ताहरूलाई ७ दिने क्षमता विकास सम्बन्धी तालिम शिक्षकहरुलाई पाठ्यक्रम सम्बन्धी कष्टमाइज्ड तालिम तथा शिक्षकहरुलाई कम्प्युटर सम्बन्धी तालिम सञ्चालन गरिएको ।

- सबै सामुदायिक विद्यालयमा ई-हाजिरीको व्यवस्थापन गरी ई-हाजिरीलाई प्रयोगमा ल्याईएको । स्थानीय पाठ्यक्रम (हाम्रो उर्लाबारी) (कक्षा १-८) निर्माण तथा प्रवोधिकरण गरी शैक्षिक सत्र २०८१ बाट सामुदायिक तथा संस्थागत विद्यालयहरुमा लागू गरिएको ।
- विद्यालयको स्थलगत अनुगमन गरी विद्यालयको आवश्यकताका आधारमा अधुरा भवन निर्माण, जस्तापाता फेर्ने,कार्यालय व्यवस्थापन, रङरोगन र शौचालय निर्माण जस्ता कार्य गर्दै लगिएको । सामुदायिक विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तर तथा साक्षरता परियोजना (२०८०-२०८३) निर्माण गरी राष्ट्रिय योजना आयोगबाट प्राप्त कार्यक्रमलाई सुव्यवस्थित रुपमा सञ्चालनमा ल्याउनुका साथै उर्लाबारी नगरपालिका क्षेत्रभित्र सञ्चालित बिभिन्न सामूदायिक विद्यालयमा अस्थायी/करार तथा अनुदानकोटा मा शिक्षक नियुक्ति गरी विद्यालयको पठनपाठनलाई सरल र सहज बनाउँदै लगिएको ।
- सबै सामुदायिक विद्यालयहरुमा बालक्लव गठन गरिएको ।
- सामूदायिक, धार्मिक तथा संस्थागत विद्यालयलाई विभागको सूचना बमोजिम इमिस सफ्टवेयरमा विद्यार्थी विवरण अध्यावधिक गर्न लगाई व्यवस्थापनमा सहजीकरण गर्दै लगिएको ।
- पालिकास्तरीय फुटबल, भलिवल, क्रिकेट लगायतका खेलकूद सम्बन्धी विविध कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरी सम्पन्न गरिएको ।
- गुणस्तरीय आधारभूत तथा माध्यमिक शिक्षा प्रदान गर्न सञ्चालित शैक्षिक कार्यक्रमहरू प्रभावकारी बनाउन विद्यालयहरूको सञ्चालन व्यवस्थापनमा आवश्यक अनुगमन र निरीक्षण गरिएको ।
- बालविकास केन्द्रको अनुभव सहित विद्यालय भर्ना हुने वालवालिकाको सङ्ख्या बृद्धि भएको ।
- शिक्षक व्यवस्थापन गर्दा आयोगको करार सूचीलाई प्राथमिकता दिई व्यवस्थापन गर्ने अभ्यास गरिएको ।
- विद्यालयमा शौक्षिक सामग्री व्यवस्थापन र मूल्याङ्कनलाई सिकाइका लागि उपयोग गर्न सबै विद्यालयमा आर्थिक र प्राविधिक सहयोग गरिएको ।
- गरिब तथा जेहेन्दार विद्यार्थीलाई छात्रवृत्ति मार्फत उच्च शिक्षा अध्ययनमा सहयोग गरिएको ।
- बालिकाहरूलाई विद्यालय र समुदायमा विभेद, असमानता हिसाबाट मुक्त गर्न सचेतना र सशक्तिकरण गर्न निःशुल्क सेनीटरी प्याड वितरण, छात्रासँग उपमेयर कार्यक्रमबाट सबै विद्यालयका बालिकासँग प्रत्यक्ष कार्यक्रम संचालनमा रहेको ।
- विद्यालयमा इन्टरनेट सुविधा सुनिश्चित गरी अनलाईनबाट प्रशासनिक र प्राविधिक काम गर्न सकिने व्यवस्था गर्दै लगिएको ।
- विद्यालयहरूले नियमित रूपमा अतिरिक्त क्रियाकलाप सञ्चालन र विद्यार्थीको सिकाइ प्रगति सार्वजनिकीकरण कार्यक्रम, वार्षिक उत्सव, सामाजिक परीक्षण र विशेष भेला मार्फत विद्यालयमा अभिभावकको चासो र सहभागिता बढ्दै गएको ।

- विद्यालय तहका विद्यार्थीहरूको लागि राष्ट्रपति रनिङशिल्ड प्रतियोगिता सञ्चालन गरी जिल्ला स्तरको प्रतियोगितामा नगरको सहभागिता गराइएको ।
- स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण गरी पठनपाठन गर्दै लगिएको तथा पाठयक्रममार्फत स्थानीय महत्वपूर्ण स्थान, ऐतिहासिक तथा धार्मिक सम्पदाहरुको पठनपाठन गराइएको ।
- मठ मन्दिर, माङहिम, ग्रामथान, गुम्बा, चर्च निर्माण, जात्रा र पर्वहरु संरक्षण र विकास गर्न आवश्यकता अनुसार बजेट विनियोजन गरी धार्मिक सहिष्णुता विकासका कार्यहरू गरिएको ।

४.७.२.३ गत आर्थिक वर्षमा सञ्चालित योजना तथा कार्यक्रमको विवरण

तालिका नं.१० : विकास योजना तथा कार्यक्रमको विवरण

आयोजनाको नाम	लक्ष्य	उपलब्धी
विद्यालय क्षेत्र सुधार कार्यक्रम	लैङ्गिक अनुपात अनुकूल हुनेछ । विद्यालय छोड्ने दर शून्य हुनेछ वा न्यून हुनेछ । सिकाइ पद्धतिलाई समायानुकूल सुधार गरिने छ । शिक्षकहरूलाईतालिमको व्यवस्था गरिने छ । अनुसाशित र लगनशील जनशक्ति तयार गरिने छ ।	पहिलेको तुलनामा शिक्षण प्रक्रियामा सुधार भएको, व्यवस्थापन समितिको काम कारबाही प्रभावकारी भएको, पूर्वाधार निमार्णमा नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र नगरपालिकाको समन्वयमा विद्यालय पूर्वाधार निर्माणको लागि पहल भईरहेको, विद्यालय छोड्ने दर न्यून रहेको, लैङ्गिकता मैत्री शौचालय निमार्ण भएको, छात्रावृत्ति प्रदान गरेको, शिक्षण सिकाई प्रक्रिया व्यवहारिक बनाऊने कार्य भइरहेको ।
वार्षिक छात्रबृत्ति प्रदान गर्ने ।	दलित, जेहेन्दार तथा अन्य छात्र, छात्राहरूलाई छात्रावृत्ति प्रदान गर्ने ।	दलित, जेहेन्दार तथा अन्य छात्र, छात्राहरूलाई छात्रावृत्ति प्रदान गर्ने तथा शिक्षाप्रतिको बुझाइले बालबालिकाको शिक्षाप्रति आकर्षण बढेको ।
निःशूल्क पाठ्य पुस्तक वितरण गर्ने,	सबै विद्यार्थीलाई पाठ्यपुस्तक वितरण गर्ने ।	निःशूल्क पाठ्यपुस्तक पाउने भएकाले सबै बालबालिकाले पढ्न पाउने भएका ।
५ वर्ष मुनिका बालबालिकालाई शिशुमा भर्ना गर्ने	२.५ वर्षदेखि ५ वर्षमुनिकालाई बालविकास केन्द्रमा ल्याउने ।	प्रा.वि. तहमा शिक्षामा प्रवेश र जग बलियो पार्ने काम भएको ।
विद्यालय भर्ना अभियान	विद्यालयबाहिर रहेकालाई शिक्षामा पहुँच बढाउने ।	शिक्षाको प्रचार प्रसार भएको र विद्यालयमा पहुँच बढाउने भएको ।
मूल्याङ्कन परिक्षा	विद्यालयमा पढाएको विषय र शिक्षाको स्तर मापन गर्ने ।	कक्षा टेष्ट, त्रैमार्सिक, अर्धवार्षिक परीक्षा दिंदै आएको र शिक्षकले विद्यार्थीलाई पृष्ठपोषण दिंदै आएको ।
शिक्षामा समावेशिकरण	सबैलाई समान अवसर प्रदान गर्ने ।	कोही कसैले भेदभावको महसुस विद्यालयमा नगरेको ।

४.७.२.४ आयोजना तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्दा भोगेका समस्याहरू

- पूर्ण साक्षर, अनिवार्य तथा निःशूल्क आधारभूत शिक्षा सुनिश्चित गर्न व्यवहारिक रुपमा नसकिएको तथा आधुनिक सूचना तथा प्रविधिको क्षेत्रमा आएका अत्याधुनिक परिवर्तन र सुविधाबाट बहुसङ्ख्यक विद्यालययरू अझैपनि वञ्चित रहेका।
- राजनीतिक पार्टीहरूले शिक्षकहरूको सङ्गठन मार्फत शिक्षकलाई आफ्नो पार्टीस्वार्थ पूरा गर्न साधनको रूपमा पर्योग गर्नुका साथै विद्यालयका कार्यक्रम सञ्चालन गर्न विभिन्न निकाय तथा राजनीतिक र सामाजिक सहयोगको वातावरण सिर्जना नभएको।
- अभिभावक, शिक्षक, विद्यार्थीहरू विद्यालयप्रति चनाखो नहुनु तथा आर्थिक रुपले विद्यालयहरू कमजोर हुनु।
- बालबालिकाको क्षेत्रमा छुट्टाइएको बजेट तोकिएको क्षेत्रमा तथा प्रबावकारी रूपमा समयमा खर्च नहुनु।
- मानवीय श्रोत साधन परिचालनमा कठिनाइ भएकाले बालविकास केन्द्रमा धेरै व्यक्तिले रोजगार पाउन सक्ने सम्भावना भए पनि बजारमा यो विषयमा दक्ष व्यक्तिको अभाव रहेको।
- नतिजामा आधारित दण्ड र पुरस्कार प्रणाली लागु नहुँदा शिक्षा क्षेत्रमा स्वाच्छन्दता मौलाएको।
- शिक्षक विद्यार्थी अनुपात र भौतिक पूर्वाधारको अवस्था बीच तालमेल नहुँदा कतिपय विद्यालयमा विद्यार्थी न्यून र कतिपय विद्यालयमा धेरै हुनेगरेको।
- मध्यम तथा उच्च वर्गका छोरा, छोरीलाई सामूदायिक विद्यालयमा आकर्षण गर्न नसकिरहेको।

४.७.२.५ भावी कार्यक्रम सञ्चालनको लागि चाल्नुपर्ने कदमहरू तथा सुझाव

- विद्यालयहरूमा आवश्यक पूर्वाधार विकास गरी शिक्षण सिकाइका लागि उपयुक्त वातावरण वनाउनु पर्ने।
- व्यवस्थापन समितिलाई राजनीतिक प्रभावबाट मुक्त तथा विद्यालयमाथि स्थानीय सहयोग, सहकार्य, अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्नुपर्ने।
- बार्षिक रूपमा विद्यालय भर्ना अभियान प्रभावकारी रुपमा संचालन गरिरहनु पर्ने।
- उत्कृष्ट शिक्षक र विद्यार्थिलाई पुरस्कारको व्यावस्था गरी उत्प्रेरणा जगाउने व्यवस्था गर्नुपर्ने।
- विद्यालयलाई एकआपसमा आवश्यकता, औचित्यता तथा विद्यार्थी शिक्षक अनुपातका आधारमा गाब्दै (मर्ज गर्दै) लैजानुपर्ने।
- पहुँच वृद्धिका लागि छात्रवृत्ति लगायतका कार्यक्रमहरू अझ सशक्त बनाउँदै सञ्चान गर्नुपर्ने।
- गुणस्तरीय पठन पाठनका लागि सरोकारवालाहरूसँग सहयोग र सहकार्य गर्नुपर्ने।
- नगरपालिकाका पदाधिकारी, शिक्षा शाखा प्रमुख, शिक्षा अधिकृत तथा जिल्ला शिक्षा समन्वय अधिकारीबाट समय समयमा विद्यालयको अनुगमन भईरहनुपर्ने।
- विद्यालय व्यवस्थापन तथा शिक्षक अभिभावक संघको प्रभावकारी व्यवस्थापन तथा परिचालनका लागि प्रभावकारी प्रयास हुनुपर्ने।

- विद्यालय सुधार योजनामा आधारित शैक्षिक कार्यक्रमहरूको सञ्चालनमा जोड दिनुपर्ने।
- समुदायमा विद्यालय व्यवस्थापनका लागि आवश्यक प्रचार प्रसार तथा छलफलको निरन्तरता दिनुपर्ने।
- विद्यालयको भौतिक वातावरण विकासका लागि विद्यालय भवन निर्माण, बाहिरी वातावरण विकास तथा विद्यालय मर्मत सम्भारको कार्यक्रम प्रभावकारी रुपमा सञ्चालन हुनुपर्ने।
- दरबन्दीअनुसारका विषगत शिक्षकहरू विद्यालयहरूमा हुनुपर्ने।
- विद्यालयहरूमा पूर्वाधार निर्माण गर्दा र निर्माण गरिएका विद्यालयहरू अपाङ्ग मैत्री र बाल मैत्री हुनुपर्ने।
- विद्यालयको कामको आधारमा विद्यालयलाई प्रोत्साहन तथा सहयोगका कार्यक्रमरु सञ्चालन हुनुपर्ने।
- कक्षा छाड्ने र दोहोर्याउने प्रवृत्तिका कारण पत्ता लगाइ कक्षा छाड्ने र दोहोर्याउने प्रवृत्ति घटाउनुपर्ने तथा विद्यालय टिकाउदर कायम राखनुपर्ने।
- स्थानीय तह, गै.स.स. सँगको सहकार्यमा शैक्षिक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्नुपर्ने।
- वैकल्पिक शिक्षा तथा अनौपचारिक शिक्षा, समाहित शिक्षाको व्यवस्था एंव सुदृढीकरण गरी सबैमा शिक्षाको पहूँच पुर्याउने।
- बाल विकास केन्द्रहरूको विस्तार र सुदृढीकरणमा जोड दिने।
- माध्यमिक शिक्षाका लागि वैकल्पिक कार्यक्रम तथा अनौपचारिक शिक्षा तथा राष्ट्रिय साक्षरता कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्ने।
- बालबालिकाहरू, दलित, पिछडिएका वर्ग, जनजाति तथा विशेष आवश्यकता भएका बालबालिकाहरूलाई (प्राथमिक शिक्षाको) शिक्षाको मूल प्रवाहमा समाहित गर्ने।
- विद्यालयको व्यवस्थापकीय एंव भौतिक पक्षको सुधार गर्दै गुणस्तरीय शिक्षा प्रदान गर्ने।

४.७.३ महिला, बालबालिका सम्बन्धी क्षेत्रको विवरण

४.७.३.१ मूख्य लक्ष्य तथा उद्देश्यहरू:

- महिलाहरुलाई श्रोत, साधन, अवसर तथा लाभमा समान पहुँच सुनिश्चित गर्न प्रयास गर्ने।
- बालमैत्री स्थानिय शासन कार्यान्वयन गर्न सुचकहरुको आधार तयार गरी कार्यक्रमहरु संचालन गर्दै बाल संरक्षण प्रणालीलाइ सुद्धिढीकरण गरिने।
- महिला विकास कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिँदै महिला विकास कार्यक्रम अन्तर्गत वडा स्तरिय समिति र नगर स्तरिय समितिहरुको काम, कर्तव्य र स्थायित्वमा कार्यविधी परिमार्जन गरी प्राथमिकता दिने।
- महिला सिप विकास तथा आत्मनिर्भर कार्यक्रमहरुलाई निरन्तरता दिँदै सीप सिकेका महिलाहरुलाइ रिफ्रेसर तालिम सन्चालन गरी सिप परिक्षणको दायरामा ल्याउने र सिप परिक्षणपछि प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालिमको ब्यवस्था गरी सिप सिकेकालाई व्यवसायीकरण गर्दै लैजाने।
- आर्थिक र सामाजिक रुपले पछाडी परेका समुदाय र व्यक्तिहरुको सशक्तिकरण र समतामूलक विकासको माध्यमबाट सबै विषय क्षेत्र तथा संरचनामा पहुँच सुनिश्चित गर्ने।

- लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको अवधारणालाई सबै विषय क्षेत्रमा संस्थागत गर्दै लगिने ।
- जेष्ठ नागरिक सेवा तथा मिलन केन्द्र संचालन तथा व्यवस्थापन सम्वन्धी कार्यविधी अनुसारको संरचना बनाई कार्यक्रम संचालन गरिने र अन्य चेतनामूलक कार्यक्रमहरु संचालनमा ल्याउने ।
- प्रत्येक विद्यालयमा किशोर किशोरीहरुलाई जीवनोपयोगी सिप, आत्मरक्षा र लागु पदार्थ दुर्वेशनीसम्बन्धी चेतनामूलक कार्यक्रमहरु संचालन गर्दै लैजाने ।
- महिलाको जिविकोपार्जन सशक्तिकरण तथा कार्यवोझ कम गर्ने खालका कार्यक्रमहरु तयार गरी कार्यान्वयनमा लैजाने ।
- नगरपालिकामा बन्ने भौतिक संरचनाहरुमा महिला बालवालिका तथा अपाङ्गमैत्री बनाउने कुरामा नीतिगतरूपमा निर्णय गरी कार्यान्वयन गर्ने ।
- लैंगिक उत्तरदायी बजेट निर्माण गर्ने गरी आदिवासी, जनजाति, दलित, मधेसी, मुस्लिम, पिछडा वर्ग तथा दलित समुदायको परम्परागत सिप र ज्ञानलाई प्रवर्द्धन गरी रोजगारमुलक बनाउने ।
- महिला विकास कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिंदै महिला विकास कार्यक्रम अन्तर्गत वडा स्तरिय समिति र नगर स्तरिय समितिहरुको काम कर्तव्य र स्थायित्वमा कार्यविधी परिमार्जन गरी प्राथमिकता दिंदै लैजाने ।
- महिलाको जिविकोपार्जन सशक्तिकरण तथा कार्यवोझ कम गर्ने खालका कार्यक्रमहरु तयार गरी कार्यान्वयनमा लगिने ।
- सबै प्रकारको हिंसामा शुन्य सहनशीलताको नीति लिंदै, बालविवाह मुक्त नगरपालिका घोषणा र दिगोपनाका लागि समुदाय र विद्यालय स्तरमा थप सचेतनामुलक कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने नीतिलाई निरन्तरता दिने ।
- विपन्न नागरिक, आर्थिक अवस्था दयनीय भएका वर्गहरूका लागि जीवन सहयोगी कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने ।
- गाँस, बाँस र कपास जस्ता आधारभूत आवश्यकताबाट कसैलाई पनि बञ्चित नगर्ने ।
- उर्लाबारी नगर क्षेत्रभित्र कार्यरत गैरसरकारी संस्थाले आफ्नो योजना तथा कार्यक्रम तय गर्दा नगरपलिकाको आवश्यकताका आधारमा दोहोरो नपर्ने गरी नगरपलिकासँग समन्वय गरी कार्यक्रम/ परियोजना छनौट गरी कार्यान्वयन गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।
- गैर सरकारी संस्थाले गरेका कामको सघन अनुगमन गरी राम्रो काम गर्ने संस्थालाई मात्र कार्यक्रम/ परियोजना संचालन/कार्यान्वयनको अनुमति/नविकरण गर्दै लाने ।
- नगरपालिकाले स्वीकृत गरेका बाहेक अन्य आयोजना तथा कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने गैरसरकारी संस्थालाई कारबाही गर्ने तथा नगरपालिकासँगको साझेदारीमा गरिने विकास साझेदार संस्था बाहेक अन्य संस्थाले आफ्नो मात्र लगानीमा आयोजना तथा कार्यक्रम संचालन गर्दा अनिवार्य रुपमा नगरपालिकामा सूचीकृत हुनुपर्ने व्यवस्था मिलाउने ।

४.७.३.२ उर्लाबारी नगरपालिका सरोकार पक्षको चाहना तथा लक्षित वर्गलाई सुविधा दिन विगत एक वर्षमा गरिएका मुख्य मुख्य नीतिगत व्यवस्था, प्रक्रियागत सुधार तथा कार्य उपलब्धीहरू:

- लैङिक हिंसा विरूद्ध १६ दिने अभियान तथा विभिन्न दिवसहरू संचालन गरिएको ।
- विपन्न महिला समूह गठन र परिचालन (निगरानी समूह समेत) कार्यक्रमबाट ३०० जना महिलाहरु लाभान्वित भएका।
- उपमेयरसँग किशोर किशोरी कार्यक्रम (हिंसा र कुरीति सम्बन्धी) १२ वटा विद्यालयमा सञ्चालन गरिएको।
- ९० वर्ष भन्दा माथिका २७ जना ज्येष्ठ नागरिकहरुलाई सम्मान गरिएको।
- २० जनालाई प्रशिक्षक प्रशिक्षण TOT तालिम सञ्चालन गरिएको।
- सिप बिकास तालिम अन्तरगत नगरपालिकाबाट ब्यूटिपार्लर तालिम ३१, सिलाई कटाई तालिम ६४ जना र ढाका बुनाई ८४ जनाले रोजगारी पाएका तथा वडा स्तरमा सयौँको सङ्ख्यामा विभिन्न प्रकारका सिप बिकास तालिम सन्चालन गरिएको।
- नगर तथा वडा स्तरबाट विद्यालय पोशाक, खेलकुदका सामग्री वितरण गरिएको।
- बालमैत्री स्थानिय साशन युक्त वडा घोषणाको लागि वडा न. १ र वडा न.६ अन्तिम चरणमा रहेको।
- अपाङ्गता रोकथाम तथा पुर्नस्थापना कार्यक्रम मार्फत १५ जना अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुलाई औषधी उपचार खर्च वितरण गर्नुका साथै १३ जना अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुलाई सहायक सामग्री वितरण गरिएको।
- १८ जना अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुलाइ फाइबरको सिरक वितरण गरिनुसा साथै २५ जना अपाङ्गता भएका व्यक्ति र परिवारहरुलाइ मौरी पालन तालिम सचालन गरिएको।
- राष्ट्रपति महिला सशक्तिकरण परियोजना अन्तर्गत नमूना बस्तीका ४० जनालाई उधमशिलता विकास तालिम सञ्चालन गरिएको।
- बाल श्रम विरुद्धको अभियान सञ्चालन गर्दा बाल श्रममा कमी आएको तथा बालविवाह अन्त्यका लागि सशक्तिकरण कार्यक्रम संचालन गरिएको।
- उर्लाबारी नगरपालिकाको सम्पूर्ण वडाहरूमा बालक्लब सञ्जाल समेत गठन भएको ।
- प्रहरी कार्यालयको रेकर्ड अनुसार बालवालिका तथा महिलाहरूको अपहरण, जवरजस्ती करणी, आत्महत्या, भवितब्य घटना तथा मानव बेचबिखन र कर्तव्य ज्यान मुद्दामा कमी आएको तथा तुलनात्मक रुपमा महिला हिंसाका बारेमा महिलाहरू सचेत भएको देखियो। यसका लागि नगरपालिका स्तरमा दुर्व्यसन नियन्त्रणका लागि समय समयमा कार्यक्रम तथा संवादहरू भइरहेको देखियो।

४.७.३.३ महिला, बालबालिका तर्फ गत आ. व. मा सञ्चालित विकास योजना तथा कार्यक्रमहरूको विवरण:

तालिका नं.११ : विकास योजना तथा कार्यक्रमको विवरण

क्र स	कार्यक्रमको नाम	सञ्चालित क्रियाकलाप
१	अपाङ्गता परिचयपत्र वितरण समन्वय समितिको बैठक भत्ता तथा विभिन्न ठाँउमा अपाङ्गत परिचय वितरण शिविर सञ्चालन	अपाङ्गता परिचयपत्रका लागि माग निवेदन वमोजिम चेक जाँच गरी शिविर संचालन गरी अपाङ्गता परिचयपत्र वितरण।
२	महिला हिंसा विरुद्धको १६ दिने अभियान कार्यक्रम	महिला हिंसा विरुद्ध विभिन्न सचेतनामुलक कार्यक्रम।
३	जेष्ठ नागरिकद्धारा पुस्तान्तरण कार्यक्रम	विभिन्न कक्षामा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुलाई अघिल्लो पुस्ताका परम्परा सस्कृति रितिरीवाज तथा रहनसहन अहिलेका पुस्तालाई ज्येष्ठ नागरिकहरुद्धारा आफ्ना अनुभव प्रदान गरिएको।
४	जेष्ठ नागरिक दिवस	जेष्ठ नागरिकहरुलाई स्वास्थ्य रहने उपायको जानकारी तथा ९० वर्ष माथिका २७ जना जेष्ठ नागरीकलाई सम्मान कार्यक्रम।
५	बालविवाह अन्त्यका लागि सशक्तिकरण कार्यक्रम	वालबिवाह न्युनिकरणको लागि सचेतनामुलक कार्यक्रम संच्चालन गरिएको।
६	अपाङ्गता भएका व्यक्तिको संस्था सृदृढिकरण तथा अपाङ्गता सशक्तिकरण कार्यक्रम	प्रत्येक वडाका अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरलाई शसक्तिकरणका कार्यक्रम सञ्चालन।
७	अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुलाई सहायक सामग्रीको वितरण	उर्लाबारी नगरपालिकामा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरलाई निशुल्क फाईबर सिरक १८ थान, २५ जानालाई मैरीपालन तालिम तथा १३ जनालाई शाहायक सामग्री वितरण गरेको
८	अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुलाई स्वास्थ्य उपचारमा सहयोग	१५ जना अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुलाई स्वास्थ्य उपचार सहयोग कार्यक्रम।
९	अपाङ्गता समन्वय समितिको बैठक	अपाङ्गता परिचयपत्र वितरण समन्वय समितिको बैठक वसेको।
१०	अन्तराष्ट्रिय अपाङ्गता दिवस कार्यक्रम	अन्तराष्ट्रिय अपाङ्गता दिवसको अवसरमा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुलाई सहायक सामग्री वितरण तथा अपाङ्गता रोकथाम तथा पुनस्थापना सम्वन्धि अभिमुखिकरण कार्यक्रम गरिएको।
११	अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुको पहिचान तथ्याङ्क संङ्कलन र अध्वावधिक साथै अनुगमन	प्रत्येक वडामा गएर अपाङ्गता तथ्याङ्क संकलन साथै अध्वाधिक तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुको अनुगमन तथा निरीक्षण।
१२	अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा परिवारका सदस्यहरुलाई उद्यमशिलता तालिम	राष्ट्रपति महिला सशक्तिकरण परियोजना अन्तर्गत नमूना बस्तीका ४० जनालाई उधमशिलता विकास तालिम सञ्चालन गरिएको।
१३	वडा वालक्लव सञ्जाल गठन	उर्लाबारी नगरपालिकाको सम्पूर्ण वडामा बाल क्लव सञ्जाल गठन।

४.७.३.४ आयोजना तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्दा भोगेको समस्याहरू

- बजेट कम हुनु सहभागि धेरै हुनु ।
- तालिममा लक्षित वर्गको मानिसहरूभन्दा बेलवाला र पहुँच वालाको उपस्थिति बढी हुनु ।
- बजार स्तरमा कार्यक्रम बढी सञ्चालन हुनु गाउँस्तरमा कम कार्यक्रम सञ्चालन नहुनु ।
- वालक्लव तथा वाल संरक्षण समितिहरूमा क्रियाशिल नहुनु ।
- हिंसामा परेका महिलाले आफू हिंसामा परेको कुरा नभन्नु तथा महिलाहरूमा हिंसाविरुद्ध चेतना अभिवृद्धि आवश्यक समन्वय र सहयोगको वातावरण सिर्जना नहुनु ।
- सीपमूलक तथा रोजगारीमूलक तालिमहरू समयमै सञ्चालन नहुनु तथा सन्चालन भएका तालिम कच्चा पदार्थको उपलब्धता, सहभागिको माग र बजारको सम्भाब्यता अध्ययन नगरी तालिम सन्चालन हुनु ।
- विपन्न परिवारका लागि विभिन्न प्याकेज कार्यक्रम र छात्रवृतिको व्यवस्था यथोचित नहुनु तथा गरिबी घटाउन नीतिगत व्यवस्था नगरिनु ।
- सामाजिक परिचालनअन्तर्गत अति विपन्न, गरिब, दलित तथा लक्षित परिवारहरूमा आय आर्जनका लागि जीविकोपार्जन परियोजना कार्यक्रमहरू पालिका र गैर सरकारी संस्थाबीच समन्वय नहुनु ।
- नीतिगतरुपमा सम्पूर्ण जातजाति, लिङ्ग, वर्ग, धर्म, भाषाहरूको समावेशी अवसर, रोजगारी सृर्जना भएजस्तो देखिए पनि यथार्थमा त्यस्तो नहुनु ।
- वातावरण सुधार, ध्वनि नियन्त्रण, घर तथा उद्योगहरूबाट निस्कने धूवाँ नियन्त्रणमा सुधार नहुनु ।

४.७.३.५ भावी कार्यक्रम सञ्चालनको लागि चाल्नुपर्ने कदमहरू तथा सुझावः

- समयमै बजेटको व्यवस्था गर्नु तथा बजेट कम हुन नदिनुपर्ने ।
- तालिममा लक्षित वर्गको मानिसहरूलाई प्रथमिकताका साथ उपस्थिति गराउनुपर्ने ।
- बजार स्तरमा भन्दा गाउँस्तरमा कार्यक्रम बढी सञ्चालन गर्नुपर्ने ।
- बालक्लव तथा वाल संरक्षण समितिहरूमा वृद्धि गर्दै लैजानु तथा बाल क्लबहरूको सुदृढीकरणमा जोड दिँदै बालबालिकाहरूमा नेतृत्व गर्ने सक्ने क्षमताको विकास गराउनुपर्ने ।
- हिंसामा परेका महिलालाई हिंसा न्यूनीकरण गर्न दुबै पक्षलाई झिकाई छलफल तथा मिलापत्र गराउने वातावरण सृजना गर्नुपर्ने ।
- विभिन्न सीपमूलक तथा रोजगारीमूलक तालिमहरू समयमै पाठ्यक्रमअनुसार सञ्चालन गर्नुका साथै साहभागिको माग, कच्चा पदार्थको उपलब्धता र बजारीकरणको अध्ययन गरेर मात्र तालनम सन्चालन गर्नुपर्ने ।

- विपन्न परिवारका लागि विभिन्न प्याकेज कार्यक्रम र छात्रवृतिको व्यवस्था गरी गरिबी घटाउन विभिन्न संघसंस्थाहरू सँग नगरपालिकाले आवश्यक समन्वय र सहकार्य गरेर कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्नुपर्ने ।
- सामाजिक परिचालनअन्तर्गत अति विपन्न तथा दलित परिवारहरूमा आय आर्जनका लागि जीविकोपार्जन परियोजनाअन्तर्गत नागरिक सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गराउनुपर्ने ।
- नीतिगतरुपमा सम्पूर्ण जात जाति, लिङ्ग, वर्ग, धर्महरूको समावेशी, अवसर, रोजगारी, अधिकारको ब्यवस्था गर्नुपर्ने ।
- वातावरण सुधारका लागि घर तथा उद्योगहरूबाट निस्कने धूवाँ तथा ध्वनि नियन्त्रणका लागि सम्बन्धित निकायहरूलाई पत्राचारमार्फत जानकारी गराउनु र तत्काल त्यस्तो कार्य कम गराउनुपर्ने ।
- एच आइ भी एड्सको निरन्तर अनुगमन, न्यूनीकरणको लागि योजना बनाई, बसाइसराई गरी आएका तथा वैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएका कामदारहरूलाई विशेष ध्यान दिने तथा गाउँ वडा समन्वय समितिलाई परिचालन गराउनुपर्ने ।
- तेस्रो लिङ्गि व्यक्तिहरूका लागि कानुन बनाई विषेश कार्यक्रम संन्चालन गर्नुपर्ने ।
- विभिन्न नीति तथा कार्यक्रमबाट विकासमा समान सहभागितामा सुनिश्चितता गराउनु तथा बाल सञ्जाल, महिला सञ्जाल, समन्वय समिति, अन्य लक्षित वर्गका समितिहरू मार्फत सहभागिता सुनिश्चित गराउनुपर्ने ।

४.७.४ भौतिक पूर्वाधार क्षेत्रको विवरण

४.७.४.१ लक्ष्य तथा उद्देश्यहरू:

- साना तथा अल्पकालिन आवश्यकताका योजना तथा कार्यक्रमहरुलाई निरुत्साहित गर्दै ठूला तथा दिर्घकालिन महत्व कायम गर्ने योजना तथा कार्यक्रमहरुको कार्यान्वयनलाई प्राथमिकता दिने।
- उपभोक्ताहरुको प्रत्यक्ष सहभागिता लाभ, साझेदारी र अपनत्व कायम हुने कार्यक्रम तथा योजनाहरुको कार्यान्वयन उपभोक्ता समितिबाट गरिने।
- उपभोक्ता समिति तथा टोल विकास संस्थाबाट योजनाहरुको कार्यान्वयन प्रकृयालाई सहज र व्यवस्थित रुपमा संचालन गर्न उपभोक्ता तथा टोल विकास संस्थाका पदाधिकारी तथा सदस्यहरुलाई योजना तथा कार्यक्रम संचालनसम्वन्धी तालिम प्रदान गरिने।
- टोल विकास संस्थाहरुको क्षमता अभिबृद्धी गर्दै सम्बन्धित योजना तथा कार्यक्रमहरुमा टोल विकास संस्थाहरुको सहभागिता बढाउँदै लगिने।
- नगरपालिकाबाट हुने ठेक्का प्रकृयाका योजनाहरुमा रु १५ लाखभन्दा माथिका योजनाहरु अनिवार्य रुपमा विद्युतिय ठेक्का प्रकृया मार्फत संचालन हुने व्यवस्था मिलाइने।
- सञ्चालित योजना तथा कार्यक्रमहरुमध्ये रु. ५ लाखसम्मका योजना तथा कार्यक्रमहरु वडास्तरीय अनुगमन समितिबाट अन्तिम अनुगमन गर्ने नीति लिइने।
- प्रत्येक वडाहरुमा कम्तिमा एउटा रु बीस लाखभन्दा बढीको योजना संचालन गर्ने तथा त्यस्तो योजना क्रमागत योजनाको रुपमा संचालन गरिने।
- वडागत पूर्वाधार विकास क्षेत्रको प्राप्त बजेट सिमाभित्र रही रु. ५ लाखसम्म रकम विनियोजन गरी वडा मार्फत साना तिना मर्मत सम्भारका कार्य गर्ने नीति लिइने।
- उपभोक्ताहरुको माग र आवश्यकताका आधारमा नगरका थप बाटोहरुमा सडक बत्ति जडान तथा विस्तार कार्य गर्दै लगिने।
- पालिकाभित्र सञ्चालन हुने योजनाहरुको अनुगमनलाई प्रभावकारी बनाउन वडास्तरीय तथा नगरस्तरीय अनुगमन समितिबाट नियमित रुपमा अनुगमनको व्यवस्था मिलाइने।
- नगरपालिकाबाट स्वीकृत भएका वार्षिक योजना तथा कार्यक्रमहरुलाई समयमै सञ्चालन गरी आर्थिक वर्षको अन्त्यमा आएर काम गर्ने परिपाटीलाई निरुत्साहित गर्दै लागिने।
- नगरपालिकाबाट संचालन हुने योजना तथा कार्यक्रमहरुमा लागत साझेदारी सम्बन्धि नीतिलाई प्राथमिकता दिएको।
- उपभोक्ता समिति तथा टोल विकास संस्थाहरुबाट संचालन हुने योजनाहरुमा उपभोक्ता समिति/टोल विकास संस्थाहरुको साझेदारी अनिवार्य रुपमा गरिने।

- सार्वजनिक विद्यालय र सरकारी कार्यालयको जग्गामा बन्ने पुर्वाधार तथा योजनाहरुमा लागत सहभागिता अनिवार्य नगर्ने नीति अबलम्वन गरिने।
- माटोको काम, ग्राभेल, ड्रेन, पेभिङ्ग ब्लक, कल्भर्ट निर्माणको कार्यमा न्यूनतम १५ प्रतिशत लागत साझेदारी अनिवार्य गरिने।
- सडक बत्तिको जडान, मर्मतमा न्यूनतम २५ प्रतिशत र महसुलमा न्यूनतम ५० प्रतिशत लागत साझेदारी अनिवार्य गरिने।
- वार्षिक विकास कार्यक्रम अन्तर्गत विनियोजित योजनामध्ये उपभोक्ता समितिबाट लागत सहभागिता भई सम्पन्न योजनामा बचत हुने जाने रकमबाट सोही स्थानमा नयाँ योजना सञ्चालन गर्ने नीति लिइने।
- ठेक्का प्रकृया मार्फत संचालन हुने योजनाहरुमा लागत साझेदारी अनिवार्य नगर्ने नीति अबलम्वन गरिने।
- खोला, नदी नियन्त्रण र सार्वजनिक जग्गा/क्षेत्रभित्रको तटबन्ध र आपतकालिन विपद् व्यवस्थापनमा लागत सहभागिता अनिवार्य नगर्ने नीति अबलम्वन गरिने।

४.७.४.२ उर्लाबारी नगरपालिका सरोकार पक्षको चाहना तथा लक्षित वर्गलाई सुविधा दिन विगत एक वर्षमा गरिएका मुख्य मुख्य नीतिगत व्यवस्था, प्रक्रियागत सुधार तथा कार्य उपलब्धीहरू:

- शहरी शासकीय सुधार अनुदान कार्यक्रम अन्तर्गत कृष्णचोक देखि सुनझोडा सामुदायिक वनसम्म जाने सडक स्तरोन्नती योजनाको निर्माण कार्य भएको।
- उर्लाबारी नगरपालिका वडा नं १ को राम्री खोलामा बक्स कल्भर्ट निर्माण सम्पन्न भई प्रयोगमा आएको।
- उर्लाबारी नगरपालिका वडा नं ४ बक्राहाखोलामा वक्राहा विष्णु गंगाघाटको कार्य पहिलो चरणको निर्माण सम्पन्न भएको।
- उर्लाबारी नगरपालिका वडा नं ३ मा अपाङ्गमैत्री भवनको निर्माण कार्य भएको तथा वडा नं ९ को आधारभूत स्वास्थ्य कार्यालय भवनको निर्माण सम्पन्न भएको।
- उज्यालो उर्लाबारी कार्यक्रम अन्तर्गत सडक बत्ती नयाँ विस्तारका लागि सडक बत्ति र बल्व जडान कार्य उपभोक्ता समितिको साझेदारीमा गरिएको।
- गत आ.ब. मा वडा नं. ७ र ८ को वडा कार्यालय भवनको निर्माण कार्य सम्पन्न भई आफ्नै भवनबाट सेवा सञ्चालनमा आएको।
- उर्लाबारी नगरपालिका क्षेत्र भित्रका विभिन्न सामुदायिक विद्यालयहरुको भौतिक पूर्वाधार कार्य तथा उर्लाबारी बहुमुखी क्याम्पसको प्रशासनिक तथा शैक्षिक भवनको निर्माण कार्य भएको।
- ड्रेन ३८६३ मि., साइडवाल ४७६८ मि., ग्राभेल ११६५६ मि, पेभिङ्ग ब्लक २३८६ मि, सडक कालोपत्रे २६३४ मि., भवन निर्माण तथा मर्मत ३९ वटा, कल्भर्ट निर्माण तथा मर्मत ७ वटा, तटबन्धन ११ वटा निर्माण सम्पन्न भएको।
- उपभोक्ता समितिबाट संचालन हुने बाहेकका आयोजनाहरु E-bidding मार्फत सञ्चालन गरिएको।

- जस्तापाता, तारजाली, ह्युम पाइप, डिजिटल एक्सरे, पशु औषधी, नि:शुल्क तथा औषधीजन्य सामग्री खरिद कार्य समयमै सम्पन्न गरी उपयोग गरिएको ।

भौतिक पूर्वाधारतर्फ भएका क्रियाकलाप तथा उपलब्धीहरूलाई तालिकामा

तालिका नं.१२ : सडक तर्फको प्रगति विवरण

आ.ब. ०८०।०८१ सम्म निर्माण सम्पन्न भएका सडक पूर्वाधारहरू			
कालो पत्रे सडक	**कल्भर्ट निर्माण र मर्मत**	**ग्राबेल सडक**	**पेम्बिङ ब्लक**
२३३४ मि.	७ वटा	११६५६ मि.	६२११ मि.
ड्रेन निर्माण	**भवन निर्माण तथा मर्मत**	**साइडवाल**	**तटबन्ध**
३८६३ मि.	३९ वटा	४७६८ मि.	११

४.७.४.३ आयोजना तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्दा भोगेका समस्याहरू

- केही निर्माण सामग्रीहरुको हकमा स्वीकृत स्थानीय दररेट र बजारको दरमा भिन्नता हुन आएको कारण वास्तविक बिल भरपाई प्राप्त नहुने गरेको ।
- अधिकांश निर्माण व्यवसायीले सम्झौताको म्याद भित्र काम सम्पन्न नगर्ने ।
- केही उपभोक्ता समितबाट संचालन हुने योजनाहरुमा सम्बन्धित प्राविधिक सँग समन्वय नगरी काम गर्ने गरेको कारण भुक्तानीमा समस्या हुने ।
- केही बोलपत्रदाताहरुले गलत मनसायका साथ अनाधिकृत कागजात पेश गरी कार्यालयलाइ समस्यामा पार्ने ।
- कुनै कुनै निर्माण सामग्रीको कर विजक उपलब्ध नहुनु (माटो) उपलब्ध भए पनि स्वीकृत दरमा उपलब्ध नहुनु (ढुंगा गिट्टी)।
- निर्माण व्यवसायी वा उपभोक्ता समितिको कारण काम समयमा सम्पन्न भए पनि अनुगमन र शाखागत ढिलाई तथा कानुनी समस्याले बजेट निकासा ढिलो हुनु ।
- केही प्राविधिकहरुको बदमासीको कारण सवै प्राविधिकहरुलाइ गलत नजरले हेरिनु ।
- कुनै योजनाहरुको (प्रदेश र संघको श्रोतबाट सञ्चालित) समयमा भुक्तानी गर्न नसकिने कारण निर्माण व्यवसायीलाई समयमै काम सम्पन्न गर्न कठिनाइ हुने गरेको ।
- कुनै निर्माण सामग्री स्थानीय स्तरमा उपलब्ध नहुने र उक्त सामग्री उपलब्ध हुने ठाउँको पहिचान गरी ढुवानी गर्दा व्यवसायीहरुलाइ ढुवानी अन्य समस्या हुने गरेको ।
- लागत सहभागितामा सन्चालन गर्नुपर्ने योजना तथा कार्यक्रमहरूमा लागत सहभागिता जुटाउन समस्या हुने गरेको ।

४.७.४.४ भावी कार्यक्रम सञ्चालनको लागि चाल्नुपर्ने कदमहरू तथा सुझावः

- उपभोक्ता समितिका पदाधिकारीहरुलाई निर्माण कार्य सम्बन्धी ज्ञानको कमी हुने र हर समय प्राविधिकको उपलब्धता नहुने भएको कारण जनप्रतिधिहरुलाइ तालिम दिइ जिम्मेवार बनाउने ।
- उपभोक्ता समिति मार्फत संचालन गरिने योजनाहरुको लागत अनुमान सकेसम्म नेपाली भाषामा तयार गर्ने ।
- वार्षिक खरिद योजना बनाइ सो अनुरुप कडाइका साथ योजनाहरु कार्यान्वयन गर्ने र सोको लागि आवश्यक श्रोत साधन तथा मानव सम्साधनको पर्याप्ततामा जोड दिने ।
- निर्माण व्यवसायीहरुलाई अभिमुखिकरण गराइ योजना सञ्चालनमा जिम्मेवार बनाउने ।
- निर्माण कार्यमा सकेसम्म स्थानीय स्तरमा उपलब्ध सामग्रीहरु समावेश गर्ने ।
- नगरपालिकाबाट सञ्चालित योजनाहरूको सङ्ख्या छनोट गर्दा आजश्यकता र प्राथमिकताको आधारमा छनोट गर्ने त्यसका लागि योजना बेँकको निर्माण गरी प्राञ्चमिकता निर्धारण गर्ने ।
- लागत सहभागितालाई बैज्ञानिक बनाउने तथा लागत सहभागिता उठाउन नसक्ने परिवारका लागि नगरपालिकाले यथोचित प्रवन्ध गर्ने, मिलाउने ।
- ढुङ्गा, गीट्टी र वालुवा वर्षातको समयमा उत्खनन्न गर्न नमिल्ने भएकाले योजना समयमै सम्झैता गरी सञ्चालन सम्पन्न गर्नुपर्ने ।

४.७.५ भवन तथा बस्ती विकास सम्बन्धी क्षेत्रको विवरण

४.७.५.१ लक्ष्य तथा उद्देश्यहरूः

- नगरपालिका भएपछि निर्माण भइसकेको भवनहरुको अभिलेख व्यवस्थापनका लागि घरनक्सा अभिलेखिकरण कार्यविधि बनाएर व्यवस्थित गरिँदै लगिएको।
- घरनक्शा पासका लागि E-building Permission System (EBPS) लागु गरिएको तथा नगर क्षेत्र भित्र रोजगार बढाउन नगरका इक्छुक व्यक्तिहरुलाई समय समय भवन निर्माण सम्बन्धी डकर्मी तालिमलाई गरिँदै आएको।
- उर्लाबारी नगरपालिकाको भू-उपयोग नीतिमा आधारित MTMP निर्माण गरी सम्पूर्ण नगरका बाटोहरुको क्षेत्राधिकार तोकिँदै लगिएको।
- यस नगरमा बनेका र बन्ने सार्वजनिक भवनहरु पहुँचयुक्त बनाउने गरी डीजाइन गर्ने व्यवस्था मिलाउने र त्यसका लागि नगरपालिकाका सम्पूर्ण प्राविधिकहरुलाई उपयुक्त डिजाइन सम्बन्धी तालिमको व्यवस्था गर्दै गरिएको।
- घर निर्माण/नक्शा पास तथा कित्ताकाट गर्दा जग्गा विकास (प्लानिङ) तथा हाउजिङ निर्माण सम्बन्धी निर्देशिका, २०७९ मा भएको प्राबधान बमोजिम गर्ने कार्यलाई अनिवार्य गरिएको।

४.७.५.२ सरोकार पक्षको चाहना तथा लक्षित वर्गलाई सुविधा दिन विगत एक वर्षमा गरिएका मुख्य मुख्य नीतिगत व्यवस्था तथा प्रक्रियागत सुधारहरू

- "उर्लाबारी नगरपालिकाको पुरानो घर अभिलेखिकरण (सूचीकृत) कार्यविधि, २०८१" कार्यान्वयमा भवन निर्माण इजाजत नलिई बनेका पुरानो भवनहरुको अभिलेख राखी राजस्वको दायरामा ल्याएको।
- भवनको नक्सापास कार्यलाइ सहज बनाउन अनलाइन मार्फत घर नक्शापास गरी सेवा दिदै आएको।

४.७.५.३ आयोजना तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्दा भोगेका समस्याहरू

- सेवाग्राहीमा घर नक्सा पास गर्ने प्रक्रिया पालना नगर्ने प्रवृत्ति।
- भवन निर्माण आचारसंहिताको उल्लंघन।
- अपाङ्गतामैत्री भवन निर्माणमा मापदण्ड नपुग्ने।
- भू-उपयोग योजनाको वर्गीकरण र कित्ताकाट कार्यमा जटिलता।
- भूमिहीन, सुकुम्बासी, र अव्यवस्थित बसोबासी व्यवस्थापन प्रक्रियामा समन्वयको कमी।
- जग्गा नापजाँच र धनीपूर्जा वितरणमा प्राविधिक र कानूनी समस्या।
- भवन निर्माणका लागि दक्ष डकर्मीहरूको अभाव।
- भवन निर्माण आचारसंहिताबारे जनचेतनाको कमी।

- घरनक्सा पास गर्नुपर्छ भन्ने कानूनी जानकार भए पनि प्रकृयामा नआउनु ।

४.७.५.४ भावी कार्यक्रम सञ्चालनको लागि चाल्नुपर्ने कदमहरू तथा सुझावः

- घरनक्सा पास गर्ने अनिवार्यता कार्यान्वयनका लागि कानूनी कार्यवाही थप कडाइ गर्ने ।
- भवन निर्माण आचारसंहिताको पालना सुनिश्चित गर्न निरीक्षण प्रणाली सुदृढ गर्ने ।
- सार्वजनिक भवनहरूमा अपाङ्गतामैत्री मापदण्ड लागू गर्ने ।
- भूमिहीन र सुकुम्बासीहरूको व्यवस्थित पुनःस्थापनाका लागि केन्द्र सरकारसँग समन्वय गर्ने ।
- जग्गा नापजाँच, कम्प्युटर इन्ट्री, र धनीपूर्जा वितरण कार्यलाई प्रभावकारी बनाउने ।
- डकर्मीहरूका लागि नियमित सिप विकास तालिम आयोजना गर्ने ।
- भवन निर्माण आचारसंहिताबारे जनचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।
- तालिम प्राप्त डकर्मीहरूद्वारा मात्र भवन निर्माण सुनिश्चित गर्ने प्रणाली लागू गर्ने ।
- भू-उपयोग योजनाको कार्यान्वयनका लागि श्रोत साधन र प्राविधिक जनशक्ति परिचालन तथा थप गर्ने ।
- घर नक्सा अभिलेखिकरण र प्रमाणपत्र वितरण प्रक्रिया छरितो बनाउने ।
- विपन्न र सिमान्तकृत समुदायलाई आवास निर्माणका लागि अनुदान र सहुलियत दिने ।
- स्थानीय तह र समुदायबीच समन्वय गरी समस्याको दिगो समाधान खोज्ने ।

४.७.६ कृषि क्षेत्रको विवरण

४.७.६.१ लक्ष्य तथा उद्देश्यहरूः

- उर्लाबारी नगरपालिकाको प्रमुख संभावना बोकेको कृषि नगदे बालीलाई व्यवसायीकरण, यान्त्रिकीकरण र बजारीकरण गरी कृषकहरुको आय आर्जनमा वृद्धि गर्ने कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने,
- नगदेवालीहरु अम्लिसो, सुपारी, तेजपत्ता, अलैचि, सुन्तला, कफि अदुवा जस्ता कृषिजन्य वस्तुको उत्पादन क्षेत्र पहिचान गरी पकेट क्षेत्रको रुपमा विस्तार गर्दै लगिने,
- जग्गाको चक्लाबन्दी गरी सामुहिक खेती गर्न प्रोत्साहित गर्नुका सथै थोरै जमिन हुनेहरूको समूह निर्माण गरी मागमा आधारित कृषि कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने,
- मौलिक हकको रुपमा रहेको खाद्य सुरक्षामा जोड दिंदै खाद्यबस्तुको अभावमा जीवन जोखिममा पर्ने अवस्थाबाट सुरक्षित बनाउने,
- पत्रु खाना (जंक फुड) लाई निरुत्साहित गर्दै खाद्यको गुणस्तर कायम गर्न जोड दिने,
- कृषि पेशालाई थप सम्मानित र आकर्षक बनाउन उत्कृष्ट किसान पुरस्कार प्रदान गर्ने,
- नगरपालिका भित्र रहेको बाँझो जमिनलाई कानूनी मापदण्ड बनाइ करार र सामुहिक खेती प्रणालीको विकास गर्न प्रोत्साहित गर्ने,
- किसानहरुलाई जैविक मल तथा जैविक विषादी उत्पादन गर्न प्रोत्साहन गर्ने,
- जलवायु परिवर्तन र प्राकृतिक प्रकोपबाट कृषि क्षेत्रमा पर्ने नकारात्मकं असरहरुको अध्ययन गरी विकल्पहरुको खोजी गर्ने,
- जलवायु परिवर्तन तथा अन्य कारणले बालिहरुमा लाग्ने रोग किराहरु र प्राकृतिक प्रकोपबाट हुने क्षतिको प्रभाव कम गर्न प्रभावकारी कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने,
- निर्माणाधीन कृषि उपज भण्डारण (शीत भण्डार) निर्माण कार्य सम्पन्न गरी किसानहरुलाई भण्डारण सेवा उपलब्ध गराउने,
- जमिनको संरक्षण र उत्पादकत्व वृद्धिका लागि बहुउपयोगी र नगदे बाली सहितको कृषि वनको प्रवर्द्धन गर्ने,
- कृषकहरुलाई बजार सम्म पहुँच बढाउन कृषि उपज संकलन केन्द्र कृषि उपज बजार तथा विज भण्डारण सिड बैंक स्थापना गरी संचालन गर्ने,
- सुख्खा ग्रस्त क्षेत्रमा पानी संकलन पोखरी निर्माण र त्यसबाट थोपा सिचाई विस्तार गरी तरकारी उत्पादन गरी सिमान्तकृत तथा गरिव परिवारको आम्दानी वृद्धि गर्ने,
- वास्तविक किसानको पहिचान गर्ने कार्य सम्पन्न गरी किसान परिचयपत्र वितरण गर्ने,

- आय आर्जन र रोजगारीको अवशर श्रृजना गर्ने क्षेत्र कृषि नै भएकोले स्वदेशमै रहेका युवाहरु र बैदेशिक रोजगारबाट फर्किएका युवाहरुलाई कृषिमा आकर्षण बढाउने खालका कार्यक्रम अघि बढाउने,
- कृषकहरुको उत्पादनमा गरेको लगानी सुरक्षित बनाउन थप अध्ययन गरी कृषि बिमा लागु गर्नुका साथै पुष्प खेतीलाई व्यावसायिक रुपमा संचालन गर्न प्रोत्साहित गर्ने,
- कृषि क्षेत्रमा अध्ययन अनुसंधान गर्न चाहने विधार्थी तथा विज्ञलाई प्रोत्साहन गर्ने नीति तथा कार्यक्रम निर्माण गर्ने,
- बजार क्षेत्रमा करेशावारी तथा कौशी खेतीलाई प्रोत्साहन गर्दै लैजाने तथा सबै किसानहरुलाई कृषि समूह तथा कृषि सहकारीमा आवद्ध गराउने अभियान सञ्चालन गर्ने,

४.७.६.२ गत आ.ब. मा सञ्चालन विकास आयोजना तथा कार्यक्रमहरूको विवरण:

तालिका नं.१३ : विकास आयोजना तथा कार्यक्रमहरूको विवरण

आयोजना/ कार्यक्रम	लक्ष्य	उपलब्धी	कै.
प्राविधिक सेवा उपलब्ध गराउने	प्याकेजिङ, प्रशोधन तथा यान्त्रीकरण, धान, मकै, गहुँ , तोरी र बेमौसमी तरकारी आदि	प्राविधिक सेवा उपलव्ध गराएको। कृषिमा व्यवसायिक रुपमा प्रवर्द्धन हुँदै गएको । प्याकेजिङ, प्रशोधन तथा यान्त्रीकरणमा सहयोग गरीएको । प्रविधिमा अधारित तालिम उपलव्ध गराईएको,	
घुम्ती तालिम सञ्चालन	घुम्ती तालिम सञ्चालन गर्ने,	नयाँ खेति प्रविधि तथा बाली संरक्षण सम्वन्धि घुम्ती तालिम सञ्चालन भएको।	
कृषि विमा	कृषि विमाका लागि अनुगमन गरी सिफारिस गर्ने	कृषि विमा गर्नेको सङ्ख्या दिन प्रतिदिन बढ्दै गएको।	
अनुदान लक्षित कार्यक्रम	कृषकसँग मेयर कार्यक्रम, कृषकको लागि सिंचाई मिटरको विधुत महसुल भुक्तानी, बऊविजन, विभिन्न यन्त्र उपकरण वितरण	कृषकसँग मेयर कार्यक्रम अन्तर्गत विभिन्न यन्त्रउपकरण वितरण गरिएको, सिचाईको लागि बोरिङ सामाग्री वितरण गरीएको, ईलेक्ट्रीक स्प्रेयर बितरण गरीएको, ईलेक्ट्रीक मोटर बितरण गरीएको, विभिन्न बिउविजन वितरण गरीएको, आकास्मिक बालि संरक्षणको लागि वनस्पति, जैविक, रासायिनक विषादि सहयोग गरीएको।	
कृषक समूह गठन	कृषकहरूलाई सङ्गठित गर्ने, कृषिमा एकद्वार प्रणाली लागु गर्ने,	कृषिकहरूको सक्रियतामा बढेको तथा कृषक समूह गठन भएको। नगरपालिकामा कृषि फर्महरू दर्ता तथा कृषि सहकारी संस्थाहरूसँग आबद्वता हुँदै गएको । कृषिमा आएका कार्यक्रम एकद्वार प्रणालीमार्फत गर्ने गरेको।	कृषि ज्ञान केन्द्र, प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकिकरण, र पालिकासँग समन्वय र सहकार्य

४.७.६.३ उर्लाबारी नगरपालिकाको सरोकार पक्षको चाहना तथा लक्षित वर्गलाई सुविधा दिन विगत एक वर्षमा गरिएका मुख्य मुख्य नीतिगत व्यवस्था, प्रक्रियागत सुधार तथा कार्य उपलब्धीहरू:

- गत आ.ब. देखी सयपत्री फुलखेती कार्यक्रम संचालन गरिएको।
- व्यवसायिक तरकारी खेती गर्ने कृषकलाई तरकारीको बीऊ तथा मल्चिङ प्लास्टिकमा अनुदान सहयोग कार्यक्रमबाट करिब १२ हेक्टर जमिनमा तरकारी खेती भएको।
- उन्नत जातको गहुँखेती कार्यक्रम सञ्चालन भई १४ मेट्रिक टन गहुँको बीउ र १०३ मेट्रिक टन गहुँ उत्पादन भएको।
- माटो परिक्षण सचेतना गोष्ठी संचालन गरिएको साथै माटो परीक्षण गरी कृषि चुन वितरण कार्यक्रम संचालन भई कृषि चुनाको प्रयोग बाट माटोको अम्लियपना घटेर कृषिजन्य उत्पादनको बृद्धिमा सहयोग पुगेको।
- सुख्खाग्रस्त क्षेत्रमा मोटर/बोरिङ वितरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको।
- ३ वटा सामुदायिक वनको खाली जग्गामा अदुवा, बेसार खेती प्रवर्द्धन कार्यक्रम संचालन गरिएको। नगर क्षेत्रको ९.५ बिगाहा जमिनमा बगरखेती विकास कार्यक्रम संचालन भएको।
- तेलहन र मकै कृषि पकेट कार्यक्रम संचालन भई तेलहन बाली पकेट ७० हेक्टर जमिनमा प्रति कठ्ठा ०.६ मनबाट बढेर प्रति कठा ०.९८ मन पुगेको साथै मकै बाली पकेट ५६ हेक्टर जमिनमा उत्पादनमा क्रमश वृद्धि हुदै गएको।
- टोल विकास संस्थाको साझेदारीमा कृषि उद्यम र गरिबी निवारण कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको

४.७.६.४ आयोजना तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्दा भोगेको समस्याहरू

- प्राविधिक जनशक्तिको कमी, श्रोत साधनको कमी,
- कृषि पेशामा नगरपालिकाबासीको प्राथमिकतामा नपरेको,
- पालिकाभित्र भइरहेको अव्यवस्थित शहरीकरणले गर्दा कृषि योग्य जमिन घट्दै गइरहेको
- स्थलगत अध्ययन अवलोकनको क्रममा अझैपनि यस नगरपालिकाको अधिकांश मानिसहरू परम्परागत कृषिमा आश्रित रहेपनि परम्परागत कृषिपेशामा नै निर्भर रहनु परेको।
- कृषि शाखाले कृषकहरूको मागलाई पर्याप्त मात्रामा सम्बोधन गर्न नसकेको।
- कृषकहरूले प्राविधिक तथा व्यवसायिक तालिमहरू सोचेअनुसार नपाएको।
- कृषि योग्य जमिनमा पर्याप्त सिँचाइको सुविधा नभएको।
- उत्पादित कृषि वस्तु, अन्न, पशुपंक्षी र तरकारीको बेचविखन गर्न कृषि बजारको आवश्यकता रहेको।

- कृषि पेशा र कृषकको मागअनुसार कृषि शाखाका कर्मचारीहरूले कार्यस्थलमा गएर दिने सेवामा ढिलाई हुने गरेको।

४.७.६.५ कृषि क्षेत्रका अल्पकालीन उद्देश्यहरू

- कृषि प्रणाली तथा विचारमा परिवर्तन ल्याउने।
- कृषक समक्ष नयाँ नयाँ उत्पादनका प्रविधि, ज्ञान, सीप तथा साधनसम्बन्धी जानकारी पुर्याउने।
- कृषि उत्पादन र उत्पादकत्वमा वृद्दि गर्ने।
- कृषक समूहमाफर्त कृषिका सम्पूर्ण कार्यक्रमहरू प्रभावकारी ढङ्गले सञ्चालन गर्ने।
- कृषक समूहहरूलाई सहकारी संस्थामा परिणत गर्दै लैजान प्रचार प्रसार तथा अभिप्रेरित गर्ने।
- कृषि अनुसन्धानबाट पत्ता लगाईएका उन्नत प्रविधिहरू कृषक समक्ष पुर्याउन र कृषकको प्रतिक्रिया अनुसन्धान समक्ष पुर्याउने।
- सम्भाव्यताको आधारमा पकेट क्षेत्र छनौट गरी खाद्यान्न, तरकारी, फलफूल र नगदेबालीका व्यावसायिक कार्यक्रमहरूलाई प्रोत्साहन दिने।
- ग्रामीण कृषि कार्यकर्ताहरूलाई स्थानीय स्तरमा कृषिको नेतत्वृ गर्नसक्ने गतिशील अगुवा कृषक तयार गर्ने।
- साना सिँचाइको माध्यमबाट प्रति इकाई क्षेत्रफलको उत्पादकत्व बढाउनुका साथै बाली सघनतामा वृद्धि गर्ने।

४.७.६.६ कृषि क्षेत्रका दीर्घकालीन उद्देश्यहरू:

- खाद्य वस्तुको बढ्दो आन्तिरक माग पूरा गर्न कृषि प्रसारको माध्यमबाट उत्पादन र उत्पादकत्व बढाई आत्मानिर्भर बनाउने।
- निम्न आय भएका वहसुंख्यक साना किसानहरूका लागि कृषि क्षेत्रका आयमूलक उत्पादनशील र स्वरोजगारका अवसरहरू वृद्धि गर्ने।
- कृषिजन्य उत्पादनको संरक्षण, संशोधन तथा उपयक्तु बजार व्यवस्था, वितरण प्रणालीको सुधार गर्ने।
- वातावरणीय सन्तुलन कायम राख्दै कृषक वर्गको तुलनात्मक लाभ र न्यायोचित वितरणको आधारमा दिगो कृषि विकासको कार्यमा सहयोग पुर्याउने।
- निवार्हमूखी कृषि पद्धतिलाई व्यवसायीकरणतर्फ उन्मुख गराउने।
- पौष्टिक खाद्य वस्तुको उत्पादन र सन्तुलित उपयोगमा वृद्धि ल्याई जनताको स्वास्थ्यमा सुधार ल्याउने।

४.७.६.७ कृषि क्षेत्रका भावी कार्यक्रम सञ्चालनको लागि चाल्नुपर्ने कदम तथा सुझावहरू

- खाद्यान्न गोदाम, प्रशोधन केन्द्र, र शीत भण्डारको स्थापना गरी नगरपालिकाको विभिन्न ठाउँहरूमा विस्तार गरी उत्पादित फलफूल तथा तरकारीहरू विक्री वितरणमा कृषकलाई सघाउ पुर्याउने ।
- कृषि विमालाई सरल र सहज रुपमा अनिवार्य गर्ने ।
- रसायनिक मलको आपूर्ती समयमा सहज हुनु पर्ने तथा रसायनिक मलको विकल्पमा कम्पोष्ट मलको प्रयोग र उत्पादनमा आवश्यक तालिम दिनुपर्ने ।
- कृषकहरूलाई उन्नत प्रविधि तथा बीऊ विजन र तालीमको व्यवस्था हुनु पर्ने ।
- नगरपालिका भित्रको सार्वजनिक जग्गाको लगत सङ्कलन गरी त्यसलाई कृषिका लागि निःशूल्क वा न्यूनतम मूल्यमा समुदाय वा सहकारीलाई दिई कृषि उत्पादनमा वृद्धि गर्नुपर्ने ।

४.७.७ पशुपन्छी विकास क्षेत्रको विवरणः

४.७.७.१ लक्ष्य तथा उद्देश्यहरूः

- वास्तविक कृषक/पशुपालकको पहिचान गरी उनीहरुको मागमा आधारित पशुसम्बन्धी अनुदान मापदण्ड परिमार्जन गरी अनुदान बढाउँदै लगिने । पशुसेवा शाखाको प्राबिधिक सेवा, पशु स्वास्थ्य उपचार सेवा र प्रयोगशाला सेवालाई निरन्तरता दिइने,
- महामारी संक्रामक रोगहरु (लम्पि स्किन, खोरेत, पि.पि.आर, स्वाइन फिबर, रेबिज, एच एस वि क्यु र इन्टेरोटक्सिमिया आदी) बिरुद्धको नि:शुल्क खोप कार्यक्रमहरुलाई निरन्तरता दिईने ।
- उन्नत जातका पशुपन्क्षिहरुको बिस्तार गर्दै पशुनश्ल सुधार कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिने ।
- पशुजन्य उत्पादनमा लागत कम गर्न घाँसमा आधारित पशुपालनलाई प्रोत्साहन गर्दै बिकास कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिने ।
- बिशेषज्ञ सहितको पशु स्वास्थ्य शिबिर/घुम्ति शिबिरहरु/सामुदायिक कुकुरबाट हुने जोखिम कम गर्न सामुदायिक कुकुर बन्ध्याकरण शिबिर सञ्चालन गरिने ।
- पशुधन क्षतिबाट कृषकलाई हुने आर्थिक नोक्सानीको जोखिम कम गर्न पशु बिमा कार्यक्रम सञ्चालनलाई निरन्तरता दिइँदै लगिने ।
- व्यवसायिक फर्म समुह, समिति, सहकारी संघ सस्थाहरुसंग सहकार्य/साझेदारी कार्यक्रम पशुजन्य उत्पादनमा आधारीत अनुदान कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिने ।
- सचेतना तथा कृषकहरुको व्यवसायिक क्षमता बिकासका लागी तालिमहरु सञ्चालन गरिनुका साथै बिभिन्न निकायहरुसंग सहकार्य गर्दै लगिने ।

- हरियो घाँसमा आधारित पशुपालनलाई जोड दिदै दूध उत्पादनमा, भण्डारण र बजारीकरणमा जोड दिने।
- गोठदेखी औठसम्म नीति अवलम्बन गरिने तथा गडयौल मनको उप्पादन बढाईने।

४.७.७.२ उर्लाबारी नगरपालिकाको सरोकार पक्षको चाहना तथा लक्षित वर्गलाई सुविधा दिन विगत एक वर्षमा गरिएका मुख्य मुख्य नीतिगत व्यवस्था, प्रक्रियागत सुधार तथा कार्य उपलब्धीहरुः

- गोबर परिक्षण/पिसाब परिक्षण/दुध परिक्षण/रगत परिक्षण कार्यक्रमबाट ४०० संख्यामा लाभान्वित भएका।
- गाइभैसि/बाखा/बंगुर/कुखुरा हास/कुकुर उपचार सेवाबाट ४७६०१ लाभान्वित भएका त्यस्तै १५६७ गाई, भैसी र बाख्रामा कृत्रिम गर्भाधान नश्ल सुधार कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको।
- रोग निरोधक खोप कार्यक्रम अन्तर्गत खोरेत खोपः १० हजार ८ सय डोज, पि पि आर खोपः १० हजार ५ सय डोज, स्वाइन फिबर खोपः ४ हजार ६ सय डोज, लम्पि स्किन डिजिज खोपः ४ हजार ९ सय ५० डोज, रानिखेत खोपः १ हजार ६ सय डोज, रेविज खोपः ६९२ डोज प्रदान गरिएको।
- सामुदायिक कुकुर बन्ध्याकरण शिविर मार्फत ३०१ वटा सामुदायिक कुकुर बन्ध्याकरण तथा रेविज खोप लगाएको।
- व्यवसायिक कृषकसँग नगर प्रमुख प्रबिधि हस्तान्तरण कार्यक्रम मार्फतः १७७० वटा गाई र भैंसीको पशु बिमा प्रिमियम अनुदान कार्यक्रम सम्पन्न गरिएको।
- ७५ प्रतिशत अनुदान कार्यक्रम अन्तर्गत ४ वटा माछा स्टक टंकी निर्माण गरिएको।
- ७५ प्रतिशत अनुदान कार्यक्रम अन्तर्गत ११४ थान काउम्याट खरिद तथा बितरण गरिएको।
- ७५ प्रतिशत अनुदानमा १० थान पिग होल्डर वितरण गरिएको।
- ७५ प्रतिशत अनुदानमा २० थान च्यापकटर वितरण गरिएको।

४.७.७.३ आयोजना तथा कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा भोगेका समस्याहरू

- सीमित साधन र असिमित मागको बीचमा तालमेल नभए पनि काम गर्नुपर्ने बाध्यता रहेको।
- पशु विमालाई तल्लो तहसम्म पुर्याउने सदस्य, औजार, उपकरण तथा श्रोत साधनको समस्या रहेको।
- पशुपालनलाई आधुनिकीकरण र व्यवसायीकरण गर्न नसकिएको।
- नगरपालिका भित्र पशुपालनलाई कम महत्व दिएको ।
- पशुहाटबजार तथा बिक्रिकेन्द्रलाओई व्यवस्थित गर्न चुनौतति रहेको।

४.७.७.४ भावी कार्यक्रम सञ्चालनका लागि चाल्नुपर्ने कदमहरू तथा सुझावहरू

- पशुक्षेत्र विकासका लागि पालिकाले पूर्ण नेतृत्त्व लिनुपर्ने।
- अनुदानको दायरा सरल, सजह, मितव्ययी र फराकिलो बनाउनुपर्ने।
- पशुपालनको व्यवसायीकरण गर्न पशु पालक किसानलाई ऋण अनुदान र सहुलियतको व्यवस्था गर्नुपर्ने,
- पशु विमालाई अभियानको रुपमा सञ्चालन गर्नुपर्ने।
- निःशूल्क औषधि, बन्ध्याकरण र कृत्रिम गर्भाधानलाई प्रभावकारी बनाउदै लैजानुपर्ने।
- पशुजन्य उत्पादनको बजारीकरणका लागि सरकारी संयन्त्रबाट सहयोग र न्यूनतम मूल्य तोक्ने काम हुनुपर्ने।
- मासु, अण्डा र छिटो प्रतिफलदिने पशु पंक्षीहरूको अध्ययन तथा अनुसन्धान गरी त्यस्तो व्यवसाय गराउन प्रोत्साहन गर्नुपर्ने।
- माछा तथा माछापालन गर्ने स्थानको अध्ययन तथा अनुसन्धान गरी माछा व्यवसाय गराउन धेरै कृषकहरूलाई प्रोत्साहन गर्नुपर्ने।

४.७.८ प्रधानमन्त्री रोजगार क्षेत्रको विवरण

४.७.८.१ उद्देश्य

- बेरोजगार व्यक्तिहरूलाई रोजगारीको सिर्जना गर्ने,
- सरल र सहज तरिकाले श्रम स्वीकृति प्रदान गर्ने,

४.७.८.२ उर्लाबारी नगरपालिकामा सरोकार पक्षको चाहना तथा लक्षित वर्गलाई सुविधा दिन विगत एक वर्षमा गरिएका मुख्य मुख्य नीतिगत व्यवस्था,प्रक्रियागत सुधार तथा कार्य उपलब्धीहरुः

- विनियोजित वजेट अनुसार कार्ययोजना बनाई समयमानै योजनाहरू सन्चालन गरी सम्पन्न भएको पाईएको छ। जसमा, प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम अन्तर्गत रोजगार व्यवस्थापन सूचना प्रणालीमा सूचीकृत बेरोजगारहरू मध्ये १५५ जनालाई न्यूनतम रोजगारी प्रदान गरिएको।
- विनियोजित वजेट अनुरूप बेरोजगार व्यक्तिहरूलाई रोजगारमा संलग्न गराईएको।
- रोजगार सेवा केन्द्रबाट वैदेशिक रोजगारीमा गएका व्यक्तीहरूको लागि व्याक्तिगत तथा पुनः श्रम स्विकृति सम्वन्धि अनलाईन आवेदन सेवा प्रभावकारी रूपमा संचालन हुँदै गएको तथा बैदेशिक रोजगारीमा जान पुनः श्रम स्वीकृतिका लिनेको संख्या २१३ जना रहेको।
- प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमको बारेमा जनस्तरमा अभिमुखिकरण गराई लक्षित वर्गमा पहुँच स्थापना गर्न सफल हुँदै गएको।

४.७.८.३ कार्यक्रम सञ्चालनका क्रममा देखिएका समस्या तथा कमजोरीहरू

- बेरोजगार मानिसहरूका लागि निरन्तर सञ्चालन हुने रोजगारीको खोजी र समन्वय हुन नसक्नु।
- सीप विकास तालिम सञ्चालन गर्दा सहभागिको आवश्यकता, बजार माग र कच्चा पदार्थको उपलब्धताको आधारमा तालिम सञ्चालन गर्न अन्य शाखाहरूसँग समेत समन्वय हुन नसक्नु।
- कार्यस्थलमा आधारीत तालिम तथा अन्य जिवन उपयोगी सिपहरू समेत प्रदान गर्ने व्यवस्था नहुनु।
- शैक्षिक तथा दक्ष वेरोजगारहरूलाई उनिहरूको क्षमताअनुसार कार्य मिलान गर्न सरोकारवाला निकायहरूसँग समन्वय तथा करीयर काउन्सीलीङका लागि विभिन्न कार्यक्रमहरू आयोजना नहुनु।

४.७.८.४ भावी कार्यक्रम सञ्चालनको लागि चाल्नुपर्ने कदमहरू तथा सुझाव

- हरेक बर्ष बेरोजगारी मानिसहरूलाई दिगो र भरपर्दो रोजगारी प्राप्त गराउने तथा आउँदा दिनमा रोजगारी सङ्ख्या बढाउनु पर्ने।
- बेरोजगार मानिसहरूका लागि निरन्तर सञ्चालन हुने रोजगारीको खोजी र समन्वय गरिदिनुपर्ने।

- सीप विकास तालिम सञ्चालन गर्दा सहभागिको आवश्यकता, बजार माग र कच्चा पदार्थको उपलब्धताको आधारमा तालिम सञ्चालन गर्न अन्य शाखाहरूसँग समेत समन्वय गरी अगाडी वढाउनुपर्ने आवश्यकता देखीयो।
- कार्यस्थलमा आधारीत तालिम तथा अन्य जिवन उपयोगी सिपहरू समेत प्रदान गर्नुपर्ने अवश्यकता देखीयो।
- शैक्षिक तथा दक्ष वेरोजगारहरूलाई उनिहरूको क्षमता अनुसार कार्य मिलान गर्न सरोकारवाला निकायहरूसँग समन्वय तथा करीयर काउन्सीलीङका लागि विभिन्न कार्यक्रमहरू आयोजना गर्नुपर्ने।
- पालिकाले तयार पारेको ५ बर्षे रोजगार रणनिती योजनाअनुसार कार्य संन्चालन गर्नुपर्ने।

४.७.९ सामाजिक सुरक्षा तथा पन्जिकरण क्षेत्रको विवरण

४.७.९.१ उद्देश्य

- सामाजिक न्यायको हक कार्यान्वयनमा नगरको श्रोत साधनलाई न्यायोचित वितरणको व्यवस्था गर्ने नीति लिईने।
- नगरक्षेत्रका वृद्धवृद्धा, अशक्त, अपांगता, कडा रोगले पीडित भएका मानिसहरुलाई सामाजिक सुरक्षा र संरक्षणको कार्यक्रममार्फत आवश्यक सहयोगको व्यवस्था मिलाइने।
- सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरणलाई सहज बनाउन आवश्यक व्यवस्था मिलाउने।
- व्यक्तिगत घटना दर्तालाई सहज बनाउन आवश्यक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।
- सामाजिक सुरक्षा, संरक्षण, सशक्तिकरण एवं समतामूलक न्याय मार्फत सामाजिक न्याय प्रवर्द्धन हुने कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने।
- नगरक्षेत्र भित्र रहेका वृद्धवृद्धा, अशक्त, अपांगता, कडा रोगले पीडित भएका मानिसहरुलाई सामाजिक सुरक्षा र संरक्षणको कार्यक्रम मार्फत आवश्यक भौतिक तथा आर्थिक सहयोग गर्ने।
- बैंकको सहज पहुँच नभएका वडाहरुमा बैंकसँग समन्वय गरी सामाजिक सुरक्षा भत्ता वडा कार्यालयबाटै वितरण गर्ने व्यवस्था मिलाइने।
- व्यक्तिगत घटना दर्तालाई सहज बनाउन आवश्यक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।

४.७.९.२ उर्लाबारी नगरपालिकाको सरोकार पक्षको चाहना तथा लक्षित वर्गलाई सुविधा दिन विगत एक वर्षमा गरिएका मुख्य मुख्य नीतिगत व्यवस्था, प्रक्रियागत सुधार तथा कार्य उपलब्धिहरू:

गत आर्थिक वर्षको अन्तिम चौमाषिकसम्म यस नगरपालिकाबाट तपिशल सङ्ख्यामा नागरिकलाई सामाजिक सुरक्षा भत्ता विवरण गरिएको पाईयो। जसलाई तल देखाइएको छ।

तालिका नं.१४ : सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण विवरण

भत्ता प्राप्त लाभ ग्राही	**आ.व. २०८०।०८१ को अन्तिम चौमासिकमा वितरण गरिएको सं.**	**आ.व. २०८०।०८१ मा वितरण गरिएको जम्मा रकम**
अन्य जेष्ठ नागरिक	४४७३	५३२६३१४२
जेष्ठ नागरिक दलित	२६५	२०९३४२०
जेष्ठ ना.एकल म.	५३४	४२५३३४०
विधवा	९८३	७७६४५४०
पूर्ण अपाङ भत्ता	१७२	२०५८८४०
अति अशक्त भत्ता	३१४	१९७४७८४
दलित वालबालिका	३६३	५६१७३१
जम्मा	**७१०४**	**७१९६९७९७**

४.७.९.३ कार्यक्रम सञ्चालनका क्रममा देखिएका समस्या तथा कमजोरीहरू:

- व्यक्तिगत घटना दर्तालाई हेर्दा यस नगरपालिकामा सबै वडाहरूमा अनलाइन प्रक्रियाद्धारा घटना दर्ता सञ्चालन भइरहेको देखियो समय समयमा इन्टरनेटमा आउने समस्याले काममा ढिलो हुँदा सेवाग्राहीको असन्तुष्टि रहने गरेको।
- व्यक्तिगत घटना दर्ता गर्न अझै पनि मानिसहरू ३५ दिनभित्र नआउने देखिएकोले घटना दर्तासम्बन्धी सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्ने।
- फिल्डमा गएर अध्ययन गर्दा केही मानिसहरू विवाह गरेको लामो समयसम्म पनि विवाह दर्ता गर्न नआएको र बच्चा भएपश्चात बच्चाको जन्म दर्ता गराउन आउँदा विवाह दर्ता नभएकोले समस्या भएको देखियो।
- यस नगरपालिकामा पहाडी क्षेत्र तथा अन्य स्थानबाट बसाँइसराई आउने क्रमलाई व्यवस्थित गर्न नसकिरहेको।
- नगरपालिकाको घटना दर्तालाई अध्ययन गर्दा सम्बन्द विच्छेदका घटना दिन प्रतिदिन ढ्ढदै गएपनि त्यसको मुख्य कारण पत्ता लगाई आवश्यक कार्य सञ्चालन गर्न नसकिएको।

४.७.९.४ भावी कार्यक्रम सञ्चालनको लागि चाल्नुपर्ने कदमहरू तथा सुझाव

- हरेक काम अनलाइनबाट हुने भएकाले इन्टरनेटलाई सरल, सहज र गुणस्तरयुक्त बनाउने।
- व्यक्तिगत घटना दर्ता सप्ताहा शसक्त प्रभावकारी तथा घर घरसम्म पुर्याउनका साथै समय समयमा घटना दर्तासम्बन्धी सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्ने।
- स्वास्थ्य, शिक्षा, रोजगारी, यातायातलाई सर्वसुलभ र सबैको पहुँच योग्य बनाउने तथा बसाईसरी आउने मानिसहरूका लागि व्यवस्थित बसोबासको प्रवन्ध मिलाउन नीतिगत रुपमै व्यवस्था गरी सञ्चालन गर्नुपर्ने।
- सम्बन्द विच्छेद हुनुका कारण पत्ता लगाई त्यससम्बन्धी कार्य गर्नुपर्ने।

४.७.१० खानेपानी,सरसफाई तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन क्षेत्रको विवरण

४.७.१०.१ मूख्य लक्ष्य तथा उद्देश्यहरू:

- नगरवासीहरुलाई स्वच्छ खानेपानीको दीगो व्यवस्थापन गर्न नयाँ खानेपानी आयोजनाहरुको सम्भाव्यता अध्ययन र संचालनमा आएका आयोजनाहरुको मुहान संरक्षण, नियमित मर्मत संभार गरी उपभोक्ताको पहुँच वृद्धि गर्ने व्यवस्था मिलाईने।
- नगरपालिका भित्रका सवै खानेपानीका मुहान सुचिकृत गरी नगरबासीमा शुद्ध खानेपानीको लागि गुणस्तर परीक्षण गर्ने व्यवस्था मिलाउदै लगिने साथै खानेपानीको मूहान संरक्षण गर्न मापदण्ड बनाई कार्यान्वयन गर्ने।
- पानीको श्रोत र मुहान संरक्षण गर्न समुदाय सचेतना र परिचालन कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने।
- मेरो फोहोर मेरो जिम्मेवारी, फोहोरलाई मोहोर बनाउँ भन्ने नाराका साथ घरेलु फोहोर व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम सञ्चालन गर्ने । सोको लागि वडा कार्यालयको समन्वयमा टोल विकास संस्थाहरुलाई जिम्मेवार बनाउने।
- नीजि सार्वजनिक साझेदारीमा अत्याधुनिक सार्वजनिक शौचालय निर्माण गर्न पहल गर्ने । फोहोर मैला व्यवस्थापनका लागि नीजि क्षेत्रसँग सहकार्य गर्ने।
- स्वास्थ्य संस्थाबाट निस्कने फोहोर स्वास्थ्य संस्था स्वयंले व्यवस्थापन गर्नुपर्ने नीति लिने तथा शार्वजनिक स्थानमा फोहोर फाल्नेलाई कानूनमा भएबमोजिम दण्ड जरिवानको व्यवस्था गर्ने।
- फोहोरमैला व्यवस्थापनमा नगरको नारा अनुरूप कार्य गर्ने उत्कृष्ट टोल विकास संस्था र वडालाई सम्मान गर्ने।
- सार्वजनिक स्थानमा फोहोर फाल्ने गरेको स-प्रमाण सूचना प्रदान गरेमा उचित नगद पुरस्कारको व्यवस्था गर्ने।

४.७.१०.२ सरोकार पक्षको चाहना तथा लक्षित वर्गलाई सुविधा दिन विगत एक वर्षमा गरिएका मुख्य मुख्य नीतिगत व्यवस्था तथा प्रक्रियागत सुधारहरू

- नगरपालिकाको घरधुरिलाई हेर्दा १७६५० घरपरिवार मध्ये ८९८५ घरपरिवारमा पाईपलाइनबाट खानेपानि वितरण गरेको देखिन्छ भने ८६६५ घरधुरिले परम्परागत कलको पानि प्रयोग गर्ने गरेको देखिन्छ, जसमा अधिकांस घरपरिवारका मानिसले खानेपानिको मुहान सफा राख्ने गरेको पाईयो।
- खानेपानी तथा सरसफाई प्रवर्धनका लागि नगरपालिकाको कार्यालय गै.स.स.हरूसँग साझेदारी को लागि पहल भैरहेको ।
- यस नगरपालिकामा ३ प्रतिशतमा (करिब ५२९ घरधुरी) ५२९ घरमा सामान्य शौचालय रहेको अर्थात सेफ्टि ट्याङ्की नभएकोमा ति घरपरिवारका मानिसले पनि आप्नो शौचालय लाई आधुनिक र सेफ्टि ट्याङ्की सहितको निर्माण गरिरहेको।
- पहिलेको तुलनामा शौचालय बनाउने सङ्या बढेको तथा शौचालय प्रयोग गनुपर्ने चेतनाको विकास भएको।
- नगरपालिकाको कुल जनसङ्याको ३१.८६ प्रतिशत अर्थात ४३८४ मानिसको घरमा अझै काठको दाउरा तथा गुइँठा प्रयोग गर्ने घरधुरी लाई धुवाँ रहित चुलोको प्रयोग तथा नगरले विधुतिय चुलो प्रयोगको लागि सचेतना वढाउँदै लगेको।
- समय समयमा बजेट परिधिमा रही नगरपालिकाले बिद्युतिय चुलोहरू अनुदान तथा सहुलियतमा उपलब्ध गराउने कार्य गरिरहेको ।
- नगरबासिमा पहिलेको तुलनामा ग्यास तथा विद्युतीय चुलोको प्रयोग बढ्दै गएको।

४.७.१०.३ कार्यक्रम सञ्चालगका क्रममा देखिएका समस्या तथा कमजोरीहरू

- हालसम्म नगरपालिका बासिमा हरेक घरमा स्वच्छ खानेपानी पुर्याउन नसक्नु।
- नगरपालिकाको बजेटले खानेपानि विस्तारमा कठिनाई हुनु तथा नगरपालिकासँग बजेट पर्याप्त नहुनु।
- फोहोरमैला उचित व्यवस्थापन तथा फोहोरमैला व्यवस्थापनका लागि व्यवस्थित ल्यान्डफिल्ड साइडको व्यवस्था नहुनु।

४.७.१०.४ भावी कार्यक्रम सञ्चालनको लागि चाल्नुपर्ने कदमहरू तथा सुझाव

- नगरपालिका बासीमा स्वच्छ खानेपानी पुर्याउनका लागि नीति र योजनासहित कार्य गर्नुपर्ने देखिन्छ।
- नगरपालिकाले खानेपानी तथा सरसफाईसम्बन्धी कामलाई प्राथमिकता दिनु।
- फोहोरमैला वर्गीकरण गरी छुट्याउने उचित व्यवस्थापन गर्न नगरपालिका बासीमा सचेतना जगाउनु।
- फोहोरमैला उचित व्यवस्थापनको लागि व्यवस्थित ल्यान्डफिल्ड साइडको व्यवस्था गर्नुपर्ने।

४.७.११ नगरपालिकाको न्याय कानुन तथा मानव अधिकार क्षेत्रको विवरण;

४.७.११.१ मूख्य लक्ष्य तथा उद्देश्यहरू:

- न्यायिक समिति तथा मेलमिलापकर्ताको क्षमता विकास गर्दै न्यायमा सबैको पहुँच स्थापित गर्नु,
- न्यायिक सम्पादनलाई अझ व्यवस्थित मर्यादित गरेर अघि बढाउन इजलास भवनलाई थप व्यवस्थित बनाउँदै लैजाने,
- 'वडामा अवस्थित मेलमिलाप केन्द्र तथा मेलमिलाप कर्ताको क्षमता विकास गरी मेलमिलाप केन्द्रहरूको सेवा प्रवाहलाई थप ब्यवस्थित गर्दै लगिने।
- न्यायिक समितिबाट सम्पादन गरिने कार्यहरूलाई सफ्टवेयरको माध्यमबाट संचालन गरी सेवा प्रवाहलाई चुस्त दुरूष्त तथा पारदर्शी बनाउने।
- कानुनी सचेतना सम्बन्धी अभिमुखिकरण कार्यक्रमलाई अभियानको रूपमा समुदायस्तरमा संचालन गर्ने।

४.७.११.२ सरोकार पक्षको चाहना तथा लक्षित वर्गलाई सुविधा दिन विगत एक वर्षमा गरिएका मुख्य मुख्य नीतिगत व्यवस्था तथा प्रक्रियागत सुधारहरू

- नेपालको संविधान धारा २१७ बमोजिम प्रत्येक वडामा मेलमिलाप केन्द्र स्थापना गरिएको।
- दर्ता भएका विवादहरू मेलमिलापको माध्यमबाट निरूपण गरिएको।
- पालिकामा सामाधान गर्न नसकिएका विवाद अदालत पठाउने गरेको।
- न्यायिक समिति र मेलमिलाप कर्ताको क्षमता विकासका लागि समय समयमा तालिम प्रदान गरिएको,

तालिका नं.१५ : न्यायिक प्रक्रियाद्वारा न्याय सम्पादन गरिएका कार्यहरू

क्रसं	कार्य विवरण	जम्मा	कैफियत
१.	समाधान भएको विवाद सङख्या	१७	
२.	तामेलिमा राखिएको विवाद	१३	
३.	प्रक्रियामा रहेका विवाद	११	
	जम्मा	४०	

४.७.११.३ कार्यक्रम सञ्चालनका क्रममा देखिएका समस्या तथा कमजोरीहरू

- मेलमिलाप केन्द्र र न्यायिक समितिका कार्यक्रमहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि आवश्यक वित्तीय र मानव संसाधनको कमी।
- कानूनी प्रक्रियाबारे जनमानसमा पर्याप्त जानकारीको अभावले मेलमिलाप र न्यायिक समितिका सेवाको उपयोग गर्न नागरिकहरूमा अनिच्छा।

- मेलमिलापकर्ताको पर्याप्त क्षमता र तालिमको कमी जसले विवाद समाधानमा प्रभावकारिता घटाउन सक्ने सम्भावना।
- सफ्टवेयर र डिजिटल प्रणालीको सही प्रयोग नगर्नु वा सूचना प्रवाहमा समस्या हुनु जसले सेवाको पारदर्शिता र प्रभावकारिता घटाउनु।
- सहयोगको अभाव, जसका कारण मेलमिलाप प्रक्रियामा ढिलाई र विवादको समाधानमा समस्या।

४.७.११.४ भावी कार्यक्रम सञ्चालनको लागि चाल्नुपर्ने कदमहरू तथा सुझाव

- मेलमिलाप केन्द्र र न्यायिक समितिका कार्यहरूको लागि पर्याप्त बजेट र श्रोतहरूको व्यवस्था गर्ने।
- कानूनी प्रक्रियाबारे जनचेतनाका लागि अभियानहरू सञ्चालन गर्ने, जस्तै सूचना, पत्रिका, रेडियो र टेलिभिजनबाट सन्चालित कार्यक्रमहरू र सामुदायिक बैठकहरू गर्ने।
- न्यायिक समिति र मेलमिलाप केन्द्रको कार्यप्रणालीलाई सुधार्न नियमित अनुगमन र रिपोर्टिङको व्यवस्था गर्ने।
- मेलमिलापकर्ताहरूको लागि नियमित तालिम र कार्यशाला आयोजना गर्ने, जसले उनीहरूको क्षमता र निर्णयक्षमता अभिवृद्धि गर्दछ।
- समितिको कामको प्रक्रिया र कार्यक्षमता अभिवृद्धिका लागि वार्षिक कार्ययोजना तयार पारी कार्य गर्ने।
- मेलमिलाप केन्द्र र न्यायिक समितिहरू बीचमा नियमित बैठक र समन्वय गर्दै कामको प्रगति र समस्याहरूका बारेमा छलफल गर्ने।
- विवादमा संलग्न पक्षहरूलाई सहकार्य र समझदारीका लागि प्रेरित गर्ने, र मेलमिलाप प्रक्रिया अपनाउन प्रोत्साहित गर्ने।
- सबै कानूनी कागजातलाई डिजिटाइज गरेर सुरक्षित र पहुँचयोग्य बनाउने।

४.७.१२. सुशासन तथा संस्थागत क्षमता विकास क्षेत्रको विवरणः

४.७.१२.१ लक्ष्य तथा उद्देश्यहरूः

- संस्थागत सुशासन कायम गरी सेवा प्रवाहलाई छिटो, छरितो र गुणस्तरीय बनाउन सङ्गठनात्मक विकासका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने ।
- सेवा प्रवाहमा सुधार गर्न आवश्यक नीति, ऐन, कानूनहरुको निर्माण गरी लागु गर्ने । संस्थागत सक्षमता अभिवृद्धि गर्न जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीको क्षमता विकास गर्ने । संस्थागत सुशासन कायम गर्न सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, सेवाग्राही सन्तुष्टि सर्भेक्षण जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।
- सूचना प्रविधिको प्रयोग मार्फत सेवा प्रवाहलाई सेवाग्राही मैत्री तथा प्रभावकारी बनाउने ।
- विकास कार्यलाई प्रभावकारी बनाउन आवधिक योजना, मध्यमकालीन खर्च संरचना, नीति तथा कार्यक्रम र वार्षिक बजेटका बीच तादम्यता कायम गरी श्रोतको कुशल विनियोजन गर्ने ।
- आयोजना बैंक निर्माण गरी साझेदार निकायसँगको सहकार्यमा कार्यान्वयन गर्दै लगिने ।
- उर्लाबारी नगरपालिकाका खोला तथा नदीहरु बाट अवैध रुपमा गिटी बालुवा उत्खनन तथा ओसारपसार नियन्त्रणका लागि इलाका प्रहरी कार्यालय, वन कार्यालय, नगर प्रहरी र टोल विकास संस्थाको समन्वयमा २४ घन्टा एकिकृत गस्ती गर्ने व्यवस्था मिलाइने ।
- सार्वजनिक सम्पतिको तथ्याङ्क अध्यावधिक गर्ने, सार्वजनिक सम्पत्तीको पूर्ण रुपमा संरक्षण गर्ने, अनियमितता तथा सरकारी सम्पतिको दुरुपयोग गर्नेलाई कानूनी कार्वाहीको दायरामा ल्याउने ।
- आन्तरिक नियन्त्रण, आन्तरिक लेखा परीक्षण प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाई बेरुजु हुन नदिनुका साथै आर्थिक अनुशासन कायम गर्ने, भ्रष्टाचारलाई निरुत्साहित गर्ने, भ्रष्टाचार विरुद्ध शून्य शहनशिलताको नीति अपनाउने ।
- अन्तिम लेखापरीक्षणबाट औल्याइएका बेरुजु फछर्यौट गर्न कार्ययोजना बनाई फछर्यौट गर्दै लग्नुपर्ने ।
- तोकिएको समयमा गुणस्तरीय काम सम्पन्न गर्ने उपभोक्ता समिति, निर्माण व्यवसायीलाई सम्मान गर्ने ।
- नगरपालिकाबाट 'घ' वर्गको इजाजत पत्र लिइ नगरपालिका क्षेत्रमा भौतिक निर्माण कार्यको ठेक्का लिएर काममा ढिलसुस्ती गरी समयमा सम्पन्न नगर्ने, गुणस्तरीय काम नगर्नेलाई ठेक्केदारको इजाजत पत्र नविकरण नगर्ने ।
- सूचना प्रविधिको प्रयोगलाई सरल सहज र पहुँचयोग्य बनाई नागरिकको सुसुचित हुने हक सुनिश्चित गर्ने ।
- सञ्चारकर्मीसँग मेयर कार्यक्रम संचालन गरी हरे ३/३ महिनामा मेयर पत्रकार अन्तरक्रिया कार्यक्रम संचालन गर्ने ।
- सेवा प्रवाहलाई चुस्त र प्रभावकारी बनाउन कार्यालयले सूचना प्रविधिको अधिकतम प्रयोग गरी विद्युतीय सुशासनको पूर्वाधार तयार गर्ने नीतिलाई निरन्तरता दिने ।

- उर्लाबारी नगरपालिका क्षेत्र भित्र नगरपालिकालाई आवश्यक पर्ने तथ्य तथ्याङ्कको अध्ययन अनुसन्धान गर्ने व्यक्ति संघ, संस्थालाई रिसर्च ग्राण्ड उपलब्ध गराउने तथा धार्मिक, सांस्कृतिक, ऐतिहासिक वस्तुहरूको अध्ययनको लागि पुस्तकालयको निर्माण गर्ने ।
- नगरका मुख्य चोकहरुमा राखिएको सीसी क्यामेराको चुस्त दुरुस्त रुपमा उपयोग गर्ने ।
- नागरिक समाज र विभिन्न सरकारी निकायहरुको समन्वयमा नागरिक एवं व्यवसायिक सुरक्षाको प्रत्याभुति सहितको शान्त, सुरक्षित र समृद्ध उर्लाबारी नगरको स्थापना गर्ने कार्यक्रमहरु सञ्चालनमा ल्याउने ।
- नगरपालिकाको पूर्वाधारहरुमा लगानीका विभिन्न वित्तीय उपकरण तथा श्रोत परिचालन गर्न नगर विकास कोषमा नगरपालिकाको शेयर स्वामित्व रहने गरी आवश्यक प्रवन्ध मिलाउने ।
- अनुगमन तथा सुपरेवेक्षण प्रणालीलाई प्रभावकारी र नतिजामुलक बनाउने ।
- नगर क्षेत्र भित्र सञ्चालन हुने ५ लाख सम्मका योजनाहरु वडास्तरीय अनुगमन तथा सुपरीक्षण समिति र ५ लाख भन्दा माथिका योजनाहरु नगरस्तरीय अनुगमन तथा सुपरीवेक्षण समिति मार्फत अनुगमन गर्ने ।
- २० लाख भन्दा माथिका आयोजनामा आयोजना शुरु हुनुभन्दा पहिले, आयोजना कार्यान्वयनको चरणमा र आयोजना सम्पन्न भएपछि तीन चरणमा अनुगमन गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।
- नगरपालिका तथा बडा कार्यालयमा सेवाग्राहीलाई प्रक्रियागत अलमल हुन नदिन नागरिक वडापत्रलाई अध्यावधिक र डिजिटलाइजेसन गरिदै लगिने ।
- सेवाग्राहीलाई छिटो, छरितो तथा गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्न नगरपालिका तथा वडा कार्यालयहरुमा नागरिक सहायता कक्ष स्थापना गर्ने, सञ्चालनमा रहेका सहायता कक्षको सुधार गर्दै लगिनुपर्ने ।
- संघीय सरकार तथा प्रदेश सरकारसँगको समन्वयलाई प्रभावकारी बनाउने, छिमेकी पालिकाहरुसँग साझा सरोकारका विषयमा (तीन स को नीति) समन्वय, संवाद र सहकार्य गर्ने ।
- उपभोक्ता हकहित र अधिकार संरक्षणका लागि स्वच्छ प्रतिस्पर्धा र औषधि तथा खाद्य बस्तुको आधारभूत गुणस्तर कायम गर्न बजार अनुगमनलाई थप प्रभावकारी बनाउने ।
- यस नगरपालिका बाट चल्ने पूर्व पश्चिम राजमार्गमा सवारी साधनको चाप तथा गतिलाई मध्यनजर गरी गति सीमित गर्न टाइम कार्ड लागू गर्न समन्वय गर्ने तथा गाडि, टिपरलाई सञ्चालकलकलाई सवारी चालउँदाको गतिबारे समय समयमा सुसुचित गराउने ।
- नगरपालिका क्षेत्र भित्रका खोलाहरुबाट निकालिएको गिटी बालुवा ढुङ्गा कार्यविधिमा उल्लेख भए अनुसार स्टक क्लियरेन्स गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।
- नगरपालिका क्षेत्र भित्रका खोलाहरुबाट अनधिकृत रुपमा गिटी बालुवा ढुङ्गा उत्खनन तथा चोरी निकासी गर्न पूर्ण रुपमा निषेध गर्ने ।

- विपद्को समयमा र तत्काल नगरी नहुने अवस्थामा बाहेक नगरपालिका कार्यपालिकाको बैठकबाट योजना थप्ने र संशोधन गर्ने कार्य नगर्ने।
- उत्पादन, आयत तथा निर्यातको तथ्याङ्क संकलन गरी निर्यातमुखी नगर अर्थतन्त्र निर्माण गर्न पहल गर्ने।
- नगरपालिका भित्र रहेका बिषय बिज्ञहरूको रोष्टर तयार गर्ने।
- नगरबाट प्रदान गर्ने सबै किसिमका सेवाको जानकारी प्रदान गर्ने र गुनासो व्यवस्थापनका लागि उर्लाबारी नगरपालिका एप्स निर्माण गरी सार्वजनिक गर्ने।
- नगरपालिका कार्यालय, वडा कार्यालय, र स्वास्थ्य संस्थाको लागि नगरपालिकामा एक इलेक्ट्रिसियनको व्यवस्था गर्ने।

४.७.१२.२ सरोकार पक्षको चाहना तथा लक्षित वर्गलाई सुविधा दिन विगत एक वर्षमा गरिएका मुख्य मुख्य नीतिगत व्यवस्था तथा प्रक्रियागत सुधारहरू

- गत आ.ब. कार्यविधि ५३, ऐन - ३५, नीति -१, निर्देशिका -१, आचारसिंहिता -३, नियामावली १० तथा मापदण्ड १ वटा निर्माण भएको।
- नागर आवधिक योजना, मध्यकालीन खर्च संरचना राजस्व सुधार कार्य योजना, नगर बाबानिका स्थितिपत्र र लैंगिक समानता तथा समावेशीकरण परीक्षणको कार्य भएको ।
- नियमित सार्वजनिक सुनुवाई सामाजिक परीक्षणको कार्य हुने गरेको।
- नियमित कार्यापालिकाको निर्णयहरू खरिद सम्बन्धी सूचना समीक्षा प्रतिवेदन त्रैमासिक प्रगति प्रतिवेदन तथा स्वतः प्रकाशन गर्नुपर्ने सूचनाहरू र अन्य दस्तावेजहरू वेभसाइटमा राखिएको।
- कर्मचारी र जनप्रतिनिधि तथा उपभोक्ताहरूलाई क्षमता विकास तालिम समय समयमा गर्ने गरिएको।
- उर्लाबारी बजारभित्र ट्राफिक व्यवस्थापनको कार्य, नगरपालिकामा डीजिटल बोर्ड र कर्मचारी सहित हेल्पडेस्क संचालनमा रहेको।
- रिक्त दरबन्दीहरूमा खुल्ला प्रतिस्पर्धा मार्फत करारबाट पदपूर्ति गरिएको साथै पालिकाको O&M सर्वे गरी रिक्त दरबन्दीमा स्थायी नियुक्तीका लागि प्रदेश लोकसेवा आयोगमा कर्मचारी माग गरिएको।
- नगरपालिकाको कार्यालयमा (स्थायी, करार कर्मचारी, नगर प्रहरी डोर हाजिरीका कर्मचारिहरू) द्वारा काम मितव्ययि रूपमा सन्चालन गरिएको तथा स्थायि कर्मचारीहरुको समय समयमा तहबुद्धि हुँदै गएको ।
- गत आ.व. र चालु आ.ब. मा मा LISA र FRA मा तुलना गर्दा संस्थागत क्षमतामा सुधार भएको।
- महालेखा परीक्षणको कार्यालयको प्रतिवेदनमा औल्याएका विगत वर्षहरूका बेरुजुलाई क्रमशः घटाउदै लगिएको।

- नगरपालिकाको राजस्व अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्यले प्रत्येक वर्ष घरदैलो कार्यक्रम गरी तथ्याङ्क संकलन गरिएको साथै घरनक्सा अभिलेखीकरण गर्नका लागि तथ्याङ्क संकलन तिव्र बनाउँदै लगिएको।
- सम्पूर्ण शाखा तथा उपशाखाहरूले आफूले पाएको जिम्मेवारी पूरा गरी सम्पूर्ण विवरण अद्यावधिक गर्दै प्रगति प्रतिवेदन चौमासिक रूपमा तयार गर्ने गरेको।

४.७.१२.३ कार्यक्रम सञ्चालनका क्रममा देखिएका समस्या तथा कमजोरीहरू

- नयाँ नीति र ऐनलाई समयमै लागू नगर्नु र तिनको प्रभावकारिता सुनिश्चित नगर्नु।
- कानूनी प्रावधानहरूको पालन नगर्ने र कार्यान्वयनमा ढिलाइ हुने।
- कार्यक्रम सञ्चालनका लागि आवश्यक वित्तीय र मानव संसाधनको कमी।
- बजेटको सीमितता र श्रोतको उचित वितरणमा असमर्थता।
- कर्मचारीहरूको क्षमता र प्रशिक्षणको कमी।
- कर्मचारीहरूको प्रेरणा र मनोबलमा कमी।
- कार्यक्रमको प्रगति ट्र्याक गर्न र सुधार गर्न आवश्यक अनुगमन प्रक्रिया कमजोर हुनु।
- नागरिक र समुदायको अपर्याप्त सहभागिता र समर्थन।
- परियोजनाहरू समयमा पूरा नगर्नु र ढिलाई हुनु।
- गुणस्तरीय कामको अभाव र समयमै कार्य सम्पन्न नगरेका कारण कार्यक्रमको प्रभावकारिता घट्नु।

४.७.१२.४ भावी कार्यक्रम सञ्चालनको लागि चाल्नुपर्ने कदमहरू तथा सुझाव

- नीति र ऐनको कार्यान्वयनलाई प्रभावकारी बनाउन नियमित निगरानी र समीक्षा प्रणाली विकास गर्नुपर्ने।
- सार्वजनिक सुनुवाइ र सामाजिक परीक्षणका प्रक्रिया थप सक्रिय र सहभागी बनाउने, ताकि जनताको अभिप्रायलाई ठीक ढंगले समेट्न सकियोस्।
- समन्वय र संवादको दायरा बढाउने, छिमेकी पालिकाहरूसँग साझा मुद्दाहरूमा सहकार्यको लागि विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्ने।
- श्रोतको अधिकतम उपयोग सुनिश्चित गर्न, बजेट र कार्यान्वयन योजनामा तादाम्यता राखी श्रोतको प्रभावकारी वितरण सुनिश्चित गर्नुपर्ने।
- कर्मचारीहरूको क्षमता वृद्धिका लागि सय समयमा क्षमता विकास तालिम सन्चालन गर्नु।
- कर्मचारीहरूको प्रेरणा र मनोबल सुधार्न पुरस्कार र सम्मानका प्रणालीहरू लागू गर्ने, जसले कामको प्रति निष्ठा र जिम्मेवारीको भावना जगाउँछ।

- सशक्त निगरानी र अनुगमन प्रणालीको निर्माण गर्नु, जसले योजनाहरूको सही समय र गुणस्तरमा कार्यान्वयन सुनिश्चित गर्दछ। तिनीहरूको प्रभावकारिता परीक्षण गर्न अनुगमन समितिहरूलाई प्रोत्साहन दिने र तिनीहरूको सुझाव अनुसार सुधारात्मक कदम चाल्ने।
- भ्रष्टाचार र अनियमितताको शून्य सहनशीलता नीति लागू गर्ने।
- भ्रष्टाचार विरुद्ध जन जागरूकता कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने, जसले कर्मचारी र नागरिक दुवैलाई भ्रष्टाचारको दुष्परिणामका बारेमा सजग बनाउँछ।
- नागरिक सहायता कक्षको सुधार गर्दै, सहज पहुँच र गुनासो व्यवस्थापनका लागि डिजिटल प्लेटफर्म निर्माण गर्ने।
- कार्यक्रमहरूको समयमा सम्पन्नता सुनिश्चित गर्न वार्षिक कार्य योजना वनाई काम गर्ने।
- समयमा काम सम्पन्न नगर्ने ठेकेदार र व्यवसायीहरूलाई कानुनी कारवाही गर्नु।

४.७.१३ सुचना प्रविधि तथा राजस्व परिचालन सम्बन्धी क्षेत्रको विवरण:

४.७.१३.१ लक्ष्य तथा उद्देश्यहरू:

- नगरवासी तथा आम नगरीकलाई सुचना प्रवाह गर्ने तथा कार्यालयमा प्रविधिसँग सम्वन्धीत विषयमा नियमित रूपमा आवश्यक सहजिकरण गर्ने।
- नगरको समृद्धिमा म आफै तिर्छु कर भन्ने नारालाई सार्थक तुल्याउन कर प्रशासनलाई प्रविधिमैत्री 'चुस्त दुरुस्त र करदातामैत्री बनाइदै लगिने।
- QR कोड तथा इ-सेवा प्रयोग गरी मोबाइल वालेटबाट कर तिर्न सक्ने गरी व्यवस्था मिलाइने । करलाई अनिवार्य दायित्व मानी स्वच्छिक रुपमा कर तिर्न प्रोत्साहित गर्ने।
- करको दरलाई समयानुकुल र बस्तुगत बनाई करको दायरा फराकिलो बनाउँदै लगिने। आन्तरिक आयमा वृद्धि गरी नगरपालिकालाई आत्मनिर्भर बनाउदै लगिने।
- राजस्वका बैकल्पिक श्रोतको खोजी गर्ने, नगरक्षेत्र भित्र घर बहालबाट आम्दानी गर्ने घरधनीबाट कार्यावधि बनाई बहाल कर संकलन गर्ने।
- धेरै कर तिर्ने करदातालाई सम्मान गर्ने।
- नगरपालिका क्षेत्र भित्रका मनोरञ्जन स्थल, पार्क, पोखरी तथा सिमसार क्षेत्रमा मनोरञ्जन कर लगाउने व्यवस्था मिलाइने।
- उर्लाबारी नगरपालिका बजार क्षेत्रभित्र लामो समय अघि देखि अव्यवस्थित रुपमा बसोबास रहेको ऐलानी पर्ती तथा शार्वजनिक क्षेत्रमा बसोबास गर्दै आएका घरधुरीलाई समेत कानून बनाई करको दायरामा ल्याउने।
- राजश्व वृद्धि गर्ने राजस्व कार्ययोजनालाई पूर्णता दिई राजश्व वृद्धि गर्ने कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने, समयमा कर तिर्न सबै करदातालाई उत्प्रेरित गर्ने कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने।

- नगरपालिकाबाट फोहोर उठाए बापत सबैसँग अनिवार्य रुपमा फोहरमैला शुल्क लिने व्यवस्था मिलाउने।

४.७.१३.२ सरोकार पक्षको चाहना तथा लक्षित वर्गलाई सुविधा दिन विगत एक वर्षमा गरिएका मुख्य मुख्य नीतिगत व्यवस्था तथा प्रक्रियागत सुधारहरू

- उर्लाबारी बजार तथा यस पालिका क्षेत्रमा रहेका बजार क्षेत्रमा सिसिटिभि जडान गरीएको तथा सन्चालन भएका नेटवर्कको मर्मत सम्भार गरी नेटवर्क सञ्चालन गरिएको छ।
- नगरवासी तथा आम नगरीकलाई सूचना प्रवाह गर्ने तथा कार्यालयमा प्रविधिसँग सम्वन्धीत विषयमा नियमित रूपमा आवश्यक सहजिकरण गरिएको।
- धेरै कर तिर्ने करदातालाई सम्मान गर्ने गरिएको।
- नगरपालिका क्षेत्र भित्रका मनोरञ्जन स्थल, पार्क, पोखरी तथा सिमसार क्षेत्रमा मनोरञ्जन कर लगाउने व्यवस्था मिलाइएको।
- नगरपालिकाले फोहोर उठाए बापत सबैसँग अनिवार्य रुपमा फोहरमैला शुल्क लिने व्यवस्था मिलाउदै पालिका अगाडि बढेको।

४.७.१३.३ कार्यक्रम सञ्चालनका क्रममा देखिएका समस्या तथा कमजोरीहरू

- प्रविधिमा पहुँचको असमानता, विशेष गरी ग्रामीण क्षेत्रका नागरिकहरूको जानकारीमा कमी।
- नागरिक प्रविधिसँगको अपरिचय र अविश्वासका कारण ई-सेवा र QR कोड प्रयोग गर्न हिचकिचाहट।
- स्थानीय श्रोतबाट राजस्व संकलनमा कमी, विशेष गरी नयाँ करदाताहरूलाई समेट्न कठिनाई।
- अव्यवस्थित बसोबास क्षेत्रका घरधुरीबाट कर संकलनमा समस्या।
- फोहोरमैला शूल्क संकलनमा नागरिकको असहयोग र असंवेदनशीलता।

४.७.१३.४ भावी कार्यक्रम सञ्चालनको लागि चाल्नुपर्ने कदमहरू तथा सुझाव

- सामुदायिक केन्द्र र गाउँमा डिजिटल तालिमको आयोजनाले नागरिकको डिजिटल साक्षरता बढाउने।
- जनचेतना अभियान चलाउँदै नागरिकलाई सूचना प्रवाहको महत्त्व बुझाउने।
- कर प्रणालीलाई पूर्ण डिजिटल बनाउने र मोबाइल वालेट र QR कोड मार्फत कर तिर्ने प्रक्रिया सजिलो र प्रोत्साहित गर्ने।
- नागरिकलाई ई-सेवा र डिजिटल कर तिर्नका फाइदाबारे जनचेतना फैलाउने।
- करदातासँग नियमित अन्तरक्रिया गर्दै प्रविधिको प्रयोगमा उनीहरूको विश्वास बढाउने।
- नयाँ करदाताहरूको समावेशीकरणका लागि प्रोत्साहन योजना लागू गर्ने।
- अव्यवस्थित बसोबास क्षेत्रलाई कानूनी दायरामा ल्याउने प्रक्रिया छिटो र प्रभावकारी बनाउने।

- फोहोरमैला शुल्क संकलनमा नागरिकको सहयोग सुनिश्चित गर्न, स्वच्छता अभियान र कारवाही नीति लागू गर्ने।
- नगरपालिका स्तरमा नागरिकसँग सीधा संवाद गर्दै फोहोर संकलन शुल्कलाई अनिवार्य र पारदर्शी बनाउने।
- कार्यालयमा आवश्यक सफ्टवेयर र हार्डवेयरको सुधार र नवीकरण गर्ने।
- कर्मचारीको प्राविधिक तालिमको आयोजना गरेर कार्यक्षमता बढाउने।

४.८ सामाजिक परिक्षणका क्रममा स्थलगत अवलोक गर्दा नगरपालिका तथा वडा कार्यालयमा सेवा लिन आएका सेवाग्राहीलाई सेवा प्रवाह, विकास निर्माण, शिक्षा, स्वास्थ्य र रोजगारको विषयमा गरिएका प्रश्नहरू तथा देखिएका केही तथ्यहरू

१. स्थानीय तहले दिने सेवा र सुविधा बारे तपाई जानकार हुनुहुन्छ भन्ने प्रश्न करिब ५६ जना सेवाग्राहीलाई सोध्दा ४८ जनाले जानकार रहेको, ४ जनाले जानकारी नरहेको तथा २ जनाले के सेवा र सुविधा दिन्छ र भनेर प्रतिप्रश्न गरेका थिए भने २ जनाले प्रश्नको उत्तरनै दिएनन्।

२. तपाईले न.पा. कार्यालय तथा यसअन्तर्गतका कार्यालयबाट आफ्नो काम गर्न कतिको सहज महसुस गर्नुहुन्छ भन्ने प्रश्न करिब ६२ जना सेवाग्राहीलाई सोध्दा ५८ जनाले सहज रहेको बताए भने ४ जनाले प्रश्नको उत्तर नै दिएनन्।

३. स्थानीय तहको बजेट निर्माण र छनोटमा तपाईँ कतिको जानकार हुनुहुन्छ भन्ने प्रश्न करिब ५४ जना सेवाग्राहीलाई सोध्दा ३० जनाले वडा देखिनै बजेट बनाउने कार्यमा सहयोग गर्ने गरेको बताए भने बजेट निर्माण र छनोटबारे केहि पनि जानकारी नरहेको ८ जनाले बताए त्यस्तै जानकारी भएर पनि बजेट निर्माण र छनोटमा चासो नराख्ने तथा कहिल्यै नजाने गरेको १६ जनाले बताए।

४. स्थानीय तहले निर्माण गरेका योजना तथा सञ्चालन गरेका कार्यक्रम बारे तपाईको धारणा के कस्तो रहेकोछ भन्ने प्रश्न करिब ५२ जना सेवाग्राहीलाई सोध्दा ३० जनाले कमसल काम भएको, समयमा काम नभएको बताए भने २२ जनाले भने सडक निर्माण कार्यमा बजेट अभाव हुने, समयमा बजेट निकासा नहुने तथा निर्माण गरेपनि बिग्रिहाल्ने गरेको बताए त्यस्तै जनचेतना तथा सिपमूलक कार्यक्रम भने थोरै आउने र आएको पनि जानकारी नहुने कुरा अधिकांश सहभागिमा रहेको पाइयो।

५. तपाईँको विचारमा स्थानीय तहले निर्माण गरेका योजना तथा सञ्चालन गरेका कार्यक्रम कसरी सञ्चालन गरे राम्रो हुन्थ्यो भन्ने प्रश्न करिब २२ जना सेवाग्राहीलाई सोध्दा अधिकांश सहभागिहरूले समयमै काम सञ्चालन गर्नुपर्ने, निर्माण भएका काम स्तरयुक्त र टिकाउ बनाउनु पर्ने तथा सिपमूलक कार्यक्रममा सबैलाई सूचना पुर्याइ इच्छा, चाहना र व्यवसाय सञ्चालन गर्न खोज्नेलाई तालिममा समेट्दा राम्रो हुने कुरा सहभागिहरूद्वारा पाइयो।

६. नगरपालिकाको शिक्षा, स्वास्थ्य र रोजगारको अवस्था कस्तो रहेको छ भन्ने प्रश्न करिब १८ जना सेवाग्राहीलाई सोध्दा अधिकांश सहभागिहरूले शिक्षा र स्वास्थ्य पहिलेभन्दा सुधार आए पनि नगरपालिकाले अझै धेरै काम गर्न रहेको बताए भने रोजगारको अवस्थामा भने अझै पनि केही सुधार हुन नसकेको बताएका छन्।

७. तपाईँको बिचारमा शिक्षा, स्वास्थ्य र रोजगारको अवस्थामा के गर्दा राम्रो होला भन्ने प्रश्न करिब १२ जना सेवाग्राहीलाई सोध्दा ३ जनाले प्रश्नको उत्तर नै दिएनन् भने ९ जना सेवाग्राहीले शिक्षा, स्वास्थ्य र रोजगारमा कानूनी तथा नीतिगत रुपमै सुधार गरी संघ, प्रदेश र स्थानीय तहले कृषि, पशुपालन, पर्यटन तथा शिक्षा, स्वास्थ्यमा बजेटको आकार बढाइ नीजिक्षेत्र र सरकारको सम्युक्त लगानीमा काम गर्नुपर्ने बताएका छन्।

८. तपाई सामाजिक परीक्षणको विषयमा जानकार हुनुहुन्छ भन्ने प्रश्नमा ११ जना सेवाग्राहीलाई सोधपुछ गर्दा २ जनाले थाहा नभएको ४ जनाले अलिअलि थाहा भएको तर ५ जनाले पूर्ण रुपमा ज्ञान रहेको बताए।

९. ९० प्रतिशत नगरपालिकाबासीको कर्मचारी र जनप्रतिनिधिका सकारात्मक टिप्पणी पाइयो ५ प्रतिशतले नकारात्मक टिप्पणी गरे भने ५ प्रतिशत बोल्न चाहेन्न।

१०. नकारात्मक टिप्पणी गर्ने नगरबासीहरूले भौतिक निर्माण, कृषि र करमा आफ्नो असन्तुष्टि जारी गरेको पाइयो भने रोजगार, बजार व्यवस्थापन र तालिमको व्यवस्था गर्न माग गरे।

११.कृषि र कृषिको बजेटको बारेमा ११ जना कृषकलाई प्रश्न सोध्दा ३ जनाले कृषिको बजेट टाठाबाठा मात्र पाएको आरोप लगाए।

१२.जेष्ठ नागरिकहरूलाई नगरपालिकाप्रति के आशा छ भन्ने प्रश्नमा जेष्ठ नागरिकहरूले सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्राप्त गर्न सहज भएको तर भत्ताबाहेक अन्य सुविधा नदिएको बताए।

१३.व्यपारीहरू तथा करदाताहरूले करदाता शिक्षा र करदातामैत्री राजश्व प्रशासनमा सुधार हुँदै गएपनि व्यापारिहरूलाई सहजरुपमा कर तिर्ने अवस्था नभएको गुनासो गरे।

१४.भौतिक पूर्वाधारको विकासलाई जोगाउन गाउँबासीले चासो नदेखाएको भेटियो।

१५.केही स्थानमा स्थलगत अवलोकन गर्दा मुख्य बाटाहरूमा चौपाया छोड्ने तथा नाला डन अत्यन्तै फोहोर र पानि बग्न नै अवरोध भएको पाइयो।

१६.सूचनाको हक प्रदान गर्ने र त्यससम्बन्धी गरिने कार्यक्रममा सार्वजनिक सुनुवाई समय समयमा गरेको पाइयो।

१७.जनप्रतिनिधिहरूलाई आवश्यक क्षमता अभिवृद्धि तालिमको समय समयमा हुने गरेको पाइयो।

१८.सबै वडा कार्यालय कार्यालय समयमा खुल्ला हुनुका साथै सरसामान र कर्मचारी भएको देखियो।

१९.सुशासनको पूर्ण रुपमा पालना भएको पाइयो।

२०.पालिकाका सबै संरचनाहरू अपाङ्ग मैत्री तथा बालमैत्री नभएको पाइयो।

२१.समग्र अध्ययनमा नगरपालिका र वडाहरूले प्रदान गर्ने सेवाप्रति नागरिकको सकारात्मक धारणा रहेको पाइयो।

२२.स्थानीय पाठ्यक्रम लागु भएको तथा बालमैत्री नगर घोषणाका लागि आवश्यक कार्य भइरहेको पाइयो।

२३.सबै वडाहरूमा इन्टरनेटको व्यवस्था भएको पाईयो।

२४.नगरपालिका तथा वडाकार्यालयहरूमा नागरिक वडापत्र रहेको पाइयो ।

२५.हरेक वडामा मेलमिलाप कर्ताको गठन भएको पाइयो।

२६.हरेक वडामा उपभोक्ता समितिको गठन भएको पाइयो।

२७.उपभोक्ता समितिको अध्यक्षमा महिलाको उपस्थिति पहिलेको तुलनामा बढ्दै गएको पाइयो ।

२८.बालविकास केन्द्रमा विद्यार्थीको उपस्थिति रहेपनि सबै विद्यार्थी क्रियाशिल नहुने गरेको पाइयो ।

२९.केही विद्यालयमा कक्षा कोठाको अनुपातमा विद्यार्थी सङ्ख्या अधिक रहेको पाइयो भने केहीमा न्यून रहेको ।

३०.विद्यालयमा प्राविधिक शिक्षा कार्यक्रम सुरु हुँदै गएको पाइयो ।

३१.सामूदायिक पुस्तकालयको निर्माण तथा विद्यालयमा छात्र छात्राहरूको लागि छुट्टै शौचालयको भएको पाइयो ।

३२.नगरपालिकाको न्यायिक समितिबाट धेरै मुद्दाहरू छिनोफानो भएको पाइयो ।

३३.नगरपालिका बासीमा साझा सुविधा केन्द्रको बुजाई र साझा सुविधा केन्द्रको स्थापना भएको पाइयो ।

४.९ विषयगत शाखाहरूको सामाजिक लेखाजोखा :

४.९.१ प्रशासन शाखा

- सहज तरिकाले काम गर्न कर्मचारीहरूको अभाव नभएको पाइयो।
- प्रशासनिक कामहरू प्रक्रिया पुर्याइ नियम सङ्गत ढङ्गले सम्पादन गरेको पाइयो।
- प्रशासन शाखाले वडा तथा अन्य शाखाहरू र जनप्रतिनिधिहरूका साथै समितिहरूसँग समन्वय गरी कार्य सम्पादन गरेको पाइयो।
- प्रशासनिक काममा अनावश्यक झमेला नदिएको कुरा पालिकाबासीहरू बाट जानकारी भयो।
- प्रशासनिक कामको जानकारी दिन नागरिक वडा पत्र राखिएकोले सेवाग्राहीहरू सेवा लिन आउँदा सजिलो हुने गरेको देखियो।

४.९.२ आर्थिक प्रशासन शाखा

- नगरपालिकाको आयव्ययको दोहोरो लेखाप्रणालीको आधारमा वैज्ञानिक तरिकाले हिसाब किताब राखेको पाइयो।
- योजनासम्बन्धी भुक्तानी प्रक्रिया पुर्याएर आउँदा चाँडैनै भुक्तानी हुने देखियो।
- आन्तरिक लेखा परोक्षण र अन्तिम लेखापरीक्षणले देखाएका त्रुटीहरूलाई समयमै व्यवस्थित गर्दै लगिएको।
- यस शाखाले अन्य शाखा र जनप्रतिनिधि तथा समितिहरूसँग समन्वय गरी कार्य गरेको पाइयो।
- अव्यवस्थित तरिकाले प्रक्रिया नपुर्याई कुनै पनि भुक्तानी गरेको देखिएन।
- पेश्की भुक्तानीलाई कम गर्दै लगेको देखियो।

४.९.३ प्राविधिक शाखा

- नगरपालिकाबाट सञ्चालित पूर्वाधार विकाससम्बन्धी योजनाहरूका लगत इष्टमेट मूल्याङ्कन र नियमित अनुगमन गरेको देखियो।
- नगरपालिका र अन्य क्षेत्रबाट प्राप्त बजेटको योजना र इष्टमेटअनुसार कार्य भएको देखियो।
- यस शाखाले वडा तथा अन्य शाखा र जनप्रतिनिधि तथा समितिहरूसँग समन्वय गरी कार्य गरेको पाइयो।

४.९.४ सामाजिक विकास शाखा (महिला बालबालिका, पञ्जिकरण तथा अन्य)

- सबै प्रकारका विकासको प्रतिफल लिन र त्यसको जर्गेना गर्न सामाजिक विकास अपरिहार्य भएकाले यस्तो कार्यक्रम थोरै मात्र भएको देखियो ।
- योजना बाडँफाँडअनुसार सामाजिक विकासमा सिद्धान्तअनुसार रकम बाडँफाँड गरेको देखियो ।
- कर्मचारीले सेवाग्राहीलाई छिट्टै सेवा दिएको तथा काममा रोकावट नआएको देखियो ।
- नगरपालिकाका सबै शाखाहरूसँग समन्वय गरेर यस शाखाले काम गरेको देखियो ।

४.९.५ योजना शाखा

- नगरपालिकाको विकासका लागि योजना शाखाले कार्यपालिकाद्धारा र वडा समितिद्धारा छनोट गरिएका योजनाहरू समयमै कार्यान्वयनमा लगेको देखियो ।
- यस शाखामा गरिने काम छिटो, छरितो र सन्तोषजनक भएको देखियो ।
- योजना छनौट गर्न कार्यपालिका, समितिहरू र अन्य शाखाहरूसँग समन्वय गरेको देखियो ।

४.९.६ सूचना प्रविधि शाखा

- यस शाखाले अन्य शाखालाई आवश्यक पर्ने सबै प्राविधिक सहयोग गर्दै आएको देखियो ।
- यस शाखाले नगरपालिका तथा सबै वडाहरूमा व्यवस्थित इन्टरनेटको व्यवस्था गर्दै लगेको देखियो ।
- यस शाखाले कार्यपालिका, समितिहरू र सम्पूर्ण कर्मचारी तथा सेवाग्राहीलाई सुविधा दिएको पाइयो ।

४.१० सामाजिक परीक्षणका क्रममा देखिएका सबल पक्षहरू

- नगरपालिकावासीहरूलाई छिटोछरीतो रूपमा सेवा पुर्याउन सवै वडामा आफ्नै वडा कार्यालय निर्माण भएको पाईयो ।
- स्वास्थ्य चौकी, आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्रबाहेक गाउँ घर स्वास्थ्य क्लिनिक, खोप क्लिनिकमार्फत आधारभूत स्वास्थ्य सेवा प्रदान गरिरहेको पाईयो ।
- फोहरमैला व्यवस्थापनमा समुदाय तथा घरपरिवारलाई परिचालन गरिएको र यसबाट पालिकाको वातावरण स्वच्छ सफा राख्न सहयोग पुग्दै आएपनि फोहोरको उचित व्यावस्थापनको लागि ल्यान्डफिल्ड साईड नहुदा आउने दिनमा समस्या आउने देखिन्छ ।
- समुदायको पहलमा खुला तथा खाली स्थानको संरक्षण गर्ने कार्यको थालनी हुँदै भएको देखियो ।

- महिला समूहहरू क्रियाशील रहेका तथा नगरपालिकाले टोल समूहहरूलाई टोल सुधार, पूर्वाधार विकास, सीप विकास तथा रोजगार सिर्जना गर्ने कार्यमा परिचालन गर्ने गरेको देखियो ।
- सामाजिक जिम्मेवारी वहनका गर्नका लागि समुदाय स्तरमा विभिन्न समिति तथा संस्थाहरू क्रियाशील रहेको पाईयो ।
- सडक बत्ती तथा ढल सुधार गर्नेतर्फ नगरपालिकाले स्थानीय समुदायहरूसँग सहकार्य गरी गर्ने गरेको देखियो ।
- नगरका सम्पूर्ण शाखाहरूले आफुले गरेका कामहरूको प्रगति तथा तथ्याङ्क चुस्तदुरूस्त रेकर्ड राखेको तथा उचित कामको वाँडफाड गरी काम गरेको पाईयो ।

४.११ सामजिक परीक्षणबाट देखिएका चुनौती तथा कमिकमजोरीहरू

- परिषदबाट पारित भएका केही नीति तथा कार्यक्रमहरू समयमै कार्यान्वयनमा नआएका ।
- वडा स्तरबाट योजना छनौट गर्ने प्रक्रियामा लक्षित समूहको न्यून सहभागिता रहेको ।
- नगरपालिकाको समग्र योजना तर्जुमा, प्रकृया र कार्यविधिमा व्यवस्था भएअनुसार सबै लक्षित समूहलाई सहभागिता गराउन पटक पटक सुचना गराउँदा पनि सहभागिता गराउन नसकिएको जस्तै बालबालिकाहरू, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू समावेश हुन नसकेको ।
- योजनाहरू पूरा गर्न श्रोत साधन र बजेटको कमी रहेको ।
- आवधिक योजना, बार्षिक योजना तथा मध्यकालिन खर्च संरचना अनुसार बजेटनिर्माण नभएको ।
- आबधिक योजना तथा वार्षिक योजनाबाट कार्यक्रम वनाउँदा आवधिक नगर योजनालाई मुख्य आधार बनाउन नसकिएको ।

४.१२ आयोजना तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्दा भोगेका समस्याहरू

- पर्याप्त बजेट नहुनु ।
- पर्याप्त मात्रामा प्राविधिक कर्मचारीहरूको अभाव रहेको ।
- अनुगमन प्रक्रियालाई निरन्तरता दिन कठिनाइ रहेको ।

४.१३ भावी कार्यक्रम सञ्चालनका लागि चाल्नुपर्ने कदमहरू तथा सुझावहरू

- महिला, बालबालिका तथा अन्य लक्षित वर्गको मुद्धाका बारेमा सबै पक्षहरूको सरोकार हुन जरुरी रहेको ।
- महिला तथा बालबालिका शाखाबाट सञ्चालित कार्यक्रमहरू महिला लक्षितभन्दा पनि सबैको लागि हो भन्ने सामूहिक भावना बढाउने कार्यक्रमहरू तर्जुमा गर्नु आवश्यक रहेको ।
- सरोकारवाला संस्थाहरूबीच पर्याप्त समन्वयको आवश्यकता रहेको ।

- महिला हिंसा न्यूनीकरण गर्न सामूहिक प्रयास आवश्यक रहेको।
- नगरपालिकामा तथ्याङ्क संकलन, विश्लेषण, र व्यवस्थापनका लागि छुट्टै शाखा स्थापना गरिनु पर्ने।

४.१४ लक्षित समूह कार्यक्रम तर्जुमा तथा कार्यान्वयन सम्बन्धमा

- लक्षित समूहको लागि नीति तथा कार्यक्रमहरू तय गर्दा StrategicNeeds भन्दा Practical Needs मा केन्द्रित गर्ने गरिएको अर्थात उनीहरूको दीर्घकालीन सामाजिक हैसियत बढाउने, समाजमा नेतृत्व विकास गर्नेतर्फ भन्दा स-साना आय आर्जनका कार्यक्रम, तालिम तथा पूर्वाधार निर्माणमा मात्र सीमित गरिएको।
- लक्षित समूहका कार्यक्रमहरू परम्परागत तथा एउटै प्रकारका रहेका र ती कार्यक्रम प्रत्येक वर्ष दोहोरिने गरेको।
- लक्षित समूहका लागि सञ्चालित कार्यक्रमहरूको उपलब्धि र प्रभावकारीता लेखाजोखा नभएको।
- लक्षित समूहलाई सामान्य र स्वाभाभिक रुपमा फाईदा हुने कार्यक्रमहरूलाई लक्षित समूहको कार्यक्रम अन्तर्गत राखी सोहीअनुसार लक्षित समूहको वजेटलाई विनियोजन गर्ने गरिएको।

४.१५ सेवा प्रवाह, कार्यसम्पादन र सुशासन सम्बन्धमा

- नगरपालिकाबाट दिएको सार्वजनिक सेवाहरूलाई वडाबाट पनि दिन सक्ने गरी वडामा संस्थागत क्षमता विकास गर्ने तर्फ वार्षिक नीतिमा उल्लेख गरी त्यसतर्फ ठोस पहल गरिनुपर्ने।
- नगरपालिकाबाट नागरिकलाई दिईने सेवाहरू जनअपेक्षाअनुसार नयाँ नयाँ प्रविधितर्फ उन्मुख गराउँन नसकिएको। जस्तै e-governance, online service etc.
- समयको माग र आवश्यकताअनुसार कर्मचारीहरूको क्षमता विकासका क्षेत्रहरू पहिचान हुन नसकेको।
- वडा कार्यालयहरू नगरपालिकामा निर्भर रहेको र कार्यालय सञ्चालनको लागि वडामा पर्याप्त बजेट नहुँदा जनअपेक्षाअनुसार सेवा प्रवाहमा कठिनाइ भएको।
- नगरपालिकाको हालको कार्यकक्षहरू संरचना अपाङ्ग मैत्रि नभएको।

४.१६ सामाजिक जिम्मेवारी पूरा गर्न पालिकाले चाल्नु पर्ने कदमहरू वा सुझावहरू

४.१६.१ नीति ,योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा र कार्यन्वयन सम्वन्धमा

- नगर परिषदबाट पारित भएका नीति तथा प्राथमिकताहरूको प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन गर्नुपर्ने ।
- आवधिक योजनालाई मूल आधार मानी नगरपालिकाको वार्षिक योजना तयार गर्नुपर्ने ।
- नगरपालिकाले निर्माण गरेको नगर पार्शचित्र पुरानो भएकोले तत्काल निर्माण गर्नुपर्ने ।
- नगरपालिकाको वार्षिक योजना तर्जुमा प्रकृयामा बालबालिका तथा लक्षित समुदायहरूलाई पनि समावेश गर्नुपर्ने ।
- योजना कार्यान्वयनको गुणस्तर सुनिश्चत गर्न प्रभावकारी अनुगमन प्रणाली तयार गर्नुपर्ने ।
- पचास लाख रुपैयाभन्दा बढी लागतका सवै आयोजनाहरू परिषदद्वारा स्वीकृत गर्नु पूर्व सम्भाव्यता अध्ययन गरेर मात्र स्वीकृत गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्ने ।
- योजनाको दिगोपनका लागि मर्मत सम्भार कोष खडा गरी आवश्यक रकम सङ्कलन गर्दै जानु पर्ने ।
- नगरपालिकाको वार्षिक योजनाहरूको समयमा सम्पन्न गरी जाँचपास तथा फरफारक गर्ने कार्यलाई कडाइका साथ लागु गर्नुपर्ने ।
- योजनाहरूको कार्यविधिले तोके बमोजिमको विधि र प्रक्रिया अपनाइ प्रत्येक योजनाको अलग अलग सार्वजनिक परिक्षण गर्नुपर्ने ।

४.१६.२ लक्षित समूह कार्यक्रम तर्जुमा तथा कार्यन्वयन सम्वन्धमा

- लक्षित समूह कार्यक्रम छनौट गर्दा आय आर्जन, गरीवी निवारणमा तथा चेतनाको स्तर अभिवृद्धि गर्न प्रत्यक्ष सहयोग पुग्ने कार्यक्रमलाई प्राथमिकता दिनुपर्ने र दीर्घकालीन योजनाका लागि Practical Needs भन्दा Strategic Needs मा केन्द्रित गर्नुपर्ने जस्तै लक्षित वर्गको सामाजिक हैसियतमा परिवर्तन ल्याउने,उनीहरूको नेतृत्व विकास हुने कार्यक्रमहरूमा जोड दिनु पर्ने ।
- सबै जातजाति आर्थिक एवम् सामाजिक रुपमा पिछडिएका वर्ग एवम् क्षेत्र र विपन्न वर्गका बालबालिकहरूलाई प्रत्यक्ष फाइदा पुग्ने कार्यक्रमका लागि कार्यविधिले तोकेको प्रतिशतअनुसार बजेट विनियोजन गर्नु पर्ने ।
- लक्षित समूहअन्तर्गत सञ्चालित कार्यक्रमहरू के कती उपलब्धिमूलक र प्रभावकारी रहे त्यसको Follow up र लेखाजोखा गर्नुपर्ने ।
- लक्षित समूह कार्यक्रमहरू छनौट गर्दा Supply Driven भन्दा उनीहरूको Needs मा आधारित हुनुपर्ने ।
- लक्षित समूहलाई आय आर्जनका तालिमहरू सँग सँगै बजार प्रवर्धनमा समेत सहयोग पुग्ने कार्यक्रम तय गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्ने ।

४.१६.३ सेवा प्रवाह, कार्यसम्पादन सम्बन्धमा

- नगरपालिकाकाबाट प्रदान गरिने सार्वजनिक सेवाहरूलाई वडाबाट पनि दिन सक्ने गरी वडामा संस्थागत क्षमता विकास गर्नेतर्फ ठोस कार्ययोजना वनाउनुपर्ने ।
- सबै कर्मचारीहरूलाई लिखित रुपमा कार्य विवरण उपलव्ध गराइ सो कार्य विवरणमा कर्मचारीको समेत सहमति रहेको सुनिश्चितता गराउनुपर्ने र सोको आधारमा कार्यसम्पादन मापन सूचक बनाइ कर्मचारीहरूको मूल्याङ्कन गर्ने परिपाटीको विकास गर्नुपर्ने र उत्कृष्ठ कर्मचारीलाई वार्षिक रुपमा पुरस्कृत गर्ने परिपाटीको शुरुवात गर्नुपर्ने ।
- नागरिक बडापत्रलाई समय सापेक्ष परिमार्जन गर्दै लैजानुपर्ने ।
- नगरपालिकाकाबाट दिएको सेवाहरूलाई जनअपेक्षाअनुसार नयाँ नयाँ प्रविधिमार्फत प्रदान गर्नका लागि आवश्यक पर्ने संस्थागत क्षमताको विकास गर्नुपर्ने जस्तै (Online Services, e-Governance आदि)।
- वडा कार्यालयहरूलाई चुस्त दुरुस्त कम्युटराइज गरी छिटो छरितो सेवा प्रदान गर्नुपर्ने ।
- गुरपालिकाको योजना तथा कार्यक्रम तय गर्दा र कार्यान्वयन गर्दा नगरपालिकाको शाखा, उपशाखाबिच समन्वय बढाउनुपर्ने ।
- नगरपालिकाको सेवा प्रवाहलाई सेवाग्राही मैत्री र सहज बनाउन हालको कार्यकक्षको संरचनामा सुधार गर्नुपर्ने ।

४.१६.४ अन्य विविध सम्बन्धमा

- राजस्व सम्भाव्यता अध्ययनका आधारमा राजस्व प्रक्षेपण गर्नुपर्ने र करको दायरामा नआएका कर दाताहरूलाई करको दायरामा ल्याउनु पर्ने ।
- गत आ.व.हरूमा सामाजिक परीक्षणले दिएका सुझावहरूलाई कार्यान्वयनमा ल्याउनु पर्ने ।
- सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्राप्त गर्ने व्यक्तिहरूको विवरण सार्वजनिक गर्नुपर्ने ।
- बालमैत्री नगरपालिका घोषणाका पश्चात बालमैत्री रणनीति तयार गरी अनुगमनलाई चुस्तता दिंदै लैजाउनु पर्ने ।
- फोहोरलाई जैविक र अजैविक रुपमा श्रोतमै वर्गीकरण र सङ्कलन गर्ने कार्यक्रमलाई विस्तार गर्नुपर्ने ।
- असहाय अनाथ तथा अपाङ्ग बालबालिकाको अभिलेख राख्नु पर्ने ।
- सामाजिक सुरक्षा भत्ता पाउने प्रत्येक व्यक्तिहरूको विवरण अध्यावधिक गरी दोहोरोपनालाई हटाउनु पर्ने ।
- स्वास्थ्य सेवाको बजेट वृद्धि गरी आधारभूत स्वास्थ्य सेवालाई अझ प्रभावकारी बनाउनुपर्ने ।

४.१७ नगरपालिकाले आगामी वर्षहरूमा लिनुपर्ने रणनीतिहरू

मोरङ जिल्लाको अति महत्वपूर्ण ठाउँमा अवस्थित उर्लाबारी नगरपालिकाको आफ्नै मौलिक र सामाजिक महत्व रहेको छ। बहु जाति, बहु भाषा, बहु सांस्कृति र बहु धार्मीक समाज रहेको यो नगरपालिका कृषि कार्यका लागि उर्बर जमीन रहनुका साथै पर्यटकीय स्थलहरू भएको यस नगरपालिकाको र नगरवासीहरूको उत्थान गर्नका लागि राम्रा रणनीतिहरू बनाएर अगाडि बढे खासै समय लाग्ने देखिदैन। पालिकाले आफ्नो नीति तथा कार्यक्रमलाई प्रभावकारी ढङ्गले लागु गर्न त्यसको रणनीति बनाएर अगाडि बडनु पर्ने देखिन्छ।

१. नगरपालिकावासिलाई निशूल्क शिक्षा र स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने त्यसको वैज्ञानिक विश्लेषण गरी सोहीअनुसारको स्वास्थ्य तथा शैक्षिक पूर्वाधार खडा गर्ने रणनीति बनाउने।
२. यस क्षेत्रलाई खेलकुदमा अगाडि बढाउन नगरपालिकाभित्र रहेका विद्यालयलाई समेटी हरेक वर्ष विभिन्न प्रकारका खेल प्रतियोगिता गराई त्यसबाट प्रथम, दोस्रो र तेस्रो हुनेहरूलाई माथिल्लो स्तरमा सिफारिस गरी खेलाडी उत्पादन गर्ने र व्यवस्थापन गर्ने रणनीति बनाउने।
३. दलित तथा पिछडिएको वर्गलाई सधै राहत वितरण गर्नुभन्दा उनीहरूलाई सुरुवात पूँजीमा सर्वशुलभ व्याजदरमा ऋण उपलब्ध राई नगदे बालि, पशु चौपाया,माछापालनका लागि कृषकलाई प्रोत्साहन गर्ने खालको रणनीति ब तयार पार्ने।
४. दिगो विकासको लक्ष्य हासिल गर्न नगरपालिकाले सामाजिक महत्वका सडकहरूमा दीर्घकालीन रुपमा प्रयोग गर्ने सडकहरू र कृषि कार्य गर्न सहज हुने कृषि सडक खोल्न विशेष रणनीतिहरू बनाउने।
५. समग्र कृषि, तथा पशुपालनको उत्थान गर्न कृषि तथा पशुपालनको उत्पादनको खरीद बिक्री सहज गर्न व्यवस्थित कृषि तथा पशुपंक्षी हाटबाजार लगाउन मिल्ने रणनीति र व्यापारिक स्थानको छनोट गर्ने नीति बनाउने।
६. साना साना मठ मन्दिर, मस्जिद, र अन्य धार्मिक स्थल, धार्मिक आश्था राख्ने समुदायले निर्माण गर्ने मठ मन्दिर, र मस्जिद बनाउन तथा वजेट आयआर्जनमुखी क्रियाकलापमा लगाउन नीति बनाउने।
७. सार्वजनिक जग्गाहरूमा ठूला पोखरीहरू निर्माण गरी त्यस्तो स्थानमा व्यवसायिक हाँस, माछा तथा अन्य जलचर पाल्न ठेक्काद्वारा दिने नीति निर्माण।

परिच्छेद - पाँच

निष्कर्ष तथा सुझाव

५. कार्यक्रमको निष्कर्ष तथा सुझाव

५.१ प्राप्त कार्यक्रमको निष्कर्ष

मोरङ जिल्ला स्थित उर्लाबारी नगरपालिकाको नेतृत्वमा गत आ.व. २०८०/८१ मा सामाजिक विकासको क्षेत्रमा देखिएका उपलब्धीहरूलाई यहाँ प्रस्तुत गरिएको छ । पूर्वाधार विकासबाट प्राप्त विकासका अवसरहरूलाई आम नागरिकहरूको प्रत्यक्ष संलग्नतामा सामाजिक विकासलाई अघि बढाउन सफल भएको पाइयो । स्थानीय विकासमा उर्लाबारी नगरपालिकाले उल्लेखनीय कार्यहरू गर्दै आएको देखियो । सामान्यतया कार्यक्रम गर्नका लागि सर्वप्रथम योजनाको आवश्यकता पर्दछ । यसका लागि यस नगरपालिकाले टोल बस्तीदेखि नै योजनाहरूको माग गर्ने, विभिन्न आवश्यक प्रक्रियाहरू पूरा गरी योजना तथा कार्यक्रमलाई नगर परिषदबाट पारित गरेपछि मात्र कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने गरेको पाइएको छ । त्यस्ता कार्यक्रमहरू नियमसङ्गत ढङ्गमा योजना निर्माण गरी योजनाअनुरूप नै सञ्चालन गरिएको देखियो ।

उर्लाबारी नगरपालिकाको नेतृत्वमा नगरपालिकामा विकासको क्षेत्रमा काम गर्ने स्थानीय तहहरू, विभिन्न सरकारी, गैर सरकारी तथा निजी संस्थाहरूले गर्ने कामहरूलाई एकत्रित गर्न गरेको प्रयासको कारण विकासको क्षेत्रमा काम गर्ने निकायहरूको वीचमा समन्वय भई दोहोरोपनलाई न्यूनीकरण गर्न सहयोग मिलेको देखिन्छ । नगरपालिका र विषयगत कार्यालयका साथै अन्य विकासको क्षेत्रमा काम गर्ने संघ संस्थाहरूले आम नागरिकहरूको संलग्नताबाट मात्र दीगो विकास सम्भव छ भन्ने बोधका साथ अगाडी वढेको कारण धेरै योजनाहरू उपभोक्ता समितिहरूमार्फत सञ्चालन भएको पाइएको छ । यसले आम नागरिकहरूमा विकास र यसका संरचनाहरूको अपनत्व स्वीकार गर्ने वातावरण तयार भएको छ । नागरिकहरूलाई सेवा र सुविधा प्रदान गर्न सरकारले स्वास्थ्य, शिक्षा, कृषि, पशुपालन जस्ता सामाजिक विकासका संरचनाहरू बस्ती बस्तीमा पुर्याएको र स्थानीय तह तथा आम नागरिकहरूले त्यसलाई संरक्षण र प्रर्वद्धन गर्ने गरेको कुरा आफैमा प्रशंसनीय कार्य हो ।

सामाजिक परिचालनको माध्यमबाट आम नागरिकहरू आफ्नो हक, अधिकार र कर्तव्य प्रति चनाखो बन्दै गएको र प्राप्त सेवा र सुविधा लिने प्रक्रियामा चेतना बढेको कारण सेवा लिनेहरूको सङ्ख्या वढेको पाइएको छ । आम नागरिकहरू खास गरी महिला, बालवालिका, दलित, जनजाति, आदिले कृषि, पशु, खानेपानी, सिँचाइ, वन समूह आदि सवैले हरेक स्थानमा उपस्थितिलाई स्थापित गर्न थालेको अनुभूति भएकोले आगामी दिनहरूमा आवश्यकतामा आधारित विकास योजनाहरू सञ्चालन हुने कुरामा विश्वस्त हुने आधारहरू देखिन्छन् ।

यस पालिकामा खास गरी शिक्षा, स्वास्थ्य र सरसफाईको क्षेत्रमा प्रगति भएको र त्यसको माध्यमबाट रोजगारी सृजना गर्न, प्रर्वद्धन गर्न र विस्तार गर्न सहजीकरण भएको देखिन्छ । नागरिकहरू आज कृषि, पशुपालन, बिभिन्न

स्वरोजगारमूलक तालिम पश्चात व्यवसाय सञ्चालन गरी स्वरोजगार बनेका छन भने कतिपयले अरुहरूलाई पनि रोजगारी प्रदान गरेको देखियो । पूर्वाधार विकास र सामाजिक विकासलाई समन्वयात्मक ढङ्गले अगाडि बढाएकै कारण रोजगारीको साथमा स्थानीयहरूको आम्दानीको श्रोत पनि बढ्नुका साथै उर्लाबारी नगरपालिकाले आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा अवलम्बन गरेका रणनीतिहरू र कार्यक्रम अन्तर्गत पूर्वाधार विकास, सामाजिक विकास, आर्थिक विकास, वन वातावरण, संस्थागत श्रोत र क्षमता विकासलाई प्राथमिकतामा राखेर कार्य गरेको देखियो ।

नगरपालिकाको कामकारवाहीमा अनिवार्य कम्प्युटरको प्रयोग गराई विद्युतीय सुशासन प्रवर्धनमा जोड दिएको छ । पालिकालाई बालमैत्री घोषणा गर्न बालश्रम उन्मूलन तथा बालमैत्रीका लागि संरक्षण र विकासमा सघाउ पुर्याउने कार्यक्रमहरूलाई उच्च प्राथमिकता दिएको छ । पर्यटन प्रवर्धन योजनाले अख्तियार गरेको कार्यक्रमहरूलाई प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन गर्न ग्रामीण पर्यटन प्रवर्धनमा सघाउ पुग्ने कार्यक्रमलाई उच्च प्राथमिकताका साथ छनोट गरी अघि बढाएको छ ।

उर्लाबारी नगरपालिकाले आ.व. २०८०/८१ का कार्यक्रम सञ्चालनका क्रममा विभिन्न प्रकारका चुनौतिहरूलाई सामना गर्नुपरेको देखिन्छ । केन्द्र र प्रदेश बाट समयमा बजेट निकाशा नहुने, योजनाअनुसारका कार्यक्रमहरूको बजेट नआउने, यहाँको नगरपालिकाका स्थानीय आयश्रोतलाई व्यवस्थित गर्न कानूनी अड्चन रहनु, कार्यक्रमहरूका टुक्रे बजेट रहनु र राजनैतिक अस्थिरताका कारण समयमा योजना निर्माण तथा कार्यान्वयनमा समस्या सिर्जना हुनु, राजनैतिक हस्तक्षेप, अस्थिर राजनैतिक अवस्था र बसाइसराई आउने क्रम दिनप्रतिदिन बढ्दै जानु आदि यहाँका चुनौति रहेको देखिन्छ । यति हुँदाहुँदै पनि उर्लाबारी नगरपालिकाले गत आर्थिक वर्षमा सञ्चालन गरेका कार्यक्रमहरू निकै प्रभावकारी रहेका पाइएका छन् । तिनीहरूले गरिवी निवारणमा विशेष सहयोग पुर्याएका छन् भने टोल टोलबाट आएका योजनालाई यसले आफ्ना योजनाका रूपमा समावेश गरी कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने गरेको देखियो । यसबाट नगरपालिकाको विकासका लागि महत्वपूर्ण योगदान पुगेको देखिन्छ ।

यस नगरपालिकाको कार्यक्रमहरूबाट नगरपालिकामा सामाजिक तथा आर्थिक क्षेत्रमा सुधार भएको देखिन्छ । सडक विस्तार, विद्युत, खानेपानी तथा सिँचाइको विकासबाट प्राप्त अवसरहरूकै कारण सेवा र वस्तुमा आम नागरिकको पहुँच बढेको छ र सेवा र वस्तुको उचित प्रयोगले उत्पादकत्व बढ्ने सङ्केत देखिएको छ । यही क्रम अगाडि बढाउँदै देखा परेका समस्याहरूलाई पन्छाउने र अवसरहरूलाई उपयोग गर्दै जाने हो भने यस नगरपालिकाले आउने दिनमा आम नागरिकको जीवनशैलीमा सहजता र जीविकोपार्जनलाई स्थापित गर्ने कुरामा फड्को मार्ने कुरामा हामिले विश्वास लिएका छौँ ।

५.२ प्राप्त कार्यक्रमका सुझावहरू

- कर्मचारी, जनप्रतिनिधि र नागरिक अझ बढी त्रिपक्षीय समझदारी कायम गरी कार्य गर्दा उपलब्धी मूलक हुने ।
- नगरपालिका भित्रका सबै नागरिकले नगरपालिकाको कामकारवाहीप्रति सकारात्मक सोच राख्ने कार्यक्रमहरूलाई प्राथमिकताका साथ सञ्चालनमा ल्याउनु पर्ने ।
- नगरपालिकालाई आर्थिक रुपमा आत्म निर्भर राख्न नगरबासीलाई आयआर्जन हुने क्रियाकलापबाट उनीहरूको आयआर्जन र नगरपालिकाका लागि कर सङ्कलन गर्ने वातावरण सृजना गर्नुपर्ने । जसका लागि कृषिबजार, पशुहाट सञ्चालित व्यवसायलाई प्राथमिकतामा राख्ने ।
- नगर कार्यपालिकासँग सम्बन्धित सबै कार्यालय र सरोकार राख्ने स्थानहरू अपाङ्ग र बालमैत्री बनाउँदै लैजाने।
- करदातामैत्री राजश्वशाखाको स्थापना गरी राजश्व सङ्कलनमा सुधार ल्याउनुपर्ने ।
- कर्मचारीहरूको वृत्ति विकास र क्षमता विकासको लागि विभिन्न किसिमका सैद्धान्तिक र प्राविधिक तालिमहरू सञ्चालन गर्नुपर्ने ।
- पर्यटकीय स्थानहरूको खोजी गरी आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटनको लागि पूर्वाधार तयार गर्नु पर्ने । जसका लागि मनोरञ्जन स्थल, झोलुङ्गे पुल र धार्मिक स्थलमा पूर्वाधार निर्माण गर्नुपर्ने ।
- जेष्ठ नागरिकहरूलाई बिना झन्झट तथा घरपायक स्थानमा नै सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण गरिनुपर्ने ।
- जनप्रतिनिधिहरूले समयसापेक्ष आफूलाई परिवर्तित गरी आफ्नो काम, कर्तव्य र अधिकार बुझी कार्य गर्नुपर्ने ।
- नगरपालिकाबासीहरूका लागि अन्य विकासको जगेर्ना गर्न सामाजिक विकासको कार्यक्रम गर्नुपर्ने, किनकि धेरै वडाहरूमा निर्माण भएका बाटाहरूमा नाला नभएको र नालामा फोहोर जम्मा भएको देखिएको छ ।
- कृषकहरूले उत्पादन गरेको कृषि वस्तुको लागि व्यवस्थित र आधुनिक कृषि तथा पशुपंक्षी बजारको स्थापना गर्नुपर्ने ।
- आफ्नो घर, टोल तथा समुदायमा निर्माणाधिन योजनाहरूको जगेर्ना गर्न समुदायस्तरमा सचेतना कार्यक्रम सन्चालन गराउनुपर्ने ।
- स्वास्थ्य सुधार कार्यक्रम राखी आफ्नो मातहतका स्वास्थ्य चौकीहरूको समय सापेक्ष रुपमा स्तरोन्नति गर्दै लैजानुपर्ने साथै आवश्यकताअनुसार बर्थिङ सेन्टर, स्थापना गर्नुपर्ने ।
- नगरपालिकालाई सामाजिक विकासमा अब्बल देखाउनका लागि आवश्यक सुचकाँङकहरूको व्यवस्थित तरिकाले प्रयोग गर्ने ।
- शान्ति सुरक्षा, नगरपालिकाका वडाहरूमा छाडा चौपाया नियन्त्रण र अव्यवस्थित हाट बजार नियन्त्रण गर्न नगर प्रहरी परिचालनको व्यवस्था गरिनुपर्ने ।
- नगरपालिकाका कर्मचारी जनशक्तिको यथोचित प्रयोग गरी सेवा प्रवाह सहज बनाउनुपर्ने ।

- नगरपालिका क्षेत्र भित्रका मठ, मन्दिर, धर्मशाला आदिको समुचित विकासका लागि प्रभावकारी कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्ने।
- नगरपालिकाभित्र भएका प्राचीन कला, संस्कृति झल्कने जातजातिहरूको पुरानो बस्तीको संरक्षण गरी त्यसमा (होमस्टे) घरवास कार्यक्रमको व्यवस्थापन गरी आन्तरिक पर्यटन र बाह्य पर्यटनको लागि तालिम प्राप्त मानव संशाधनको तयारी गर्नुपर्ने।
- भौतिक निर्माणको कार्यहरू गर्दा आवश्यकताअनुसार प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण गर्ने नियम बसाउने।
- नगरपालिकाबासीलाई सहज रुपमा सबैको पहुँचयोग्य सूचनाको हकको प्रत्याभूती गराउनुपर्ने।
- निर्यातमुखी कृषि कार्यालयहरू निर्माण गरी कृषि उत्पादन बढाई कृषकहरूको आयआर्जन बढाउने कार्यक्रम गर्नुपर्ने।
- नगरपालिकाको योजना निर्माण गर्दा पालिकाका बुद्धिजिवी, व्यापारी, शिक्षक, लगायत अगुवा व्यक्तिहरूको सहभागी गराउने ।
- नीजि वन लगाउन प्रोत्साहन गर्ने नीति अख्तियार गर्नुपर्ने र स्थापना भएका नीजि वनलाई संरक्षण र प्रवर्धन गर्ने नीति निर्माण गर्नुपर्ने।
- नगरपालिकामा कम्तिमा एउटा व्यवस्थित खेल मैदान, हरेक वडामा खुल्ला स्थान (पार्क) बनाउने।
- नगरपालिकालाई खुल्ला दिशामुक्त घोषणा गरेपनि हरेक वडामा कम्तीमा एउटा व्यवस्थित सार्वजनिक शौचालय निर्माण गर्नुपर्ने।
- हरेक वडाहरूमा आवश्यकताअनुसार व्यवस्थित शिशु स्याहार केन्द्र बनाउने।
- नगरपालिकामा बेवारिसे भएका गाउँबासीहरूको लागि आश्रमहरू निर्माण गर्ने।
- दाउरा तथा गुँईठा प्रयोग गर्ने घर परिवारमा धुवाँरहित चुलो बाल्नका लागि टोल वासीहरूमा सचेतना कार्यक्रम चलाउनुपर्ने।
- धनका लागि वन भन्ने कार्यक्रमलाई प्रोत्साहन गर्ने।
- विभिन्न प्रकारका मनोरञ्जन दिने कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्न उत्सुक समूह, व्यक्तिहरूलाई प्रोत्साहन गरी मनोरञ्जन पार्क, पिकनिक स्पट सञ्चालन गर्न उत्सुक बनाउने।
- नगरपालिकाभित्रका स्वास्थ्यचौकीहरूमा औषधिको अभाव हुन नदिने।
- तराई क्षेत्रमा विशालु सर्पको डसाईबाट वर्षेनी धेरैको ज्यान जाने हुँदा यस नगरपालिकामा पनि त्यस्तो समस्या भए कुनै एक स्वास्थ्य युनिटमा सर्पदंशको उपचारका लागि व्यवस्थापन गर्नुपर्ने।
- पिछडा, आदिवासी, दलित, जनजातिलाई प्राविधिक शिक्षा पढ्नका लागि कोष खडा गरी उनीहरूलाई आर्थिक सहयोग गरी अध्ययन अध्यापनमा सघाउनुपर्ने।

- विद्यालयमा स्थानीय स्तरको पाठ्क्रम व्यवस्थित रुपमा अध्ययन अध्यापन गराउनुपर्ने ।
- कार्यालयमा आवश्यक पर्ने सफ्टवेयर खरिद तथा निर्माण गरी कामकाजमा कागजी प्रयोग उन्मूलन गर्दै जाने ।
- निर्माण भएका वा निर्माणाधीन बाटाहरूमा दुबै छेउमा नाला निर्माण गर्नुपर्ने ।
- नदी नालाबाट हुने क्षतिको न्यूनीकरण गर्न पालिकाले विशेष कदम चाल्नु पर्ने ।
- नगरपालिका भित्रका वनजङ्गलमा उत्पादन हुनसक्ने जडीबुटीहरूको अध्ययन गरी नगरपालिका बासीहरूलाई समूहगत रुपमा उत्पादन गर्ने जिम्मा दिने नीति तय गर्ने ।
- नगरपालिकाको आन्तरिक आम्दानी बढाउनको लागि प्राकृतिक श्रोतहरूको समूचित प्रयोग गर्नुपर्ने ।
- दलित, पिछडा, अल्पसङ्ख्यक जातजातिको उत्थानका लागि ठोस कदम चाल्नुपर्ने ।

सन्दर्भ सामग्रीहरू:

१. सामाजिक परिक्षण कार्यविधि २०६७

२. उर्लाबारी नगरपालिकाको पार्श्वचित्र (प्रोफाईल) २०७६

३. उर्लाबारी नगरपालिकाको वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम २०८०/०८१ र २०८१/०८२

४. उर्लाबारी नगरपालिकाको सामाजिक परिक्षण २०७९/०८०

५. उर्लाबारी नगरपालिकाको वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन २०८०/०८१

६. उर्लाबारी नगरपालिकाको दोस्रो चौमाषिक प्रगति प्रतिवेदन २०८१/२०८२

७. उर्लाबारी नगरपालिकाको स्थानीय पाठ्यक्रम (१-८)

८. उर्लाबारी नगरपालिकाको आवधिक योजना २०७९/२०८०

९. उर्लाबारी नगरपालिकाको मध्यकालिन खर्च संरचना २०८०/०८१

१०. स्थानीय तह सम्बन्धी ऐन, नियम, कार्यविधिहरू र निर्देशिकाहरू

११. उर्लाबारी नगरपालिकाको सङ्गठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण (O&M) २०८०

१२. उर्लाबारी नगरपालिकाको बालबालिका स्थिति पत्र २०८०

१३. उर्लाबारी नगरपालिकाको रोजगार रणनीति योजना २०८०/२०८१

१४. स्थानीय तहको सामाजिक जिम्मेवारी, लक्ष्य उद्देश्य

१५. सामाजिक उपलब्धी, कार्य सम्पादन परीणाम र प्रभावसम्बन्धी अभिलेख तथा सूचना

१६. वार्षिक कार्यक्रमहरू तथा नागरिक वडापत्र

१७. सामाजिक परिक्षण कार्यविधि अनुसूची २ र ३ फारम

१८. गत आर्थिक वर्षका शाखागत कार्यक्रम तथा कार्य उपलव्धिहरू

१९. स्थलगत अध्ययन तथा अवलोकन, परामर्श र छलफल

तालिकासूची

तालिका नं.१: उर्लाबारी नगरपालिकाको राजनितिक तथा प्रशासनिक बिभाजन

तालिका नं.२: उर्लाबारी नगरपालिकाको जनसाङ्खिक विवरण

तालिका नं.३ : उर्लाबारी नगरपालिकाको जनसंख्या र जातजातीको विवरण

तालिका नं.४ : उर्लाबारी नगरपालिकाको वडागत जनसंख्याको वितरण

तालिका नं. ५ क्षेत्रगत बजेट विनियोजन र यस आ.व. मा हाल सम्म भएको खर्चको विवरण

तालिका नं.६ : सामाजिक जिम्मेवारी र कार्य सम्पादनको लेखाजोख

तालिका नं.७ : स्वास्थ्य क्षेत्रको कार्य सम्पादनको लेखाजोखा

तालिका नं.८ : स्वास्थ्य क्षेत्रमा सामाजिक जिम्मेवारी बहन

तालिका नं.९ : स्वास्थ्यसेवा प्रदान गरिरहेका सेवा प्रदायक कार्यालयहरूको विवरण

तालिका नं.१० : विकास योजना तथा कार्यक्रमको विवरण

तालिका नं.११ : विकास योजना तथा कार्यक्रमको विवरण

तालिका नं.१२ : सडक तर्फको प्रगति विवरण

तालिका नं.१३ : विकास आयोजना तथा कार्यक्रमहरूको विवरण

तालिका नं.१४ : सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण विवरण

तालिका नं.१५ : न्यायिक प्रक्रियाद्वारा न्याय सम्पादनमा गरिएका विवरण

प्रारम्भिक प्रतिवेदन तथा मस्यौदा प्रतिवेदन प्रस्तुतिकरण कार्यक्रम

अनुसूचि २: प्रारम्भिक प्रतिवेदन तथा मस्यौदा प्रतिवेदन प्रस्तुतिकरण कार्यक्रममा उपस्थिति विवरण

मिति :२०८२।०२।१२ र २०८२/०२/३० गते

स्थान: उर्लाबारी नगरपालिका सभाहल ।

आज मिति २०८२.११.१२ गतेका दिन उर्लाबारी नगरपालिकाको आयोजना र पकली टेक्नोलोजी इन्स्टिच्युट प्रा.लि. इटहरी, सुनसरीको सहजीकरणमा गत आ.व. ०८०।०८१ को सामाजिक परिक्षण (Social Audit) कार्यक्रमको सरोकारवाला व्यक्तिहरुलाई १ दिने अभिमुखिकरण सम्बन्धी कार्यशाला गोष्ठी उर्लाबारी नगरपालिकाको सभाहलमा यस नगरपालिकाका नगरप्रमुख श्री मीना खतिवडा(पौडेल)को प्रमुख आथित्यतामा तपशिल बमोजिमको उपस्थीतिमा संचालन गरियो ।

क्र.स	नाम/थर	ठेगाना/पद	सम्पर्क नं.	हस्ताक्षर
१	मीना खतिवडा (पौडेल)	उर्लाबारी -	9852220805	
२	बलराम दाहाल	इटहरी सुनसरी	9842222008	
३	श्यामप्रसाद आफ्ले	उपसचिव	9842030884	
४	कुल ब. बर्ती	८ का अध्यक्ष	9842910266	
५	कल्याण कुमार राई	४ का अध्यक्ष	9842028436	
६	उर्मिला थापा	६ का अध्यक्ष	9842920689	
७	सिताजी बुढाथोकी	वडा नं. २ का सदस्य	9842209684	
८	मनमाया तामाङ	वडा नं. ६ " "	9842068096	
९	कल्पना रोकका	" " ८ " "	9842260820	
१०	सन्तकुमारी विश्वकर्मा	का.प.स	9842562026	
११	कल्पना थापा	का.प.स.	9842028249	
१२	सन्तोष निरौला	प्रशासकीय सदस्य	9841818359	
१३	सुमन डङ्गी	वडा सदस्य-०६	9842360282	
१४	अमृता नेपाली	" " ४	9840856223	
१५	शंकरनाथ दाहाल	वडा सदस्य - ४	9842668988	
१६	रुद्र प्रसाद लामिछाने	" " - ८	9842968605	
१७	सविता विक्रम	३ का. ४	9815577203	
१८	कल्पना बराल	३ - ५	9862129514	
१९	रमा डाहाल	३ - ४	9819086519	
२०	मनिषा बराल	आधिकृत, हयै उर्लाबारी - ४	9842344632	

Scanned with CamScanner

२१	विनिता शर्मा	रोजगार संयोजक	उ.न.पा.	
२२	ग्राम व० कार्की	प्र०पु०क० नी०	—	
२३	अम्बिका प्र० [illegible]	अधिकृत-कौ०	उ.न.पा.	
२४	डा. अमिता खड्का	पशु चिकित्सक	उ.न.पा	
२५	योगराज काहाल	वडा सचिव	उर्लाबारी-5	
२६	विष्णु प्र० भट्टराई	अ. इं.	उर्लाबारी-6	
२७	सुनिता खतिवडा	चौथो	उर्लाबारी-4	
२८	भावना भट्टराई	वडा सचिव	उर्लाबारी-2	
२९	मिरा रैगी	चौथो	उर्लाबारी-2	
३०	[illegible] थापा	वडा सचिव	उर्लाबारी-3	
३१	चित्र कुमारी [illegible]	"	" 8	
३२	राम कुमार [illegible]	"	" 9	
३३	हिमाल थापा	वा.नं. 3	9806358857	
३४	[illegible]	" "	[illegible]	
३५	कर्ण ब. वि.ली.	[illegible]	9848630652	
३६	[illegible]	[illegible]	9848202389	
३७	बाल कुमार [illegible]	वडा सचिव	9852008413	
३८	एकेन्द्र भण्डारी	[illegible]	8203200888	
३९	[illegible]	चौकीदार	9843861142	
४०	आनन्द थापा	[illegible]	9852945151	
४१	संहिता खतिवडा	ना.प्रा.स.कृषि	9842926408	
४२	मनिष भट्टराई	अ. इं. कृषि	9842942443	
४३.	[illegible]	[illegible]	9842033885	
४४	[illegible]	"	9848850965	
४५.	अर्जुन बोस्ती	उर्लाबारी-2	9842853965	
४६.	[illegible]	[illegible]	9842053596	
४७	[illegible]	[illegible]	9842069725	
४८	[illegible]	[illegible]	9842829720	
४९.	[illegible]	[illegible]	9842391398	
५०	बसन्त पौडेल	कर्मचारी	9842002896	

५१ धन बहादुर रावती - उर्लाबारी [illegible] 9842[illegible]

५२ [illegible] भट्टराई उर्लाबारी [illegible] 9842[illegible]

आज मिति २०८२।०२।३० गतेका दिन उर्लाबारी नगरपालिकाको आयोजना र पकली टेक्नोलोजी इन्स्टिच्युट प्रा.लि. इटहरी, सुनसरीको सहजीकरणमा गत आ.ब. ०८०।०८१ को **सामाजिक परिक्षण (Social Audit)** कार्यसम्पन पश्चात १ दिने मषौदा प्रतिवेदन माथि छलफुल, गोष्ठी उर्लाबारी नगरपालिकाको सभाहलमा यस नगरपालिकाका नगर ...प्रमुख... श्री ...डोजा प्र. खरेल..... ज्यू.को प्रमुख आथित्यतामा तपशिल बमोजिमको उपस्थीतिमा गरियो ।

क्र.स	नाम/थर	ठेगाना/पद	सम्पर्क नं.	हस्ताक्षर
१	डोजा प्र. खरेल	इलाकाकी नगर प्रमुख		
२	मिला कुँवर (पौडेल)	उ.प्रमुख	9842230424	
३	अभय कु. गुप्ता	इलाकाकी नि.प्रमुख प्र.प्र.अ		
४	चिन्ताप्रसाद पौडयाल	वडा अध्यक्ष - ६	9742028022	
५	नर बहादुर मल्लिक	वडा - ९	9842848299	
६	कुमार कडेल	वडा - २	9742088839	
७	रविन लामा	वडा - ५	9800593259	
८	तिलक कुमार पाण्डे	५ नं वडा अध्यक्ष	9842342068	
९	हुल ब० काफ्ले	८ नं वडाकार्यालय	9842877266	
१०	सुनिल थिताल	कार्यालय सहायक	9842127604	
११	सन्तकुमारी विश्वकर्मा	का. प्रा.स. वडा नं.१	9842862826	
१२	मन माया तामाङ	का.स०/म.स वडा नं.6	9842068096	
१३	कल्पना रोक्का	का.स०/म.स.वडा नं.८	9842826028	
१४	सीता बुढाथोकी (डोंगी)	का.स./म.स.वडा २	9842291639	
१५	उर्मिला थापा	वडा नं.6 अध्यक्ष	9842930688	
१६	मिस्त्र राज बुढाथोकी	" ३ "	9842135222	
१७	कल्पना थापा कडरिया	" ४ का.स०	9842028729	
१८				
१९				
२०				
२१				

अनुसूचि १: सामाजिक परिक्षणअन्तरक्रिया कार्यक्रम तथा स्थलगत अवलोकनका क्रममा लिइएका केही तस्बिरहरू :

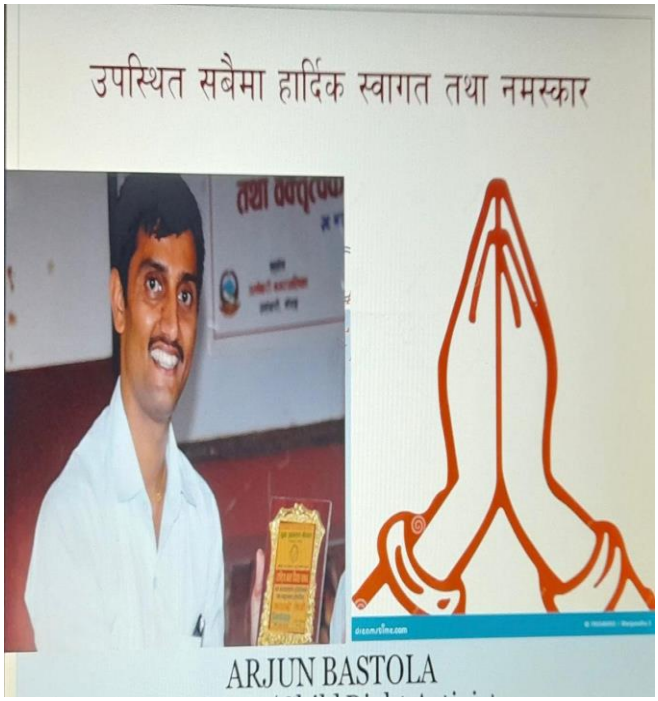

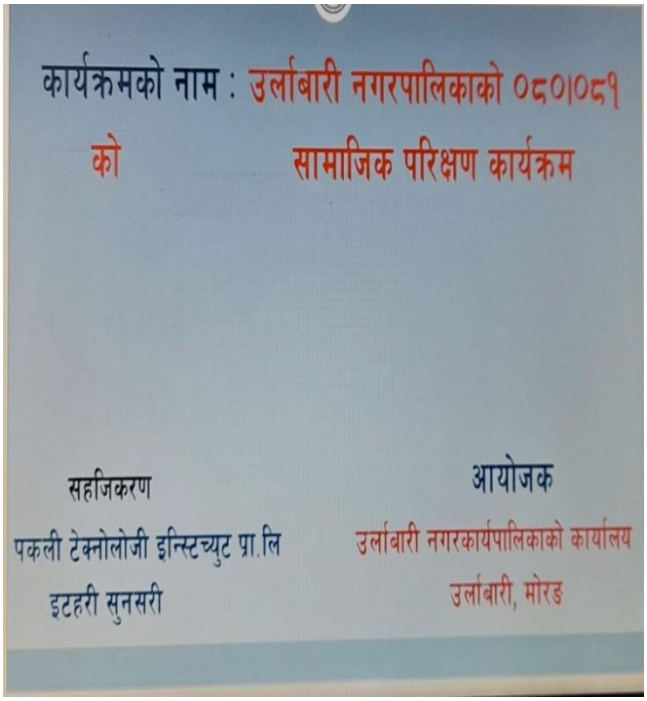

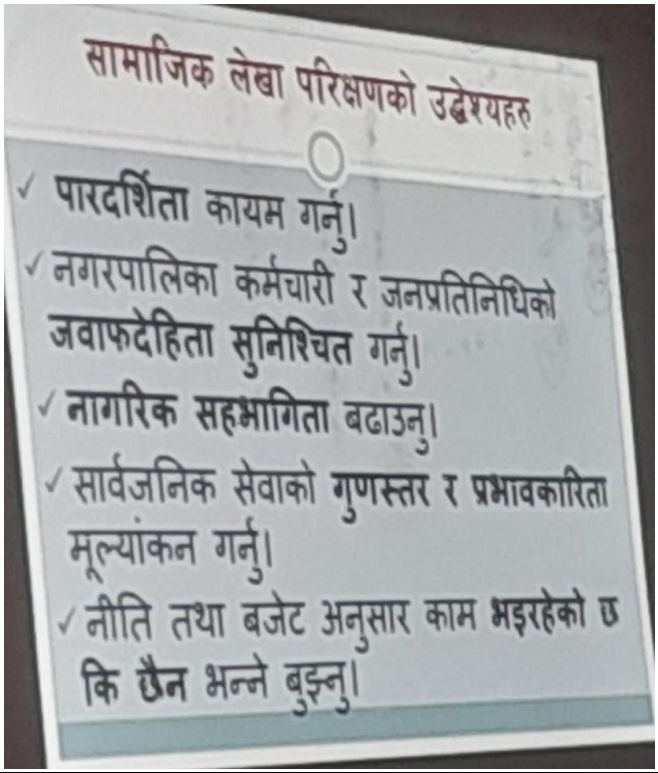

Galaxy M12

Galaxy M12

Galaxy M12

Galaxy M12

नगपालिकामा सन्चालित हेल्प डेक्स डिजिटल वडापत्र तथा सूचना अधिकारीको फोटोसहितको नामावली कार्यालयमा सेवा लिँदै सेवाग्राही	
कटहरी टोल अधुरो बाटो निर्माण वडा नं.	देवीझोडाको बाटो

वडा नं. ४ शान्तिमार्गको ग्राबेल तथा १ साइड ड्रन निर्माण	वडा नं. ४ को धिमाल जातिको ग्रामथान मन्दिर
धिमाल हातिको ग्रामथान वडा नं. ४	वडा नं. ७ को भृकुटीमार्ग डवल साइड ड्रेन निर्माण

वडा नं. ९ को हेल्पोस्ट जाने बाटो ग्राबेल	वडा नं. ७ शान्तिटोनको ड्रेन निर्माण र ग्राबेल बाटो
वडा नं. ९ को बाटो निर्माण	डाँफे टोलको ग्राबेल र डवल साइड ड्रेन निर्माण

झारसादी वडा नं. १ सिमानाबस्तीमा निर्माण गरिएको रोड	दुर्गा टोल ब्लक निर्माण वडा नं. ६
	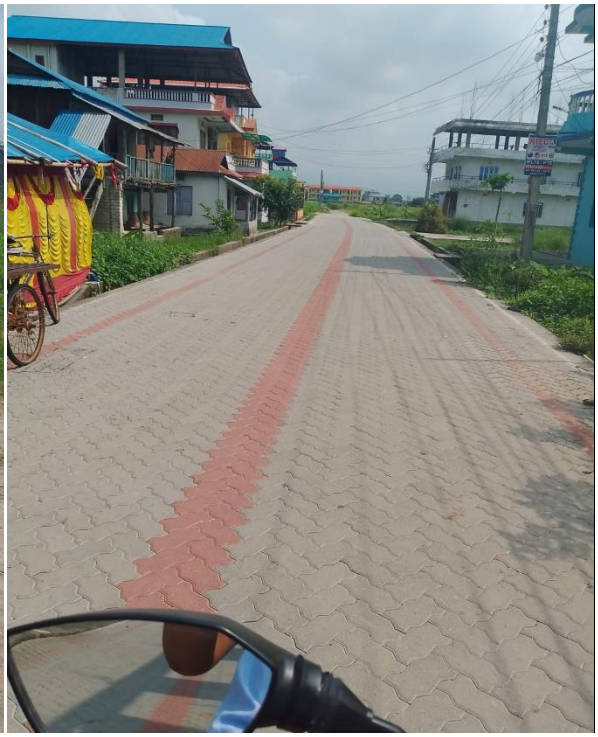
माघी झारसाबी जाने बाटो रोड मर्मत	माझी बस्तीको डबलसाईड ड्रेन निर्माण र ग्रबेल वडा नं. ३